

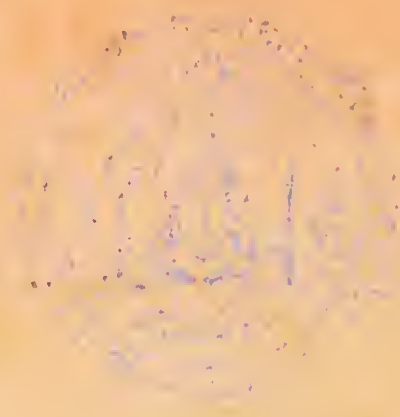
อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

คุณ ศุกรีย์ จงวัฒนา

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

คุณ ศุกรีย์ จงวัฒนา

ณ ฌาปนสถาน เมรุ วัดธาตุทอง
วันพฤหัสบดีที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2523

#4974

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๔๖๓๑

สำนักพระราชวัง

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๓

พระราชทานเพลิงศพ นายสุกรี จงวัฒนา บ.ช. บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์แก่ทางราชการ ณ เมรุวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร

วันพฤหัสบดี ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๒๓ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิง.

บุญสม พิมพ์.

วิสาหาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายสุกรี จงวัฒนา เพื่อทราบ
	เครื่องพระราชทานเพลิงและเจ้าพนักงานผู้เชิญมานี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง

โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

ชาตะ	๑๙	มกราคม	๒๔๔๗
มรณะ	๑	กุมภาพันธ์	๒๕๒๓
ฌาปนกิจ	๕	มิถุนายน	๒๕๒๓

ประวัติ

นายศุกรีย์ (เช็ง) จงวัฒนา เกิดเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2447 ณ บ้านหมู่ 4 ตำบลอู่เรือ อำเภอเมือง, จังหวัดราชบุรี เป็นบุตรของ ขุนสาราการกิตติคุณ (บู้ จงวัฒนา) และนางเพียร จงวัฒนา มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 7 คน คือ

1) เด็กหญิง........ (ถึงแก่กรรม)
2) น.ส.สัมลิ้ม จงวัฒนา (")
3) ด.ญ.ทองแท่ง จงวัฒนา (")
4) นายศุกรีย์ จงวัฒนา
5) นายกิจ จงวัฒนา
6) ด.ญ.ลิ้นจี่ จงวัฒนา (")
7) นางทองห่อ จงวัฒนา

นอกจากนั้นยังมีพี่น้องร่วมบิดาเดียวกันอีก 2 คนคือ

1) นายบุ้น จงวัฒนา (ถึงแก่กรรม)
2) นางสาวจำรัส จงวัฒนา

เมื่อเป็นเด็กถึงวัยเข้าโรงเรียน ได้เข้าศึกษาระดับประถมที่โรงเรียนคริสเตียนสุริวงษ์ จังหวัดราชบุรี ต่อมาได้เข้ามาศึกษาต่อที่โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพฯ โดยมาอยู่กับพระยาศรีสังกร (ตาด จารุรัตน์) ซึ่งเป็นเพื่อนกับขุนสาราการกิตติคุณ และรับนายศุกรีย์ เป็นบุตรบุญธรรม จึงได้มีความรักใคร่สนิทสนมกับบรรดาบุตรหลานของพระยาศรีสังกรและคุณหญิงตาบ จารุรัตน์ เสมือนญาติ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 นายศุกรีย์ ได้เดินทางไปศึกษาที่กวางตุ้ง อยู่ได้หนึ่งเทอมก็ย้ายไปศึกษาต่อที่ฮ่องกง นายศุกรีย์ศึกษาอยู่ที่ฮ่องกงเป็นเวลาหลายปี แล้วจึงได้กลับมาประเทศไทย พระยาศรีสังกรให้เข้าฝึกงานเป็นเสมียนอยู่กระทรวงยุติธรรม แต่พบว่างานราชการไม่ถูกกับนิสัย จึงลาออกไปช่วยบิดาทำการค้าด้านโรงสีข้าวและโรงน้ำแข็ง สำหรับโรงน้ำแข็งนี้ ขุนสาราการกิตติคุณได้สร้างขึ้น ณ ตำบลบางช้าง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อพ.ศ. 2470

นายศุกรีย์ จงวัฒนา มีภรรยา 2 คน และมีบุตรธิดารวมทั้งสิ้น 18 คน ดังนี้ :-

กับนางบุญเรือง

1. นางสาวรัชนี จงวัฒนา
2. นายปรีชา จงวัฒนา สมรสกับ พันโทหญิงวัลลภา (สังโขบล)
3. นางวิภา จุลชาต สมรสกับ นายดนัย จุลชาต
4. นางเรณู สังขะวัฒนะ สมรสกับ นายทิพา สังขะวัฒนะ
5. ด.ช.นิจ จงวัฒนา (ถึงแก่กรรม)
6. เด็กหญิง " (")
7. นายปิยะ จงวัฒนา สมรสกับ นางนพวรรณ (ปาลวัฒน์วิไชย)
8. ด.ช.วราห์ จงวัฒนา (ถึงแก่กรรม)

กับนางลออ

1. นางศริยา จันทรานุวัฒน์ สมรสกับ นายสิโรจน์ จันทรานุวัฒน์
2. นางสาวสนาน จงวัฒนา
3. ด.ญ.วรรณา จงวัฒนา (ถึงแก่กรรม)
4. นายอนุชิต จงวัฒนา (ถึงแก่กรรม) สมรสกับ แพทย์หญิงวิมลวรรณ (วิภาตแพทย์)
5. แพทย์หญิงปราณี เศรษฐภักดี สมรสกับ นายแพทย์สมเกียรติ เศรษฐภักดี
6. นายประสิทธิ์ จงวัฒนา สมรสกับ นางทวีผล (อินทรานนท์)
7. นางสาวประนอม จงวัฒนา
8. นายบรรลือ จงวัฒนา สมรสกับ นางอุทิศ (นุชเกษม)
9. นายชวลิต จงวัฒนา สมรสกับ นางแวนด้า (ไตรรัตน์)
10. นางสาวพรพรรณ จงวัฒนา

เมื่ออายุ 24 ปี นายศุกรีย์ จงวัฒนา ได้ถูกเกณฑ์ทหารจับใบดำใบแดง ได้เป็นนายสิบเสนารักษ์ รับราชการทหารอยู่ที่จังหวัดราชบุรีเป็นเวลา 2 ปี ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ได้เป็นเสรีไทยรับใช้ชาติบ้านเมืองด้วยผู้หนึ่ง

ในด้านการงาน หลังจากช่วยงานบิดามารดาระยะหนึ่ง เมื่อพ.ศ. 2480 นายศุกรีย์ ก็ขอแยกออกมาทำโรงน้ำแข็งที่ตำบลบางช้าง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้วยตนเองกับนางบุญเรือง ได้ช่วยกันดำเนินกิจการด้านโรงน้ำแข็งจนเจริญรุ่งเรือง สร้างสาขาขึ้นอีกคือ

1. ที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม (ขายไปแล้ว)

2. ที่อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
3. ที่ตำบลบางจะเกร็ง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม (ขายไปแล้ว)
4. ที่ตำบลลำนารายณ์ อำเภอไชยบาดาล จังหวัดลพบุรี (มอบให้นายประสิทธิ จงวัฒนา, บุตรชาย ดำเนินงาน)

นอกจากนั้น นายศุกรีย์ จงวัฒนา เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม ได้ลงทุนในกิจการอื่น ๆ อีกมากมาย ตัวอย่าง เช่น หลังสงคราม ได้รวมหุ้นกับญาติตั้ง ห้างสามขวัญ จำกัด ที่แถวหน้าโรงภาพยนตร์โอเดียน จำหน่ายอะไหล่รถจักรยาน รวมทั้งยางรถจักรยานทุกชนิด และของเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ต่อมาได้เลิกห้างสามขวัญ แล้วตั้งบริษัทแม่กลอง เป็นของตนเอง ตั้งโรงงานทำแชลแลค ดำเนินงานได้ประมาณ 7-8 เดือน ก็ต้องเลิกกิจการเพราะไม่มีวัตถุดิบทั้งที่แชลแลคที่ผลิตได้เป็นที่รับรองของลูกค้าต่างประเทศว่ามีความบริสุทธิ์ถึง 99.5%

บริษัทแม่กลองได้ดำเนินงานด้านการเดินเรือด้วย ได้ซื้อเรือใบสองลำขนาด 30-35 ตัน บรรทุกเกลือไปขายที่สุราษฎร์ธานีและสงขลา แล้วซื้อสินค้าจากทางใต้กลับมาขาย ต่อมาก็ได้ต่อเรือยนต์ นกนางนวล 1 และนกนางนวล 2 ขนาด 60 และ 100 ตัน บรรทุกข้าวไปขายที่นราธิวาส

นอกจากนี้ นายศุกรีย์ ได้เคยสำรวจเหมืองแร่ที่สุราษฎร์ธานี แต่มิได้ทำ ได้เข้าหุ้นกับเพื่อนสร้างโรงงานน้ำตาล ซึ่งเลิกล้มไป และยังเป็นที่ปรึกษาช่วยในการจัดตั้งโรงน้ำแข็งที่จังหวัดสงขลา จันทบุรี และตราด เป็นผู้จัดการธนาคารนครหลวง สาขาลพบุรี (ประมาณ พ.ศ. 2500-2506)

แม้เมื่ออายุมากแล้ว และบุตรธิดาขอร้องให้พักผ่อน นายศุกรีย์ก็ไม่ยอมอยู่เฉย ยังมีความคิดที่จะริเริ่มกิจการใหม่อยู่อีก เช่น ได้ลงทุนตั้งโรงงานกลั่นมินต์ และชักชวนชาวไร่ใกล้ที่พักที่ราชบุรีให้ปลูกมินต์ส่งโรงงาน แต่กิจการมิได้ดำเนินไปตามที่หวังไว้ จึงต้องเลิกกิจการไป

นายศุกรีย์ จงวัฒนา เป็นผู้ที่มีใจโอบอ้อมอารี กล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่เห็นใจคนอื่นมากกว่าเห็นใจตนเอง ยินดีช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ นายศุกรีย์เป็นผู้ที่มีจิตใจเป็น กุศลได้บวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาและได้สละทรัพย์ทะนุบำรุงพระศาสนาเสมอ โดยเฉพาะ ได้ทำนุบำรุงวัดธรรมวิโรจน์ (วัดบางบำหรุ) ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามโรงสี และเป็นวัดที่บรรพบุรุษได้อุปถัมภ์มา

ในด้านการสาธารณกุศล นายศุกรีย์ ก็ได้บริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศล และบริจาคเงินตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้แก่โรงพยาบาลที่ราชบุรี และโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ให้ความช่วยเหลือสูบน้ำเพื่อเลี้ยงต้นข้าวในนาของชาวบ้านประมาณพันไร่มิให้เสียหายโดยไม่คิดมูลค่า บริจาคที่พร้อมทั้งสร้างสถานีอนามัยชั้น 2 ให้กับตำบลบ้านไร่หนึ่งหลัง ช่วยขุดลอกคลองที่ตื้นเขิน เพื่อให้ชาวบ้านได้มีน้ำใช้ ปี

พ.ศ. 2516 ได้ร่วมบริจาคเพื่อสร้างตึกคนไข้ไอซียู ที่โรงพยาบาลราชบุรีเป็นจำนวนเงินหนึ่งแสนบาท ร่วมบริจาคซื้อเรือช่วยราชการกรมตำรวจของจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2518 ให้ความร่วมมือแก่ทางราชการ โดยให้สถานที่พักเพื่อจัดฝึกอบรมลูกเสือชาวบ้าน เมื่อวันที่ 18-22 ต.ค. พ.ศ. 2519 และได้แสดงความจำนงอุทิศศพ ให้แก่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เมื่อถึงแก่กรรม เพื่อประโยชน์แก่การแพทย์

จากการที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นนี้เอง ทางราชการจึงได้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์ช้างเผือกให้เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2511

นายศุกรีย์มีโรคประจำตัวคือ โรคเบาหวาน และความดันโลหิตต่ำ ได้อยู่ในความดูแลของ แพทย์หญิงศรีจิตรา บุนนาค แพทย์หญิงสุนิดย์ จันทรประเสริฐ และ นายแพทย์ ไพจิตร มาโดยตลอด เมื่อใดที่ป่วยก็มักเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นประจำ และเมื่อแข็งแรงก็ไปพักที่โรงสีที่ราชบุรี โดยไม่ยอมอยู่กับบุตรธิดาในกรุงเทพฯ จนกระทั่งเดือนมกราคม 2523 ลูกหลานได้ไปเยี่ยมและร่วมฉลองวันเกิดครบ 76 ปี ในวันที่ 19 มกราคม 2523 และก็พบว่านายศุกรีย์ยังแข็งแรงและร่าเริงดี หลังจากนั้นได้หยุดรับประทานยาแผนปัจจุบัน และรักษาด้วยยาไทยแผนโบราณ ปรากฏว่ามีอาการอ่อนเพลียเป็นลำดับ ภริยา คือ นางลออ จงวัฒนา และนางสาวฉลวย จงวัฒนา จึงได้นำส่งโรงพยาบาลราชบุรี เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2523 เวลาประมาณ 20.00 น. ทางโรงพยาบาลรับเข้าอยู่ในห้อง I.C.U. และถึงแก่กรรมโดยสงบเมื่อเวลาประมาณ 03.00 น. ของคืนวันนั้น โดยที่ลูกหลานมิได้มีโอกาสให้การรักษาพยาบาล

หมายเหตุ กุศลเจตนาของนายศุกรีย์ จงวัฒนา ในการอุทิศศพเพื่อการแพทย์ไม่เป็นไปสมดังเจตนาอันแรงกล้า ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการประสานงานในหน่วยงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในระหว่างวันสุดสัปดาห์ เมื่อบุตรธิดาทราบข่าวการตายของนายศุกรีย์นั้นเป็นเวลาเช้าของวันเสาร์ที่ 2 กุมภาพันธ์ 2523 แต่ศพของนายศุกรีย์ อยู่ที่โรงพยาบาลราชบุรี จึงได้ติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังโรงพยาบาลจุฬาฯ เจ้าหน้าที่ผู้รับโทรศัพท์แจ้งว่าไม่มีพนักงานผู้รับผิดชอบอยู่ ขอให้ติดต่อไปใหม่ในวันจันทร์ เมื่อถามว่าจะให้โรงพยาบาลราชบุรีฉีดยารักษาศพไว้ด้วยฟอร์มาลินจะได้หรือไม่ ก็ได้รับคำตอบว่าคงจะได้

ญาติทางราชบุรีจึงได้ไปติดต่อแจ้งแพทย์ที่โรงพยาบาลราชบุรี พร้อมทั้งย้ำให้ทราบว่า ศพนี้เป็นศพที่บริจาคให้โรงพยาบาลจุฬาฯ แพทย์ก็ได้ฉีดศพด้วยฟอร์มาลินตามปรกติ และญาติก็ได้รับศพเข้ามาบำเพ็ญกุศลตามประเพณีที่วัดธาตุทอง พอถึงวันจันทร์ก็ได้ไปติดต่อแผนกกายวิภาคของโรงพยาบาลจุฬาฯ ก็ได้รับทราบว่า ทางแผนกไม่สามารถรับศพนี้ไว้ได้ เพราะเป็นศพที่ฉีดยาไว้ไม่ถูกต้อง

หากนายศุกรีย์ จงวัฒนา ได้รับทราบถึงความล้มเหลวในการบริจาคศพครั้งนี้ ก็จะคงผิดหวังและเสียใจอย่างมาก การที่เจ้าภาพได้แถลงไว้ในที่นี้ มิใช่เพื่อเจตนาร้ายต่อโรงพยาบาล หรือผู้หนึ่งผู้ใด หากแต่เพื่อเป็นบทเรียน มุ่งหวังที่จะให้มีการปรับปรุงการบริการและการประสานงานที่ดีกว่านี้ในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วย

บันทึกความทรงจำ

เนื่องในวันคล้ายวันเกิด ครบ ๕ รอบของคุณ ศุกรีย์ จงวัฒนา

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสรยาภรณ์
เบญจมาภรณ์ช้างเผือก (บ.ช.)
5 ธันวาคม 2512

ปีพ.ศ. 2519

คำไว้อาลัย

ถึงพ่อ

สิ่งที่ถือเป็นค่าอย่างที่สุดในชีวิตที่ได้รับจากพ่อก็คือ "สภาพแวดล้อมที่ดี" ตั้งแต่จำความได้และเท่าที่ได้สอบถามกันดู เราพบว่าท่านได้ให้สภาพดังกล่าวแก่ลูก ๆ อย่างเต็มความสามารถ ทุกครั้งที่เอ่ยถึงจำนวนลูก ๆ ของพ่อหลายคนทำหน้าเป็นเครื่องหมายคำถามว่า เลี้ยงดูกันได้อย่างไร แต่ท่านก็ทำได้และทำได้ดีเสียด้วย วิธีการก็คือสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับลูกทุกคน จากนั้นแต่ละคนก็มีสิทธิ์ที่จะเลือกดำเนินชีวิตได้ตามต้องการ ตั้งแต่เล็กจนโตเราได้พบเห็นผู้คนที่ดีได้รับการศึกษาตามความสามารถในแต่ละขั้นตอนอย่างเต็มที่ ได้รับการสั่งสอนให้มีความรักและความตั้งใจที่จะประพฤติดีทุกคน ความสำเร็จจากวิธีการนี้ก็คือปัจจุบันลูก ๆ สามารถดำเนินชีวิตเป็นหลักฐานกันได้ทุกคน ความสามารถเหล่านี้ถือว่าเป็นใบบุญที่พ่อได้มอบไว้ให้ก่อนที่ท่านจะจากไป ในความรู้สึกของเราท่านได้ทำหน้าที่ของท่านได้อย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่ปุถุชนจะสามารถกระทำได้ และท่านก็คงจะได้ตระหนักถึงความรู้สึกเช่นนี้ จึงทำให้ท่านจากเราไปอย่างสงบ จากนี้ต่อไปทุกอย่างที่เกี่ยวกับท่านก็เป็นอดีตไปหมด แต่เราก็ยังภูมิใจอยู่เสมอที่ได้มีส่วนร่วมในอดีตที่ดีอย่างนี้ ความรู้สึกเศร้าเสียใจนั้นเกิดขึ้นได้ทุกขณะ ทว่าความเศร้าใจในการจากไปของผู้ที่รักและเคารพมักจะมาถึงอย่างรวดเร็ว แต่ผ่านไปอย่างเชื่องช้าเสมอ

จากลูก

คำอาลัยพี่

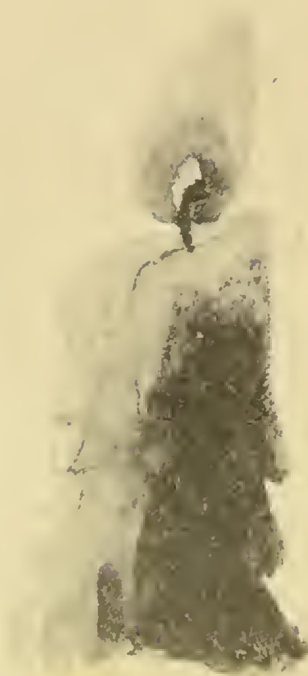
พี่ศุกรีย์เป็นพี่คนเดียวของผม ต่อมาเรามีน้องผู้หญิงอีกคนหนึ่ง คือทองห่อ เราทั้งสามเกิดมาเห็นโลกในที่แห่งเดียวกัน คือ ตำบลบ้านไร่ จังหวัดราชบุรี ที่รู้จักกันในหมู่ญาติว่า "โรงสี" พี่ศุกรีย์เป็นคนที่มีน้ำใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และเป็นผู้ที่กว้างขวางในวงสังคมและกว้างขวางทางใจ คือเรียกว่าใจสปอร์ต (แต่ไม่ชอบเล่นสปอร์ตเลย) เป็นคนทำอะไรจริงจังกล้าได้กล้าเสีย เป็นที่รักของญาติมิตร และพ่อที่สำนึกในการ "ให้" ลูกทุกวิถีทาง แต่ในที่สุดความตายก็เป็นผู้ลบภาพต่าง ๆ ลงอย่างเคย เหลือไว้แต่ความอาลัยรักของผู้ที่มีส่วนในอดีตเท่านั้น

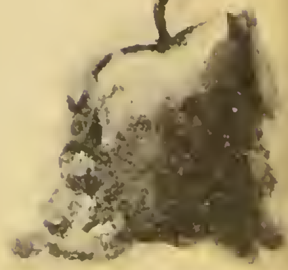
เมื่อชีวิตเยาว์วัย คุณพ่อได้ส่งให้เราทั้งสองไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนคริสเตียนสุริวงษ์ ในตัวเมืองราชบุรี เรียนอยู่ได้ 2-3 ปี ก็เข้ามาต่อในกรุงเทพฯ ต่อมาก็ได้ยกพี่ศุกรีย์และผมเป็นบุตรบุญธรรมของพระศรีสงกร (ตาด จารุรัตน์) และคุณหญิงตาบ พี่ศุกรีย์ได้เข้าเรียนที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ส่วนผมได้เข้าเรียนที่โรงเรียนคริสเตียน เรียนอยู่กรุงเทพฯ ได้ 3-4 ปี คุณพ่อเห็นว่าเราสนใจในทางค้าขาย จึงส่งไปเรียนต่อที่ฮ่องกง เพื่อรับความรู้ทางภาษาให้มากขึ้น ปีแรกถูกส่งไปเรียนภาษาจีนที่เมืองแดนตอบด้วยกัน อยู่ได้ไม่ถึงปีพี่ศุกรีย์ก็ขอย้ายไปเรียนโรงเรียนเซนต์สตีเฟน เมื่อศึกษาอยู่ประมาณ 4-5 ปี ก็กลับมาเยี่ยมบ้าน และพี่ศุกรีย์เห็นว่าคุณพ่อมีอายุมากแล้วจึงคิดอยู่บ้านทำกิจการค้า คือ โรงสีข้าว และโรงน้ำแข็ง ได้ไม่นานนัก คุณพ่อก็เสีย ผมได้ไปศึกษาต่อในประเทศอังกฤษก่อนคุณพ่อเสียไม่กี่เดือน เมื่อกลับมาประเทศไทยอีกครั้งหลังจากศึกษาอยู่ประมาณ 4 ปี ก็ได้ช่วยพี่ศุกรีย์ทำการค้า รับช่วงมาจากคุณพ่อ ต่อมาพี่ศุกรีย์ก็แยกไปทำกิจการโรงน้ำแข็งเป็นส่วนใหญ่ ผมได้ดูแลเรื่องโรงสีตามเดิมจนถึงปัจจุบันก็ต่างได้ดำเนินธุรกิจตามความต้องการของตน แต่ก็มีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลา เมื่อมาได้รับทราบว่าพี่ศุกรีย์ได้จากไปแล้ว ก็ใจหายความรู้สึกเคยชินว่ามีกัน 3 พี่น้อง มันนานเกินกว่าที่ยอมรับการขาดหายไป 1 คน ได้อย่างง่าย ๆ แต่เมื่อคิดได้ว่าพี่ศุกรีย์คงจะจากไปด้วยดี เพราะในชีวิตไม่เคยเบียดเบียนใคร ก็ทำให้คลายความทุกข์ใจไปได้บ้าง เขียนมานี้ก็เป็นส่วนหนึ่งในอดีตที่ได้มีชีวิตร่วมกันมา หลายคนอาจจะเห็นเป็นตัวหนังสือตามบรรทัดธรรมดา แต่สำหรับผู้ที่ได้ใกล้ชิดกับชีวิตในช่วงนั้นคงจะพอเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น การที่ได้ใกล้ชิดกับคนดีนั้น เป็นกุศลอย่างหนึ่งและก็คิดว่ากุศลนี้คงได้ดลบันดาลให้พี่ศุกรีย์ไปสู่สุคติด้วยเทอญ

กิจ จงวัฒนา

เรื่องท้ายเล่ม

สังฆทานคือ อะไร ? _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ ๑๗
คำอนุโมทนาของ ท.เลียงพิบูลย์ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ ๒๑
ปริญญาธรรมชาติ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ ๒๓
เมตตา - กรุณา _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ ๓๓
บาปกับเคราะห์ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ ๓๙
กรรมเป็นสิ่งลี้ลับ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ ๔๕
ตำราอาหาร _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ ๕๐

สังฆทานคืออะไร ?

พระราชปัญญามุนี [1]
(ภิกขุ ปัญญานันทะ) [2]

สังฆทานคืออะไร? เป็นคำถามที่เกิดขึ้นในใจของข้าพเจ้าทุกครั้งที่ได้รับนิมนต์ให้ไปฉันตามบ้านและมีการถวายอาหารแบบสังฆทาน จึงได้คิดหาคำตอบอันเป็นจุดหมายที่แท้จริงของทานประเภทนี้ พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล และเป็นข้อปฏิบัติเพื่อความดีอันเป็นทางให้เกิดสุขแก่ตนและผู้อื่น ท่านผู้รู้พิจารณาแล้วไม่ติเตียน ทั้งเป็นทางให้เกิดความสงบกาย วาจา-ใจด้วย เมื่อเราถือหลักดังนี้แล้วการคิดค้นหาเหตุผลในทางดีจึงเป็นประโยชน์มากทีเดียว

จริงทีเดียว การบำเพ็ญทาน ในทางพุทธศาสนานั้นมีมากจริง ๆ มากจนคิดแล้วรู้สึกว่าเกิดพอดี และเป็นประโยชน์แก่สังคมน้อยไป ข้าพเจ้าพูดอย่างนี้มิใช่เป็นการติท่าน เพราะพุทธภาษิตมีอยู่ว่า คนพาลเท่านั้นที่ไม่ชมเชยทาน ข้าพเจ้าไม่ติการทำทาน แต่ข้าพเจ้าอยากจะพูดถึงการไม่รู้จักทำทาน ของพวกเราต่างหาก โปรดทำความเข้าใจให้ดี

ทานในพุทธศาสนามีสองอย่างโดยผู้รับคือ **ปาฏิปุคคลิกทาน** การให้เฉพาะคนอย่างหนึ่ง **สังฆทาน** การให้เป็นหมู่อย่างหนึ่ง ให้ทานทั้งสองนี้ สังฆทานเป็นทานอันเลิศ คือมีผลมากนั่นเอง มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งพระนางปชาปดีโคตมี พระมารดาเลี้ยงของพระพุทธเจ้าได้พยายามปั่นฝ้าย-ทอเป็นผืนผ้า-เย็บเป็นจีวร และย้อมด้วยมือของนาง โดยตั้งใจว่าจักถวายแด่พระพุทธเจ้า แต่พระองค์ไม่ทรงรับ ตรัสว่าให้นำไปถวายแก่สงฆ์ คือถวายแก่หมู่พระ ในชั้นแรกพระนางเสียใจ แต่ครั้นได้ทราบว่าถวายเป็นสงฆ์มีผลมาก จึงหายเศร้าโศก

---

[1] จาก **ทางชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 3 (พระนคร : แพร่พิทยา, 2503), หน้า 95-110.

[2] พระราชปัญญามุนี ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษดิ์

อันของที่ถวายสงฆ์นั้น หมู่ภิกษุเป็นใหญ่เรียกสังฆาธิปตัย ลาภอันใดเกิดในหมู่อย่างนั้น ต้องประชุมพิจารณากันว่าควรให้ใครถือเสียงข้างมากก็ไม่ได้ แต่ต้องถือเอาความเป็นเอกฉันท์ทีเดียว ผู้ที่จักได้รับไปก็ต้องเป็นผู้ที่สมควรได้รับจริง ๆ คือไม่มีจักใช้แล้วจึงให้ ถ้าไม่มีผู้สมควรก็เก็บไว้เป็นของกลาง อย่างเดียวกับของสโมสรหรือสมาคม ฉะนั้นในครั้งกระโน้นหามีใครถวายสังฆทานกันบ่อยนักไม่ นาน ๆ จึงจักมีสักครั้งหนึ่ง เพราะความต้องการของพระมีน้อย ท่านบวชเพื่อสละจริง ๆ มิใช่บวชอย่างในสมัยนี้

ทีนี้คำที่ว่า สังฆทานดีกว่าปฏิปุคคลิกทานนั้น คืออย่างไรเป็นเรื่องควรพิจารณาในเบื้องต้นควรพูดถึงคำว่าสังฆะก่อน คำนี้เป็นคำบาลีแปลเป็นไทยว่า หมู่, พวก, เช่น ประกอบเข้ากับคำอื่น ๆ ว่า ภิกขุสงโฆ หมู่ภิกษุ, สกุณสงโฆ หมู่หรือฝูงนก, ทารกสงโฆ หมู่เด็กชาย, ชนาสงโฆ หมู่ชน, เป็นต้น โดยมากพวกเรามักเข้าใจเพียงว่าสังฆะ คือ สงฆ์ และเข้าใจต่อไปอีก สงฆ์ก็คือพระพุทธศาสนา แล้วถือว่าสังฆทานคือทานที่ถวายแก่หมู่พระนั่นเอง พวกพระก็เทศน์สอนให้ทำสังฆทานในหมู่ของตนจนเหลือเฟือ เป็นเหตุให้รวยลาภแล้วเมาติดลาภสักการะ จนเป็นเหตุให้ต้องมีนายปกครองผิดกันกับพระในยุคแรก ซึ่งเป็นพระยากจนทั้งนั้น จนในทรัพย์ แต่มีอริยทรัพย์มาก ศาสนาจึงเฟื่องฟู ครั้นพอธนทรัพย์เกิดในศาสนามากขึ้น ศาสนาที่แท้ก็เศร้าหมองไป พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าปัจจัยลาภเป็นเหตุให้พรหมจรรย์เศร้าหมอง

เมื่อเราเข้าใจว่า สังฆะแปลว่าหมู่แล้ว ความหมายก็กินความกว้างออกไปว่าสังฆทานก็คือ สาธารณทานนั่นเอง ไม่จำกัดเฉพาะพระหรือในเขตกำแพงวัดอย่างเดียว มันกว้างจนไม่มีขอบเขต ให้เป็นสาธารณะย่อมมีประโยชน์มาก เมื่อมีประโยชน์มากผลก็มากเป็นธรรมดาตัวอย่าง เช่นเราสร้างโรงเรียนหนึ่งหลัง โรงเรียนนั้นเป็นสังฆทาน เรามีชื่อเสียงกันในทางลาภยศ และอะไร ๆ กันมากแล้วลองมาหาชื่อเสียง (ถ้าต้องการ) กันในทางเสียสละกันบ้างเถิด คิดดูก็น่าขัน เวลาบวชเราเสียสละทุกอย่าง แต่พอบวชนาน ๆ เข้ากลับพอกหนาขึ้น ๆ แล้วออกไปจากวัดด้วยเงินทองที่เขาอุทิศเพื่อพระศาสนาทั้งนั้น ข้าพเจ้าอยากเรียกคนพวกนี้โดยไม่เกรงใจว่า **มหาโจรผู้ปล้นมหาชนนั่นเอง**

ท่านผู้อ่านจักค้านว่า ก็ในบทสังฆคุณ คุณของพระสงฆ์กล่าวว่า อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส พระสงฆ์เป็นนาบุญอันยิ่งใหญ่ของโลก คือ เป็นนาที่ควรหว่านพืช คือทานนั่นเอง ข้อนี้เป็นความจริง ข้าพเจ้าไม่คัดค้านแต่อยากบอกว่า ที่ว่าเป็นนาบุญนั้นท่านหมายเอาพระอริยสงฆ์ หรือแม้ชาวบ้านก็ได้ แต่เป็นผู้ปฏิบัติดี, ปฏิบัติชอบ มีคุณธรรมในใจเยี่ยงพระอริยบุคคล อย่างต่ำที่สุดก็เสมอด้วยพระโสดาบันน์ คือเป็นคนไม่มีความเห็นแก่ตัวแล้ว มีเมตตากรุณาอย่างมาก ถ้าเราเอาเงินทองของใดไปให้ท่านเหล่านี้ ท่านก็ใช้มันเพื่อประโยชน์สุขแก่คนมากเท่านั้น ความคิดในการสะสมเพื่อตัวเองไม่มีในท่านเหล่านี้ ท่านเป็นเพียงคนกลางที่ล้วงกระเป๋าของคนมั่งมี เพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ต้องการเท่านั้น การให้แก่คนชนิดนี้จึงเป็นบุญเพราะเกิดประโยชน์มากนั่นเอง ทีนี้เราจักรู้ได้อย่างไรว่า ใครมีคุณธรรมชนิดนี้ ในข้อนี้ก็ต้องดูผลงานนั่นเอง เช่นพระสงฆ์รูปใดทำงานในวงกว้างอันเป็นประโยชน์แก่ชุมนุมชน เราก็ควรอุดหนุน พระสงฆ์รูปใดเป็นคนเห็นแก่ตัวมากเราก็ไม่อุดหนุน ยิ่งถ้าประพฤติไม่ดีด้วยแล้วเลิกเด็ดขาดแม้แต่อาหารบริโภค จำไว้ว่า ให้ทานแก่ชาวบ้านที่ยากจน ดีกว่าให้ทานแก่พระที่เหลวไหล อย่าเห็นว่านุ่งเหลืองแล้วจักเป็นพระเสมอไป สมัยนี้พวกบวชแต่กายมีมาก เราชาวบ้านต้องระวังอย่าส่งเสริมคนที่จักทำลายศาสนาเป็นอันขาด

มีคนเขากล่าวเปรียบไว้ว่าการทำงานเหมือนหว่านพืชเพื่อผล พระสงฆ์เป็นเนื้อนาศรัทธาเป็นเจ้าของพืชทานวัตถุเหมือนพืช, การให้ทานเป็นกิริยาที่หว่านนา บางแปลงหว่านลงไปแล้วดูดเมล็ดพืชเสียหมด ไม่งอกงามอันได้แก่ผู้รับทานที่เห็นแก่ตัวได้แล้วเก็บ ๆ เสียจนไม่รู้จักอิ่ม นานั้นไม่ดี นาบางแปลงไม่ดูดพืชทำให้เกิดดอกออกผล แต่เป็นผลในวงจำกัดหรือ มิอย่างนั้นก็เป็นผลที่ไม่สมบูรณ์ นั้นคือ ผู้รับทานที่ไม่ทำทานของเขาให้เป็นประโยชน์ ชาวนาผู้ฉลาดย่อมหลีกเลี่ยงจากนาไม่ดีฉันใด ทายกทายิกาผู้จักเพราะเป็นสถานสาธารณะทั่วไปแก่เด็กชายหญิง ซึ่งมาศึกษาวิชาในโรงเรียนนั้น โรงเรียนเป็นสังฆทานที่ให้ประโยชน์

มาก ผลมันก็มากออกไปตามส่วน เพราะคนได้ดีมีความรู้จากสถานที่นั้น สถานที่เช่นนี้ก็เป็นสังฆทานแก่หมู่เด็ก ๆ ทั่วไป ถ้าเราช่วยกันสร้างโรงพยาบาลเป็นที่รักษาคนเจ็บไข้โดยไม่คิดมูลค่าหรือคิดแต่น้อย ๆ พอคุ้มทุนมีเมตตาเป็นใหญ่ โรงพยาบาลก็เป็นสังฆทานแก่หมู่ชนทั่วไปบ่อน้ำสาธารณะ ถนนสาธารณะ สะพานเป็นที่สัญจรไปมาก็เป็นสังฆทานเหมือนกัน หน้าหนาวเรามีผ้าเหลือใช้เอาผ้าไปแจกแก่คนจนเป็นจำนวนมาก ๆ คน การแจกแบบนั้นก็เป็นสังฆทาน ในบางฤดูมีคนเจ็บไข้ได้ป่วยกันมาก และเป็นคนจนไม่มีเงินซื้อยา เราก็หายาไปแจกคนตามหมู่บ้าน การกระทำอย่างนั้นก็เป็นสังฆทานเช่นกัน และเป็นสังฆทานที่มีผลกว้างขวางอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก อันการกระทำอย่างใด ถ้านำประโยชน์สุขมาให้แก่ชนหมู่มากแล้ว การกระทำเช่นนั้นก็เป็นสังฆทาน เป็นทานแก่หมู่เป็นกิจควรให้ ไม่ว่าผู้รับนั้นจักเป็นพระหรือชาวบ้าน แต่การกระทำอย่างใดที่เป็นไปในวงแคบไม่กว้างขวาง และไม่เป็นประโยชน์แก่ชนหมู่มากอย่างนี้มิใช่สังฆทาน แต่เป็นทานเฉพาะคนไปเสีย ที่กล่าวมานี้มิได้หมายความว่าทานเฉพาะเป็นของไม่ควรให้ ควรเหมือนกัน แต่จักต้องอาศัยปัญญาเป็นเครื่องนำทาง อย่าทำทานโดยโมหะด้วยมุ่งชื่อเสียงหรือการแข่งขันกันอันเป็นเรื่องของกิเลสมากกว่า

เมื่อรู้ความหมายของสังฆทานแล้วว่าเป็นอย่างไร การทำสังฆทานจึงควรทำให้ถูกจุดหมายของศาสนา อย่าทำตามเขาว่าเสมอไป อีกประการหนึ่งความมุ่งหมายในการให้ทานนั้น ก็เพื่อให้มนุษย์มีความเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือกันฉันพี่น้องเพราะคนเราในโลกต้องถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเป็นไป จักเป็นอยู่ตามลำพังนั้นไม่ได้ อันการช่วยเหลือกันนั้นทำโดยแผ่เมตตาจิตต่อกันแล้วช่วยเหลือเกื้อหนุนกันตามสมควรที่จักช่วยได้ สุดแล้วแต่โดยวิธีอันอาจทำให้มนุษย์มีความสุขสบายขึ้น การทำทานมีจุดหมายดังนี้ สิ่งที่ให้ถ้าเป็นประโยชน์แก่ตนผู้เดียวก็น้อยไป ถ้าเป็นประโยชน์แก่คนมาก มันก็ดีมากเป็นธรรมดา สังฆทานจึงมุ่งไปในทางนั้น

อาการปฏิบัติของพุทธบริษัทเป็นส่วนมากนั้นเข้าใจเพียงว่า สังฆทานคือทานที่ถวายแก่หมู่สงฆ์แล้วมีพิธีประกอบต่าง ๆ ดังที่พวกเราเคยกระทำกันนั้น ข้าพเจ้ามิได้คัดค้านว่าไม่ควรทำ ข้าพเจ้าขอแต่เพียงอย่าหลงในพิธีให้มากเกินไป ถ้าท่านนิมนต์พระ 5 รูปมาฉันอาหาร ท่านจักกล่าวคำถวายหรือไม่ถวายมันก็เป็นสังฆทานอยู่แล้ว เพราะเป็นหมู่อยู่ในตัว และของถวายก็เพียงอาหารที่มีมื้อเดียวเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องมีพิธีอะไรมากนัก แต่สิ่งที่ควรเป็นสังฆทานนั้นเรามิได้ทำกันจริง ๆ สิ่งนั้นคืออะไร?

ในเบื้องต้นขอทำความเข้าใจในภาวะของพระอีกนิดหนึ่ง พระในพุทธศาสนาควรเป็นพระตามแบบของพุทธองค์ คือเป็นผู้ไม่มีทรัพย์สมบัติอันใดติดตัวมากนัก นอกจากผ้าจีวร, บาตร และของอื่นเล็กน้อย พระควรเบากายเบาจิตด้วยประการทั้งปวง หน้าที่ของพระคือการศึกษา, ปฏิบัติธรรม, แล้วเผยแพร่ต่อไป ส่วนภาระกิจนอกนี้เป็นของทายกทายิกาในพุทธศาสนาท่านแบ่งไว้แล้วคือพระมีหน้าที่ดังกล่าวมา ชาวบ้านเป็นผู้ช่วยเหลือพระด้วยปัจจัยสี่แต่พอควรไม่มากเกินไป ไม่ต้องให้พระต้องกังวลด้วยภาระกิจอันมิใช่วิสัยของพระ นี่คือสภาพที่แท้จริงของพระ แต่ในสมัยนี้ตรงกันข้าม ในที่บางแห่งผู้ขอทานกลับรวยกว่าผู้ให้ทานไปเสียแล้วก็มี และถ้าท่านใช้ความมีให้เป็นประโยชน์แก่ชุมนุมชนก็ดีไป แต่นี่ไม่เป็นเช่นนั้นท่านกลับเก็บไว้เฉย ๆ หรือมิฉะนั้นที่ร้ายไปอีกก็ใช้ในทางอันไม่เป็นประโยชน์ก็มีมาก ชาวบ้านเราก็ยังให้เรื่อย ๆ ไปโดยมิได้คำนึงถึงเหตุผลว่าควรหรือไม่ควร นี่เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้พระศาสนาไม่ก้าวหน้า เพราะการกระทำทานไม่ถูก เราไม่ทำเป็นสังฆทานกัน แต่เราถวายเฉพาะท่านมหา ท่านเจ้าคุณ สมเด็จ ตลอดถึงพระสังฆราชเป็นส่วนตัวทั้งนั้น จนท่านเหล่านั้นร่ำรวยและพอกพูนความเห็นแก่ตัวมาก ถ้าหากท่านผู้ใหญ่ทุกรูปพร้อมใจกันเสียสละรายได้ของตน ๆ ทั้งหมดเพื่อส่วนรวมแล้ว คณะสงฆ์เราสามารถมีโรงพยาบาลดี ๆ มีมหาวิทยาลัยทางศาสนาดี ๆ และมีพระดี ๆ ใช้กันมานานแล้ว

บัดนี้ถึงสมัยที่ควรแก้ไขกันเสียที คือเราหันมาถวายเป็นสังฆทานโดยไม่เฉพาะท่านรูปใด แต่เป็นของกลางสำหรับวัด ทำให้พระทุกรูป ไม่มีเงินเป็นของตัวเลย ควรทำอย่างไร? ทำดังนี้คือ เราควรพิจารณาดูก่อนว่าสำนักใด วัดใดมีพระอยู่มาก และมีการศึกษาเล่าเรียนกัน เราก็ถวายแก่วัดนั้นเป็นของกลางของวัด โดยมีทายกเป็นผู้รักษาอย่างน้อย 4 คน มีบัญชีเป็นหลักฐานพร้อมทั้งเจ้าอาวาสเป็นผู้รับรู้ด้วยตั้งเป็นทุนของวัด ถ้านิมนต์พระไปถวายทาน สิ่งที่ควรแก่พระ ก็คือของ ฉันเช้า ฉันเพล ของนอกนั้นเป็นสังฆทานหมด ใช้กันทั่วไป โดยมีการแบ่งแจกเป็นคราว ๆ แต่เงินไม่ถวายแก่ใคร สมทบทุนของวัดเบิกจ่ายกันตามระเบียบ เพื่อการซ่อมแซมเสนาสนะ เพื่อการศึกษาของภิกษุสามเณร เพื่อเยียวยาในการเจ็บป่วยเพื่อการเดินทางไกล ในเมื่อจำเป็นแก่พระศาสนา ไม่ใช่เพื่อชมวิวดังที่เป็นอยู่ในสมัยนี้ นี่เป็นสังฆทาน ที่จักมีผลมาก ๆ อย่างไรบ้าง? ดังนี้ คือ 1. เป็นทางป้องกันมิให้พระสร้างสมทรัพย์สมบัติ แล้วสึกออกไปตั้งตัวในความเป็นคฤหัสถ์ 2. เป็นทางป้องกันมิให้พระประพฤติตนนอกพระธรรมวินัย ในทางที่เงินอำนวยให้ 3. เป็นทางป้องกันคนบวชเพื่อลาภสักการ 4. เป็นทางให้ได้คนดีจริง ๆ ไว้ในพระศาสนามากกว่าคนที่อยู่เพื่อท้องของตน 5. เงินทองที่สละจักได้ผลคุ้มค่าจริง ๆ ประโยชน์ดังกล่าวนี้จักมีได้ก็ต้องอาศัยชาวบ้านเป็นกำลังช่วยกันแก้ไข เพื่อความเจริญของพระศาสนา เพื่อความวัฒนาของศีลธรรมและพระภิกษุทุกรูปก็ต้องเลิกเห็นแก่ตัว แต่จงเห็นแก่ส่วนรวม เสียสละสิ่งที่ตนมีตนได้เพื่อสงฆ์ให้หมด หันมาปฏิบัติหน้าที่ของพระที่แท้จริงต่อไป พระผู้ใหญ่ที่เป็นประธานในหมู่ต้องเสียสละให้เป็นตัวอย่างก่อน แล้วพระผู้น้อยจักได้ปฏิบัติตาม เป็นการร่วมกันแก้ความเสื่อมโทรมของพระศาสนาพระยสกาภันฑบุตรได้ทำเป็นตัวอย่างเมื่อคราวทำสังคายนาครั้งที่ 3 และได้กำจัดภิกษุผู้เห็นแก่ลาภออกไปหมด เป็นเรื่องที่ควรดำเนินตาม การถือแต่เพียงไม่จับเงินทอง แต่ให้ศิษย์เก็บไว้ในตู้เซฟ โดยพระเก็บกุญแจไว้เองเท่านั้นยังไม่พอ เพราะจิตใจยังกังวลและรักษาเหมือนกัน ที่แท้นั้นควรสละให้เป็นของกลาง ให้คนอื่นรักษา โดยเราไม่เกี่ยวข้องดีกว่า

ข้าพเจ้าได้ทราบว่า พระเถระบางรูปเวลามรณภาพมีเงินเหลือมาก ๆ ข้าพเจ้าไม่รู้สึกดีใจเลย แต่ข้าพเจ้าติท่านว่า เป็นผู้ไม่รู้ราคาของเงิน และไม่ใช้มันให้เป็นประโยชน์แก่พระศาสนา บางท่านอ้างว่า ท่านเก็บไว้เพื่อทำศพของท่าน นั่นยิ่งเป็นการโง่ใหญ่ไปอีก จะไปหวังอะไรกับร่างกายอันเป็นของผุพัง เมื่อตายแล้วถ้าเรามีความดี ความดีนั่นแหละจักเผาศพเราเอง การเก็บเงินไว้เพื่อทำศพนั้น เป็นความเห็นแก่ตัว ควรเอาออกเสียมากกว่า สมัยก่อน พระสงฆ์เป็นผู้เสียสละกันทั้งนั้น ทำไมสมัยนี้จึงไม่ทำอย่างนั้นกันบ้าง โลกนี้ยังต้องการความดีและคนดีอยู่มาก พระเถระรูปใดหนอจักทำตนให้เป็นตัวอย่าง พวกทำทานก็ควรพิจารณาผู้รับทานฉันนั้น ให้เถิดแต่ให้แก่ผู้ที่ควรให้ เพราะคิดแล้วจึงให้ พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ และการทำทาน อย่าทำเฉพาะพระหรือในวัด สิ่งใดที่เป็นประโยชน์แก่ชุมนุมชน เราควรทำได้ทั้งนั้น และย่อมได้ผลอย่างเดียวกัน สิ่งใดมีมากแล้วไม่ต้องทำเพิ่มอีก จงทำแต่สิ่งที่ยังขาด และเป็นสิ่งที่ชุมนุมชนต้องการมาก โรงเรียน, โรงพยาบาล, สถานสำหรับสงเคราะห์คนอนาถา ในสมัยมีราคาและให้ประโยชน์มากกว่าอุโบสถที่สร้างแล้วปิดประตูตาย ใช้ปีละครั้งเท่านั้นเอง ถ้าพระพุทธเจ้ากลับมาเกิดอีก พระองค์คงติเตียนการขวนขวายอันมากเรื่องของพวกสาวกแน่ ๆ ทีเดียว ฉะนั้นพวกเราชาวพุทธผู้มีปัญญามีเหตุผลและเห็นการณ์ไกล จงช่วยกันจัดทำสิ่งที่ควร และเป็นประโยชน์กันเถิด ขอให้พระคุณเจ้าทั้งหลายผู้นำชาวบ้าน จงนำให้เขาตื่น อย่านำโดยอาการหลับตากันเลย โลกสมัยนี้ต้องการเหตุผลและปัญญาเท่านั้น

คำอนุโมทนา

เนื่องในงานประชุมเพลิงคุณศุกรีย์ จงวัฒนา เจ้าภาพมีความประสงค์จะขอจัดพิมพ์หนังสือในชุด "กฎแห่งกรรม" เพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานครั้งนี้

ข้าพเจ้าได้อนุญาตให้จัดการพิมพ์ได้ตามความประสงค์ และขอขอบคุณที่ท่านเจ้าภาพที่ได้ให้เกียรติในหนังสือชุดนี้

หากบุญกุศลได้เกิดขึ้นจากหนังสือชุดนี้ ขอให้บุญกุศลนั้นจงดลบันดาลให้ด้วยวิญญาณของคุณศุกรีย์ จงวัฒนา ไปสู่สุคติตามความปรารถนาของท่านเจ้าภาพทุกประการเทอญ

ท. เลียงพิบูลย์

ปริญญาธรรมชาติ

เช้าวันหนึ่งปลายเดือนเมษายน หลังอาหารแล้วก็เข้าห้องเตรียมตัวจะออกจากบ้านไปทำงานตามปรกติ ยังไม่ทันแต่งตัวเสร็จ เด็กเข้ามาบอกว่ามีแขกมาหาและคอยอยู่แล้วจึงรีบแต่งตัวออกจากห้องทันที ข้าพเจ้าได้พบกับสุภาพบุรุษ 3 ท่านที่นั่งรออยู่ก่อน รู้สึกว่าเรายังไม่เคยพบกันมาก่อน แล้วท่านทั้งสามก็แนะนำตัวเอง ข้าพเจ้าได้รับเกียรติต้อนรับและรู้จักท่าน สุภาพบุรุษทั้ง 3 คือ ท่านหนึ่งเคยเป็นผู้พิพากษามาก่อน และอีกท่านหนึ่งเคยเป็นนายตำรวจ ปัจจุบันนี้ทั้งสองท่านเป็นข้าราชการบำนาญ อีกท่านหนึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวงการค้าและอุตสาหกรรมมีชื่อเสียงทางสังคม

ท่านทั้งสามนี้ในสายตาของข้าพเจ้าเห็นว่านักธุรกิจจะอ่อนวัยกว่าสองท่าน แต่ท่านทั้งสามก็สนิทสนมกันดี วัยอ่อนแก่คงไม่เป็นอุปสรรคในการคบหาสมาคม หากนิสัยและความรู้สึกต้องกัน แล้วเราก็ได้สนทนาเป็นกันเอง ท่านทั้ง 3 ก็ช่วยกันเล่าถึงจุดประสงค์ที่ได้มาหาข้าพเจ้า คือว่าต่างก็ได้อ่านเรื่อง **"กรรมลิขิต"** ซึ่งทางคณะธรรมวาที วัดสร้อยทอง ได้พิมพ์ในวันขึ้นปีใหม่ เกิดความสนใจอยากพบผู้เขียนจึงได้พยายามสืบหาตำบลที่อยู่ ข้าพเจ้าได้กล่าวขอบคุณที่ท่านทั้งสามให้เกียรติอันสูงอุตส่าห์ตามมาจนพบบ้าน

การสนทนากันในเช้าวันนั้น ข้าพเจ้าได้เรื่องราวที่จะเกิดประโยชน์ส่วนรวมมาเล่าสู่กันฟัง เรื่องนี้เริ่มต้นด้วยเวลาไม่นานที่ผ่านมา แต่ก็โยงไปถึงอดีตชีวิตของท่านผู้หนึ่ง ข้าพเจ้าได้รวบรวมขึ้น เพื่อจะชี้ให้เห็นกรรมดีกรรมชั่ว เหมือนสายป่านที่ชักใยถึงกันซึ่งจะมองด้วยสายตามนุษย์ยากที่จะเห็นได้ กรรมดีหรือกรรมชั่วย่อมคอยติดตามสนองเพียงอยู่ที่เวลาช้า หรือเร็วเท่านั้นดังที่ท่านจะได้ฟังเรื่องราวจากอดีตท่านผู้พิพากษาและท่านนักการค้า เป็นผู้ผลัดกันบรรยายเรื่องต่อไปนี้...

วันหนึ่งเวลาเช้าจวนจะสิ้นเดือนมีนาคม เราสามคนมีผมและอดีตนายตำรวจและท่านนักการค้ารวมทั้งคนขับรถเป็นจำนวน 4 คน กำลังจะออกเดินทางหลีกความร้อนและความอัดแอในพระนครไปหาที่สงบและลมเย็น จึงตั้งใจไปพักผ่อนต่างจังหวัดเช้าวันนั้นเราไม่นึกว่าจะเกิดอุปสรรคขึ้นแก่รถของเรา เห็นจะเป็นเพราะความประมาทไม่ได้ตรวจดูรถให้เรียบร้อยก่อนออกเดินทาง รถวิ่งไปยังไม่ทันพ้นเขตอำเภอภายในพระนคร เข็มหน้าปัดวัดความร้อนในรถก็ขึ้นสูงผิดธรรมดา แสดงว่าเครื่องยนต์ร้อนผิดปรกติ เราต่างก็ไม่สบายใจ เพราะหมายถึงมีสิ่งที่บกพร่องของเครื่องยนต์ บางทีเราไม่อาจใช้รถคันนี้เดินทางต่อไปก็ได้

จึงสั่งให้คนขับรถนำรถแอบเข้าข้างทางลงไปเปิดฝาดูเครื่องยนต์ มองหาสิ่งบกพร่อง ที่พอจะเห็นได้ก็เห็นว่าท่อยางหม้อน้ำทะลุเป็นรูน้ำพุ่งออกมาจนน้ำจะแห้งหม้อ จึงเกิดความร้อนจัดพวกเราจึงค่อยสบายใจขึ้นบ้าง เพราะเป็นเรื่องภายนอก เพียงแต่เปลี่ยนท่อยางที่รั่วซึ่งไม่ยากนัก ใช้เวลาไม่นานก็คงเรียบร้อยเดินทางต่อไปได้

เราจึงสั่งให้คนขับรถนำไปหาอู่ซ่อมรถยนต์ที่ใกล้ที่สุดในบริเวณนั้นโดยด่วน เพื่อเปลี่ยนท่อยางทั้งบนและล่าง เพื่อป้องกันไม่ให้ท่อยางทำเหตุขึ้นอีก พวกเราลงจากรถมองหาร้านขายเครื่องดื่มและอาหารใกล้ ๆ เพื่อเข้าไปนั่งคอยเวลากว่ารถจะทำเสร็จเรียบร้อย เมื่อเราพากันเข้าไปในร้านเครื่องดื่ม ซึ่งไม่ได้ตั้งใจมาก่อน เมื่อหาที่นั่งได้โต๊ะว่างแล้วเราก็สั่งเครื่องดื่มตามแต่ใครจะชอบอะไร

เรามองดูภายในร้านรอบตัว ก็เห็นมีทั้งคนจีนและคนไทยมีทั้งข้าราชการและนักธุรกิจ พวกนายตรวจรถเมล์ มีอาชีพต่าง ๆ กัน นั่งสนทนากันอยู่ในหมู่ของพวกตน ไม่ค่อยจะสนใจว่าผู้ใดจะรำคาญ บางคนชอบพูดคำด่าคำสลับกันไป บางคนก็นั่งอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ไม่สนใจใครจะคุยจะด่าใครอย่างไร บางคนทั้งอ่านหนังสือพิมพ์หูก็คอยฟังคนผู้อื่นพูด นาน ๆ ก็เงยหน้าขึ้นจากหนังสือพิมพ์พูดขัดเสียทีแล้วก็อ่านต่อไป

รู้สึกว่าคนส่วนมากในสถานที่นั้น ชินต่อเสียงเอะอะโวยวายของผู้อื่น จึงนั่งสงบเป็นปกติอย่างไม่สนใจใคร ส่วนโต๊ะใกล้ ๆ ที่เรานั่ง ล้วนแต่พวกรุ่นหนุ่มคะนอง นั่งดื่มกาแฟคุยโขมง บางครั้งก็ถกเถียงการเมือง เรื่องสงครามกันไปตามเรื่อง พวกเราใหม่ต่อสถานที่ ใหม่ต่อเสียงที่ก่อรบกวนประสาท และเป็นครั้งแรกจึงไม่ค่อยสบายใจนัก แต่ต้องปรับความรู้สึกให้ชิน พอมีความอดทนนั่งสนทนากันได้ในหมู่พวกเรากันเอง

แต่ไม่ช้าเหตุการณ์ในร้านขายเครื่องดื่ม ก็ค่อยเปลี่ยนแปลงไป ผู้ที่เข้ามานั่งดื่มกินอาหารเช้า เมื่อเสร็จต่างค่อย ๆ ทะยอยแยกย้ายพากันออกจากร้านทีละพวก ทีละคน 2 คน เหตุการณ์วุ่นวายจอแจภายในร้านก็ค่อยสงบลงบ้าง ไม่ช้าคงเหลือพวกชายหนุ่มโต๊ะข้าง ๆ ประมาณ 5 คน ยังคุยกันเสียงดัง ถกเถียงกันด้วยเรื่องไม่เป็นสาระ และยังเหลือพวกเราอีกโต๊ะหนึ่ง ทันใดนั้นเราก็ได้ยินเด็กหนุ่มโต๊ะข้าง ๆ พูดออกมาด้วยความตื่นเต้นพลางกางหนังสือพิมพ์ที่กำลังอ่านอยู่ แล้วพูดขึ้นด้วยเสียงดังว่า

"เฮ้ย ดูนี่ซิโว้ย อ้ายหมอนี่โง่ระยำทีเดียว เงินเกือบสองหมื่นยังดันเอาไปให้ตำรวจนำไปคืนให้เจ้าของ เป็นกูพบละก็หวานไปนานทีเดียว เงินเป็นหมื่นไม่ใช่ขี้ไก่โว้ย คนโง่บัดซบอย่างนี้ก็มีด้วย"

พวกเราก็หันไปมองดูโต๊ะที่ผู้พูดเป็นจุดเดียวกัน เสียงพวกเพื่อน ๆ ต่างก็รุมถามว่า เรื่องอะไรเกี่ยวกับเงินเยอะแยะอย่างนั้น คนอ่านหนังสือพิมพ์รายวันพูดขึ้นว่า "เรื่องคนขับรถแท็กซี่โว้ย คนโดยสารลืมถุงเงิน ในถุงมีเงินเกือบสองหมื่นอยู่หลังรถดันเอาไปให้ตำรวจคืนให้เจ้าของจนได้"

ชายหนุ่มหลายคนมีความเห็นว่า คนขับรถแท็กซี่เป็นคนเซ่อเป็นคนโง่ แต่ชายหนุ่มในหมู่นั้นคนหนึ่งท่าทางเรียบร้อยกว่าเพื่อน พูดออกความเห็นอย่างตริตรองว่า

"ข้าว่าเขาทำถูก เราควรจะสนับสนุนยกย่อง เพราะการทำความดีมันทำยากลำบากต้องอดทนมีใจสูงพอ ยิ่งเรื่องเงินทอง คนเราน้อยคนนักจะทำได้ เพราะจะตัดความโลภ ความอยากได้นั้นยากนัก ที่เขานำไปแจ้งความตำรวจเพื่อนำคืนให้เจ้าของ นับว่าเขาชนะใจตนเอง ควรที่เราจะยกย่องสรรเสริญ" เราได้ฟังแล้วต่างก็มองดูตากัน นึกในใจว่าในหมู่คนใจต่ำก็ยังมีคนจิตใจสูงแทรกแซงอยู่บ้าง แต่สังเกตดูพวกชายหนุ่มเหล่านั้นไม่ค่อยจะพอใจเห็นด้วย เห็นจะเป็นผู้ยังมีกิเลสโลภเห็นแก่ได้อยู่มาก แต่ก็ไม่กล้าขัดแย้ง เห็นจะเป็นเพราะเกรงใจในความดีก็ได้

ในไม่ช้าชายหนุ่มกลุ่มนั้นชำระเงินค่าเครื่องดื่มแล้ว ก็พากันออกจากร้านไปบนโต๊ะคงเหลือแต่ถ้วยจาน และหนังสือพิมพ์รายวันอีกฉบับหนึ่ง เข้าใจว่าเป็นหนังสือพิมพ์ของร้านเพื่อมีไว้ให้พวกลูกค้าอ่าน เราจึงเอื้อมมือไปหยิบหนังสือพิมพ์รายวันฉบับนั้นจากโต๊ะมาพลิกค้นหาเรื่องที่ชายหนุ่มถกเถียงกัน อยากทราบรายละเอียดก็เห็นหัวข้อข่าวว่า **"แท็กซี่ผู้ซื่อสัตย์"**

ในเนื้อเรื่องมีใจความว่า นายฮ่งเพียว แซ่เฮ้ง อายุ 26 ปี ได้ขับรถแท็กซี่หมายเลข ก.ท.ท. 18474 ได้รับคนโดยสารจากประตูน้ำ นำไปส่งถนนสุขุมวิท ซอย 4 เมื่อกลับจากส่งผู้โดยสาร แล้วรถแล่นมาถึงราชประสงค์ ก็เห็นถุงกระดาษของผู้โดยสารลืมไว้ที่ที่นั่งข้างหลัง เมื่อหยิบดูก็พบธนบัตรอยู่ในถุงนั้นหมื่นกว่าบาท พร้อมทั้งเอกสารและเช็คธนาคารอีกมากเช่นนี้แทนที่นายฮ่งเพียวจะดีใจ นึกว่าเป็นลาภเพื่อจะยึดไว้เป็นสมบัติของตน กลับรีบร้อนนำของเหล่านั้นไปแจ้งความมอบให้นายร้อยเวรตำรวจสถานีพลับพลาชัย เขต 1 เพื่อจะได้มอบคืนให้แก่เจ้าของต่อไป เมื่อมอบให้ตำรวจแล้ว นางฮ่งเพียวก็ได้เร่งรีบรถออกติดตามเจ้าของเงินในสถานที่นำไปส่ง เพื่อพบตัวแล้วก็รีบนำตัวมาสถานีตำรวจเพื่อรับเงินคืนต่อไป เหตุเกิดเมื่อเวลา 21.00 น. คืนวันที่ 27 มีนาคม 2511 นายฮ่งเพียวผู้นี้อยู่บ้านเลขที่ 77 ถนนพลับพลาชัย

เมื่อเราได้อ่านข่าวละเอียดแล้ว เราก็อดดีใจไม่ได้ พากันยกย่องสรรเสริญเรายังมีคนดี ๆ อีกมากที่ยังไม่รู้ไม่เห็น การคอยรถที่เอาไปเปลี่ยนท่อน้ำนั้นก็ยังไม่มา เราก็คอยชะเง้อดูตามถนนด้วยใจเป็นห่วง นอกจากเครื่องดื่มแล้วเราก็ยังสั่งไข่ลวกมากินคนละฟองแล้วรถก็ยังไม่มา

เราต่างก็ได้พูดกันถึงชายผู้ขับรถแท็กซี่คนนั้น เพื่อถ่วงเวลาคอยรถกว่าจะมาถึง เราพากันยกย่องสรรเสริญว่าชายขับรถแท็กซี่ผู้นั้นว่าเป็นคนดีหายาก ที่ใดแห่งใดสถานที่นั้นได้มีบุคคลพวกนี้เข้าร่วมทำกิจการย่อมเป็นที่ไว้วางใจได้ว่าการกินการโกงประกันได้ว่าจะไม่เกิดขึ้น ในยุคปัจจุบันนี้หาคนไว้วางใจได้ยาก ส่วนมากมีแต่คนเห็นแก่ทรัพย์สินไม่รักษาศีลธรรมและชื่อเสียงที่จะเสียหายเป็นพวกใจต่ำ คิดแต่ให้ได้มาเพื่อประโยชน์ส่วนตัวอย่างเดียว พวกนี้หากอยู่ที่ใดก็ขาดความซื่อสัตย์คิดแต่ทุจริตนำแต่ความเสื่อมเสียเดือดร้อนไปสู่ที่นั้น ส่วนผู้มีจิตใจสูง แม้จะยากจนแต่ซื่อสัตย์หากอยู่ที่ใด ย่อมเป็นผู้ที่เชื่อถือได้ในความสุจริต แม้แต่ของมีค่าได้ง่าย ๆ แต่ผิดศีลธรรมเขาก็ยังไม่ต้องการ เขาจะต้องการอะไรที่ลำบาก ต้องเลี่ยงภัยในทางทุจริตยากยิ่งกว่านั้น นับว่าเป็นผู้มีสันโดษที่ควรยกย่องสรรเสริญ

เมื่อเราได้สนทนากันพักใหญ่ แล้วก็นั่งอยู่ครู่หนึ่ง ท่านผู้เป็นนักธุรกิจจึงเอ่ยขึ้นอย่างบุคคลที่คิดก่อนตัดสินใจ แล้วจึงเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นครั้งหนึ่งให้เราฟังว่า

เมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดในทวีปเอเซีย ในครั้งนั้นมีครอบครัวหนึ่งสองแม่ลูก มารดาเป็นคนอยู่ในศีลธรรมมีอาชีพเป็นสุจริต แม้ความเป็นอยู่จะไม่สมบูรณ์แต่เป็นคนขยันขันแข็ง อาชีพของมารดาทำไส้กรอกปลาแนม และสาคูไส้หมูหาบขายตามหมู่บ้าน พอเลี้ยงลูกชายซึ่งกำพร้าพ่อมาแต่เล็ก จนได้ให้การศึกษาเท่าที่กำลังความสามารถของมารดาที่จะทำได้จนเติบโต ความเป็นอยู่ในครอบครัวแม้จะไม่ฟุ่มเฟือย แต่ก็ยังไม่อัตคัดนัก ยังพอจะเจียดรายได้ทำอาหารใส่บาตรพระสงฆ์ทุกเช้าวันละหนึ่งองค์เป็นประจำ

เมื่อลูกชายเข้าสู่วัยหนุ่ม สำเร็จการศึกษา ม. 6 ด้วยแรงงานของผู้เป็นมารดา บุตรชายมีความกตัญญูกตเวทีต่อมารดาบังเกิดเกล้า ก็อยากจะแบ่งเบาภาระของมารดาผู้มีพระคุณ จึงออกหางานทำช่วยหาเงินมาเลี้ยงดูมารดา ต่อมาได้มีโอกาสเข้าไปเป็นคนรับใช้อยู่ในบาร์ขายเหล้าแห่งหนึ่ง บาร์ย่อมเป็นที่หาความสำราญผ่อนคลายอารมณ์ของบุคคลทั่วไปที่มีเงินจ่าย คืนหนึ่งหลังจากบาร์ได้ปิดแล้ว ชายหนุ่มก็เดินกลับบ้านเป็นประจำทุกคืน แต่คืนนั้นเมื่อเดินออกจากบาร์ ก็มองเห็นกระเป๋าซองหนังใบหนึ่งตกอยู่ที่ข้างถนน ไม่ห่างไกลจากหน้าประตูบาร์มากนัก เข้าใจว่าเพิ่งจะทำตก ชายหนุ่มจึงก้มลงเก็บขึ้นมาตรวจดู ก็เห็นมีธนบัตรใบละพันอยู่ 5 ใบ และมีธนบัตรปลีกย่อยและเศษเงินรวมอยู่ด้วย นอกจากนั้นยังมีเช็คธนาคารเอกสารต่าง ๆ อยู่ในนั้น ชายหนุ่มตื่นเต้นรีบเก็บกระเป๋าใบนั้นยัดใส่กระเป๋ากางเกง รีบเดินกลับบ้านด้วยหัวใจเต้นแรงผิดปรกติ เพราะไม่เคยพบเงินมากมายเช่นนี้มาก่อน และก็ไม่เคยคิดว่าจะได้พบ

ครั้นมาถึงบ้าน ก่อนจะเข้าไปหามารดา ซึ่งกำลังรอคอยลูกชายอยู่ในบ้านยังไม่นอน ชายหนุ่มไม่ลืมที่จะปิดประตูเรียบร้อยแล้วก็หยิบเอากระเป๋าเงินออกมาเปิดตรวจดูให้แน่ใจอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงรีบเข้าไปหามารดา พูดด้วยความร้อนรนและเสียงสั่น ๆ ว่า

"แม่จ๋าฉันเก็บกระเป๋าเงินของใครก็ไม่รู้ ทำตกไว้ข้างถนนในกระเป๋ามีเงินสดห้าพันกว่าบาท แล้วมีเช็คธนาคาร ญี่ปุ่นสั่งจ่ายเงินสดตั้งสองแสนบาทจ้ะแม่"

มารดาของเด็กวัยหนุ่มได้ฟังก็พลอยตื่นเต้น ตบอกพลางพูดว่า "ตายละลูกใครเผลอ ประมาททำเงินตกไว้มากมาย น่าสงสารจริง ๆ ถ้ารู้ตัวว่าเงินหายหมดเขาคงตกใจเสียดายแย่นะลูกแม่คิดว่าลูกควรจะรีบนำเอาไปสืบหาเจ้าของ คืนไปให้เขาเสียถ้าหากไม่พบเจ้าของก็นำเอาไปให้ตำรวจ ให้เขาประกาศสืบหาเจ้าของ อย่าเอาของคนอื่นเขาไว้ ให้หนักใจเราทำไม เพราะไม่ใช่ทรัพย์สินสมบัติของเรา แม้เราจะยากจน แต่เราก็อยู่ในศีลในสัตย์มีใจเที่ยงธรรม เราไม่ต้องการของคนอื่นมาเป็นของตัวเรา ต้องนึกถึงอกของคนที่เขาทำตกบ้าง เป็นเรารู้สึกอย่างไรลูกลองนึกดูให้ดีว่ามีใครเมาเหล้าจนขาดสติบ้างในคืนนี้ และในกระเป๋าเงินมีหลักฐานอะไร พอที่จะนำทางไปหาเจ้าของเงินบ้างลูก"

ลูกชายได้ฟังก็นิ่งนึกอยู่ครู่หนึ่ง ก็บอกกับมารดาว่า

"หลักฐานในกระเป๋าเงินก็มีจ้ะแม่ เป็นนามบัตร ฉันยังไม่แน่ใจ แต่ฉันเพิ่งนึกออกแล้วว่า คืนนี้ก่อนที่บาร์จะปิด มีชายคนหนึ่งแกมากับเพื่อน แกดื่มมาจากไหนไม่รู้แล้วมาดื่มต่อที่บาร์อีกจนเมามาก เมื่อบาร์จะเลิก เพื่อนที่มาด้วยต้องเรียกคนขับรถของแกเข้ามาช่วยพยุงแกออกไปจากบาร์ ชายคนนี้ตามปรกติแกเป็นคนใจดี ฉันเข้าไปรับใช้แกครั้งใด แกก็ให้เงินฉันเป็นพิเศษเสมอ คืนนี้แกเมามากจ้ะแม่ ฉันคิดว่ากระเป๋าเงินนี้เป็นของแกแน่ แต่ฉันไม่เคยรู้จักชื่อและ บ้านช่องอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้แต่พรุ่งนี้เช้าฉันจะไปหาบ้านและชื่อตามนามบัตร คงจะรู้แน่ว่าจะใช่หรือไม่

มารดาได้ฟังลูกชายพูดเช่นนั้นก็บอกว่า "ดีแล้วละลูกพรุ่งนี้ก่อนจะไปทำงานก็ไปหาเจ้าของกระเป๋าเงิน เมื่อพบแล้วก็ถามเขาให้แน่ใจเสียก่อน มีหลักฐานพอใจแล้วจึงมอบให้เจ้าของเขาไปจะได้หมดห่วง"

เด็กหนุ่มรับปากว่าจะจัดการตามความเห็นของมารดา คืนนั้นชายหนุ่มตื่นเต้นกลัวกระเป๋าจะหาย จึงเอามือจับกุมไว้เมื่อเวลานอนหลับ วันรุ่งขึ้นออกจากบ้านแต่เช้าพร้อมด้วยกระเป๋าเงินเที่ยวติดตามหาเจ้าของตามตำบลและชื่อที่อยู่ในนามบัตรเมื่อได้พบบ้านและเลขบ้าน ถนนตำบลตรงกัน ปรากฏว่าเป็นบ้านใหญ่โตภูมิฐานสมเป็นผู้มั่งคั่งในตำบลนั้น จึงกดกริ่งหน้าบ้าน เสียงสุนัขในบ้านเห่ากันเกรียวกราว คอยอยู่ครู่หนึ่งก็มีผู้หญิงกลางคนออกมาเปิดประตู เด็กหนุ่มถามหาชายผู้มีนามในบัตร หญิงผู้นั้นก็รีบนำตัวไปนั่งรออยู่ในบ้าน ครู่หนึ่งชายเจ้าของบ้านก็ลงมาจากชั้นบนของตึกพอเห็นหน้าเจ้าของบ้าน ชายหนุ่มก็จำได้ดีว่าไม่ผิดตัวคงเป็นเจ้าของกระเป๋าเงินแน่ แต่หน้าตาของเจ้าของบ้านร่วงโรยไปมากเหมือนอดนอน ชายเจ้าบ้านเห็นชายหนุ่มก็จำได้เช่นกัน ชายหนุ่มรีบยืนขึ้นยกมือไหว้ ชายเจ้าของบ้านยกมือขึ้นรับไหว้แล้วบอกให้นั่งพลางถามออกไปด้วยใจเอ็นดูว่า

"ขอบใจที่เธอมาหาฉันแต่เช้า คงจะมีธุระเกี่ยวกับฉันหรือ"

ชายหนุ่มรีบพูดขึ้นว่า "เมื่อคืนท่านได้ทำอะไรตกหายบ้างหรือเปล่าครับ?"

พอได้ยินคำถามเช่นนั้น เจ้าของบ้านก็แสดงกิริยาตื่นเต้นดวงตาแจ่มใสขึ้นทันที พลางรีบพูดว่า "หายซิกระเป๋าเงินตกหายเมื่อคืนนี้ ไม่รู้ว่าตกหายที่ไหนเพราะเมามาก กำลังมีความวิตกทุกข์ร้อนอยู่ทีเดียว เมื่อคืนนี้กลับมาถึงบ้าน พอรู้ว่ากระเป๋าเงินหายฉันก็ตกใจมากเกือบหายเมา เพราะในนั้นมีเช็คจำนวนสองแสนบาทอยู่ด้วยทั้งผู้สั่งจ่ายเช็คฉบับนี้ก็เดินทางไปญี่ปุ่นแล้ว ถ้าหายคงยุ่งกันใหญ่ ไม่รู้ว่าจะติดต่อกับผู้สั่งจ่ายได้ที่ไหนกว่าจะได้คงเสียเวลาอีกนาน แต่ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะเรียบร้อย"

ท่านเจ้าบ้านพูดทิ้งระยะครู่หนึ่ง พอเด็กหนุ่มจะพูดขึ้นท่านก็ยกมือห้ามพูดต่อไปว่า "ประเดี๋ยวก่อนฉันรู้ว่าเธอได้เก็บกระเป๋าเงินได้ ทำให้ฉันดีใจจนพูดอะไรไม่ถูก ของที่คิดว่าจะสูญมากกว่าแต่กลับได้คืนในระยะไม่นานเพียงข้ามคืน จึงมีความรู้สึกตื่นเต้นเป็นธรรมดา เมื่อคืนนี้นอนหลับ ๆ ตื่น ๆ ตลอดคืนเหมือนฝันร้ายตั้งใจเช้านี้จะไปแจ้งความตำรวจ และจะไปอายัดเช็คฉบับนั้นที่ธนาคาร ถ้าหากอายัดเช็คคนสั่งจ่ายคนเดียวกัน แต่จ่ายให้ผู้อื่นที่จำนวนเงินเท่ากัน เราก็เห็นจะเคราะห์ร้ายเพราะจำหมายเลขเช็คไม่ได้ ดูซิความ

ยุ่งยากมากมายเพียงไรที่สุดเรื่องลงเอยอย่างไม่เคยฝัน ฉันจึงอยากจะพิสูจน์แสดงหลักฐานให้ตรงกับความจริงว่ากระเป๋าเงินที่เธอเก็บได้นั้นตรงต่อความจริงหรือไม่ หลักใหญ่ที่จะพิสูจน์ก็คือ มีธนบัตรใบละหนึ่งพันบาทห้าใบและมีเช็คธนาคารญี่ปุ่น จ่ายเงินสดสองแสนบาทถ้วน นอกนั้นธนบัตรปลีกย่อยที่จำไม่ได้และมีหนังสือเอกสารและนามบัตรของฉันอยู่ด้วย นี่เห็นจะพอเป็นหลักฐานพิสูจน์ว่าฉันเป็นเจ้าของอันแท้จริง"

เด็กหนุ่มหยิบกระเป๋าเงินออกมาจากกระเป๋ากางเกงพลางประคองสองมือส่งให้ด้วยความเคารพ แล้วพูดว่า "ผมไม่มีความสงสัยว่าไม่ใช่ของท่านแต่แรกแล้วครับ แต่เมื่อท่านยังไม่ให้ผมทำอะไร ก่อนที่ท่านจะแสดงหลักฐานเสียก่อน ผมก็ยิ่งเคารพในความเป็นธรรมของท่าน"

ท่านผู้นั้นยื่นมือมารับกระเป๋าไปแล้ว ขอจับมือชายหนุ่มเขย่าแน่น พูดว่า "เธอเป็นคนดีมาก ฉันต้องขอยกย่องจากความจริงใจ เธอทำให้ฉันตื้นตันใจมาก ฉันไม่คิดว่าจะได้ของคืนเร็วอย่างนี้ นึกเสียใจว่าต้องสูญแน่ ฉันรู้ตัวว่ามีส่วนเสียมากเหมือนกัน และเป็นอันตรายด้วย คือฉันชอบเมาเหล้า เช่นเมื่อคืนนี้ฉันเมามากเป็นคนอื่นเก็บไม่ใช่เธอ ฉันก็ต้องสูญเสียเงินจำนวนนี้แล้วยังมีเอกสารสำคัญอยู่ในนั้นด้วย เมาเหล้าแล้วมันก็ให้โทษอย่างนี้แหละ ฉันจะคิดเลิกดื่มเสียที"

พูดแล้วก็ถอนหายใจยาว พลางก็เปิดกระเป๋าออกดูเมื่อเห็นทุกสิ่งเรียบร้อยแล้วก็หันมาถามเด็กหนุ่มว่า "เวลานี้เธออยู่ที่ไหน หมายถึงบ้านที่พักอาศัย"

เมื่อเด็กหนุ่มบอกตำบลที่อยู่ให้ทราบแล้ว ท่านเจ้าบ้านก็นิ่งคิดอยู่ครู่หนึ่งพลางพูดว่า "แถวนั้นมันที่สลัม มีคนอยู่กันยัดเยียดมากนี่"

เด็กหนุ่มตอบว่า "ใช่แล้วครับ ที่นั่นส่วนมากเป็นพวกหาเช้ากินค่ำอยู่ครับ"

ท่านเจ้าบ้านถามต่อไปว่า "ที่บ้านเธอมีใครอยู่บ้าง เช่นพ่อแม่พี่น้องเป็นต้น แล้วมีการงานทำทุกคนหรือเปล่า"

เด็กวัยรุ่นตอบว่า "ผมอยู่สองคนกับแม่ครับ พ่อผมเสียแต่ผมเล็ก ๆ แม่ผมเลี้ยงผมมาด้วยการทำไส้กรอกปลาแนมและสาคูไส้หมูขาย ทุกวันนี้แกก็ขายอยู่ แต่กระเตียดกระจาดขายแทนจะหาบขายเหมือนแต่ก่อน ผมก็โตพอออกมาทำงานได้แล้ว ก็ไม่อยากให้แม่ลำบากอยากให้แม่อยู่บ้านเฉย ๆ แต่แม่ก็ไม่ยอมอยู่เฉย ๆ เพียงแต่ขายน้องลง เรื่องกระเป๋าเงินของท่าน แม่ก็เป็นคนสนับสนุนให้ผมรีบเอามาคืนท่าน แม่บอกว่า อย่าเอาไว้นานจะเป็นห่วงเปล่า ๆ เพราะไม่ใช่ของเรา จะทำให้เป็นทุกข์ทั้งสองฝ่าย เมื่อคืนนี้ผมก็นอนไม่หลับเหมือนกันครับ ผมกลัวว่ามันจะหาย เมื่อส่งคืนให้ท่านแล้ว ผมก็สบายใจเพราะไม่ต้องเป็นห่วงว่ามันจะหายอีก

เจ้าบ้านตื้นตันใจเมื่อได้ยินเด็กวัยรุ่นพูด ท่านได้ลุกขึ้นมากอดเด็กหนุ่มไว้แล้วพูดขึ้นว่า "เด็กวัยรุ่นอย่างเธอนี้หายาก แม่เธอก็เป็นคนดีมาก ถึงจะยากจนก็มีจิตใจสูง มีศีลธรรม ฉันขอจดจำและยกย่องคุณความดีอันนี้อย่างจริงใจ" พูดแล้วท่านผู้นั้นก็หยิบกระเป๋าใบนั้นเปิดออกอีกครั้งหนึ่ง หยิบธนบัตรใบละพันออกมาสองใบพลางพูดขึ้นว่า "นี่ฉันอยากจะตอบแทนที่เธอนำกระเป๋าเงินมาคืนให้ฉัน นี่เงินเพียงเล็กน้อย เมื่อจะพูดถึงค่าของความดีแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็ไม่มีอะไรเลย" พูดพลางก็ยื่นธนบัตรใบละพันให้สองใบ แล้วพูดต่อไปว่า "หนึ่งพันนี้สำหรับเธอผู้มีใจงามที่ไม่ยอมรับเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตัว และอีกหนึ่งพันบาทสำหรับมารดาของเธอ ที่ได้อบรมลูกให้มีคุณธรรมสูงและฉันขอฝากขอบใจไปยังมารดาของเธอด้วย หากฉันมีเวลาจะไปเยี่ยมและขอบใจมารดาเธอที่บ้าน"

ชายหนุ่มวัยรุ่น ก้มลงกราบรับรางวัลด้วยความตื้นตันใจแล้วกล่าวขอบพระคุณ หลังจากนั้นต่อมาเหตุการณ์ชีวิตของมนุษย์ไม่มีอะไรแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นคนดีและคนชั่วย่อมประสบเหตุการณ์ปัญหาชีวิตด้วยกันทุกคน ตามแต่กรรมที่สร้างสมมาแต่ครั้งอดีตจะตามมาสนอง ไม่สามารถรู้ได้ว่าจะมีสิ่งใดเกิดขึ้นแก่ชีวิตในอนาคตต่อไปเช่นเดียวกับเด็กวัยรุ่นได้ประสบ แม้การเจ็บป่วยก็เป็นของธรรมดา ทุกรูปทุกนามจะหนีไม่

พ้นการป่วยย่อมจะนำความทุกข์ยากลำบากมาสู่ผู้ที่หาเช้ากินค่ำไม่มากก็น้อย เด็กวัยรุ่นผู้นี้ก็เช่นเดียวกัน เห็นจะเป็นเพราะร่างกายไม่เหมาะสมที่จะตรากตรำงานอย่างหามรุ่งหามค่ำ อบอยู่ในกลิ่นเหล้าควันบุหรี่ อาจเรียกว่าแพ้ ไม่เหมาะสมกับสุขภาพทางร่างกายของแต่ละบุคคล ที่สุดเด็กวัยรุ่นก็ล้มป่วยลง ต้องรักษาพยาบาลกันนานกว่าจะหายเป็นปรกติ การงานที่เคยทำก็หลุดลอยไป เพราะทางบาร์ไม่สามารถจะให้ขาดงานนานวันได้ ทั้งทางบาร์ได้เปลี่ยนเจ้าของและผู้จัดการใหม่ จึงไม่สนใจกับคนรับใช้ตำแหน่งไม่สำคัญอะไรนัก หาคนแทนได้ง่ายทั้งต้องการสตรีมากกว่าบุรุษ การป่วยลงตกงานก็เป็นเรื่องหนักอยู่แล้ว สำหรับชีวิตของคนหาเช้ากินค่ำ ต่อมากลับซ้ำร้าย หรือชาวบ้านเรียกว่าผีซ้ำด้ามพลอย หรือเรื่องความวัวไม่ทันหายเรื่องความควายเข้ามาแทรก เพราะต่อมาก็ถูกขับไล่รื้อถอนออกจากที่เคยอยู่อาศัย แม้จะเป็นบ้านที่เรียกว่ารังนอนเพียงแต่พออยู่พออาศัยพักผ่อนหลับนอน กันแดดกันฝนก็ดี แต่มันก็ยังเรียกว่าบ้านที่เคยอยู่เคยอาศัยแต่อ้อนแต่ออก จะต้องดิ้นรนไปหาที่อยู่ใหม่ตามวิถีชีวิตจะนำไป

นี่เป็นชีวิตของมนุษย์ที่ต้องผจญอยู่ตลอดเวลาที่ยังมีลมหายใจอยู่ในโลก เราจะพบได้ทั่ว ๆ ไป แต่ละคน แต่ละครอบครัว จะหาความสุขความสบายใจนั้นยากนัก เกิดเป็นคนย่อมจะมีทุกข์ด้วยกันทุกคน ผิดแต่ทุกข์คนละอย่าง คนละทางย่อมแตกต่างกัน แล้วแต่ชนชั้น ผู้มีอำนาจราชศักดิ์ หรือผู้มั่งคั่งทรัพย์สินเงินทองและยากเย็นเข็ญใจ ย่อมจะมีปัญหาคนละอย่าง สิ่งที่รวมจุดเดียวก็คือ เมื่อเกิดแล้วก็ต้องแก่ ต้องเจ็บบั้นปลายคือความตาย ไม่มีใครหนีพ้นไปได้

เด็กวัยรุ่นคนนี้ก็ได้ประสบปัญหา คือแรกการเจ็บป่วยไม่สามารถจะทำงานได้ก็ต้องออกจากงาน ซ้ำยังต้องถูกรื้อถอนบ้านที่เคยอยู่อู่ที่เคยนอนโยกย้ายหาที่อยู่ใหม่ ล้วนแต่ปัญหาหนัก ๆ เกินกว่าเด็กวัยรุ่นธรรมดายากที่จะอดทนได้ แต่เด็กผู้นี้มีมารดาดีแม้จะเป็นเพียงแม่ค้าขายไส้กรอก ปลาแนม สาคูไส้หมู แต่ก็คอยอบรมให้กำลังใจลูกชายอยู่ตลอดเวลา ปลอบจิตใจให้ลูกชายอดทน มีจิตใจเข้มแข็ง เมื่อเห็นลูกคิดมากเศร้าหมองก็จะปลุกปลอบว่า "เกิดมาเป็นคน เราต้องต่อสู้เพื่อมุ่งทำความดี เราอยู่ในพุทธศาสนานะลูก จำไว้ลูกได้ทำความดีตลอดมา แม่ภูมิใจในตัวลูกของแม่มากจงอดทนต่อไป อย่าให้ความชั่วทำลายความดีที่ลูกได้อุตส่าห์สร้างสมไว้มากแล้ว หากลูกสร้างกรรมทำชั่วครั้งเดียว ความดีที่อุตส่าห์ทำไว้ก็จะถูกทำลายลงหมด ผลดีที่จะให้ผลสนองในโอกาสอันควรก็จะสิ้นสุดลงด้วย"

เด็กหนุ่มเป็นผู้มีความกตัญญู เคารพมารดาบังเกิดเกล้าก็ปฏิบัติอยู่ในโอวาทไม่ยอมปฏิบัติในทางที่ผิด จึงมีความอดทนต่อไป อยู่มาวันหนึ่งชายหนุ่มนึกสงสารมารดา ที่ได้อุตส่าห์ทำขนมไส้กรอก ปลาแนม สาคูไส้หมู ใส่กระจาด กระเดียดไปเที่ยวขายเพื่อนำเงินมาเลี้ยงตัว ความสงสารมารดาทำให้กลุ้มใจเพราะตัวเองก็หายจากการป่วยไข้มีร่างกายแข็งแรงเป็นปรกติแล้วทั้งตั้งใจอยากจะให้มารดา มีความสุขไม่ต้องไปขายของให้ลำบากแต่ตัวเองก็ยังหางานทำไม่ได้ เงินทองก็ไม่มี แม้มารดาจะเก็บเงินไว้ก็ต้องมาใช้เมื่อตัวป่วย ซ้ำยังต้องใช้ในการขนย้ายหาที่อยู่ใหม่ เงินที่เคยเก็บไว้ก็ไม่มีเหลือ ได้อาศัยมารดาเที่ยวขายของพอเลี้ยงท้องไปวันหนึ่ง ๆ

เด็กหนุ่มเคยออกจากบ้านแต่เช้าเที่ยวเดินหางานทำมาแล้วเป็นเวลาแรมเดือน ๆ ก็พบแต่ความผิดหวัง เพราะตัวเองก็มีความรู้เพียง ม. 6 ซึ่งถ้าจะใช้วิชาหนังสือก็ยังต่ำไป เพราะยังมีนักศึกษามีความรู้สูงอยู่มากมาย บางคนก็ยังหางานทำไม่ได้ครั้นจะเอาแรงเข้าแบกหามเพื่อแลกเปลี่ยนเงิน ตัวเองก็เป็นคนแบบบางไม่แข็งแรง ครั้นจะหางานที่ไม่ต้องออกแรงและไม่ต้องใช้วิชาความรู้ก็หายาก เพราะงานแบบนี้ที่ไหนก็เต็มหมด ตั้งใจว่าจะไม่เลือกงานขอให้เป็นงานสุจริต แต่ก็หาไม่ได้

เช้าวันนั้น ชายหนุ่มเข้าไปหามารดาแล้วกราบลง บอกว่าจะออกไปพยายามเที่ยวหางานทำตามเคย มารดาก็บอกว่า "จงไปเถิดลูก อย่าท้อใจ คนเราก็เกิดมาทุกคนอยู่ได้ด้วยความหวังว่าวันนี้ไม่ได้ก็คอยพรุ่งนี้ ถ้าไม่ได้ก็คอยต่อ ๆ ไป ความอดทนจะเกิดพลังขึ้นทางจิตใจ เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ที่จะเกิดขึ้น เอาความดีชนะความชั่ว ทุกสิ่งไม่พ้นความพยายามในทางดีหรอกลูก เชื่อแม่เถิด ความดีของลูกคงสนองวันหนึ่งข้างหน้า"

ลูกชายพูดว่า "ฉันก็คิดอย่างแม่พูด ถ้าฉันได้งานทำเป็นหลักฐาน ฉันจะไม่ยอมให้แม่ไปเที่ยวขายของอีกต่อไป ฉันสงสารแม่เพราะเป็นผู้บังเกิดเกล้ามีพระคุณต่อลูกมากที่ต้องลำบากเพราะเรายากจน ต้องหาเลี้ยงดูตั้งแต่เล็กจนใหญ่"

ผู้เป็นมารดาหัวเราะ พลางเอามือลูบหลังลูกชายด้วยความรักและเอ็นดู แล้วพูดว่า "ความจริงเราก็ไม่ลำบากยากแค้นอะไรมากนัก แม่ขายของทำให้แม่สบายใจ เพราะได้ออกกำลังเดินไปบ้านโน้นบ้างบ้านนี้บ้างวันหนึ่ง ๆ ได้มีโอกาสเดินกลับถึงบ้านกินข้าวกินปลาแล้วนอนหลับสบาย แต่ที่ลูกมีความคิดกตัญญูเช่นนี้ ความดีย่อมจะคุ้มครองลูก ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ ถึงจะยากจนก็ไม่นาน เชื่อแม่เถิดลูกทำใจดี ๆ ไว้"

ลูกชายพูดขึ้นว่า แต่ฉันละอายใจจ้ะแม่ โตแล้วพอจะหาเลี้ยงแม่ได้ แต่ฉันยังให้แม่หาเลี้ยง ฉันอายชาวบ้านเขาจ้ะแม่"

มารดาปลอบบุตรชายด้วยความรักอย่างสุดซึ้ง "โถอย่าคิดมากไปเลยลูก ที่ลูกทำอย่างนั้นก็แสดงความดีของลูกออกมาให้แม่เห็นแล้ว แม่ก็ภูมิใจในตัวของแม่เองที่มีลูกแม้จะมีเพียงคนเดียว แม่ก็พอใจและดีใจขอลูกอย่าคิดมากไปเลยนะเชื่อแม่เถิดงานหาได้ก็ได้ หาไม่ได้ก็ช่าง อย่าไปวิตกทุกข์ร้อนอะไรทำใจให้สบาย แม่คิดจะบอกกับลูกหลายครั้งแล้วว่า ก่อนลูกจะออกจากบ้านไปทำอะไร ก็ควรจะกราบพระเสียก่อน ทำจิตใจให้สงบ ระลึกถึงท่าน ลูกอย่าคิดว่าเป็นการงมงาย แต่เพื่อเป็นศิริมงคลแก่ตัวเอง การเชื่อหลักธรรมคำสอนไม่มีทางเสีย จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตของลูกนะลูก"

ลูกชายเป็นคนว่าง่าย เมื่อได้มารดาแนะทางก็จัดหาธูปมาจุด แล้วนั่งพนมมือระลึกถึงแต่คุณความดีของพระ แล้วก้มลงกราบสามครั้ง ตามที่มารดาเคยสั่งสอนแต่เล็กจนโต แล้วก็ออกมาจากบ้าน

วันนั้นได้พยายามเที่ยวหางานทำตามห้างร้าน แต่ก็ผิดหวังเช่นเคย เด็กหนุ่มแทบจะหมดอาลัยในชีวิตที่ไม่สามารถจะหางานได้ ก็เดินเข้าไปในสวนสาธารณะแห่งหนึ่ง นั่งใต้ร่มไม้รำพึงถึงชะตาชีวิตของตนรู้สึกเกิดมาดูอับโชค ผิดกับผู้อื่นเขาหางานทำได้ง่าย ๆ หลายเดือนแล้วที่ได้เที่ยวเดินหางานทำ แต่ก็ผิดหวังทุกครั้งไป นึกว่าคราวนี้จะกลับไปถึงบ้านก็ควรเริ่มต้นไปช่วยมารดาขายขนมโดยตั้งใจว่าจะให้มารดาอยู่บ้านตัวเองจะเป็นคนหาบของไปขายแทนจะไม่ยอมออกไปหางานอีกต่อไป กำลังนั่งเอามือกุมขมับก้มหน้าคิดอะไรเกี่ยวกับโชคชะตาของตัวอยู่ทันใดนั้นรู้สึกว่ารถยนต์ได้แล่นมาหยุดไม่ไกลจากที่ตนนั่งเท่าใดนัก ชายหนุ่มมิได้เงยหน้าขึ้นดู เสียงพูดของคนในรถได้ยินว่า "เห็นจะใช่แน่พ่อจะลงไปดูก่อน" ชายหนุ่มก็ไม่สนใจจะเป็นผู้ใดที่มาเที่ยวในสวนสาธารณะ จะพูดอะไรก็ไม่ใช่ธุระของเรา คิดว่าเป็นคนยากจนคงไม่มีใครรู้จักและสนใจ จึงใจลอยมัวแต่นั่งก้มหน้ากุมขมับเหม่อมองดูดิน ความรู้สึกว่าได้ยินเสียงฝีเท้าคนเดินใกล้เข้ามายืนอยู่ตรงหน้าตน เสียไม่ได้ก็เงยหน้าขึ้นมองดู ทันใดนั้นก็ต้องสะดุ้งเพราะผู้ที่ยืนอยู่ตรงหน้านั้นไม่ใช่ผู้ใดเป็นผู้เคยทำกระเป๋าเงินตกที่หน้าบาร์ครั้งก่อนนั่นเอง

เด็กหนุ่มรีบลุกขึ้นยืนยกมือไหว้เป็นการเคารพ ท่านผู้นั้นแสดงความดีใจจนเห็นได้ชัดจากคำพูดที่ว่า "แหม ฉันเที่ยวตามหาเธอเสียแย่ ครั้งแรกไปตามหาเธอที่บาร์ ถามใคร ๆ ดูเขาบอกว่าเธอออกไปแล้ว ซ้ำในบาร์ก็เปลี่ยนเจ้าของและผู้จัดการใหม่ พนักงานต้อนรับส่วนมากเปลี่ยนเป็นหญิง ฉันเองตั้งแต่ทำกระเป๋าตกครั้งนั้นแล้ว ก็ไม่ได้เที่ยวบาร์อีก ครั้นไปตามที่บ้านเธอ ตามที่เธอบอกไว้นั้น เมื่อไปเห็นสถานที่นั้นเคยมีบ้านเรือนอยู่กันหนาแน่น แต่บัดนี้ไม่มีเหลือ ฉันก็ใจหายหมดนึกกลัวว่าจะถูกเครื่องบินทิ้งระเบิดทำลายไม่รู้ว่าเธอจะหลบไปอยู่ที่ไหน คราวนี้คงจะหาตัวเธอยากเหมือนงมเข็มในมหาสมุทร พระนครอันกว้างใหญ่จะหาที่ไหนจึงจะพบ ฉันได้พยายามเที่ยวค้นหาตามบาร์ ตามร้านอาหาร คิดว่าเธอคงจะไม่ทิ้งอาชีพเดิมแต่ก็ผิดหวัง นี่ฉันค้นหาเธอเกือบจะคิดว่าหมดหวังเสียแล้ว มันเป็นบุญจริง ๆ ที่วันนี้โชคดี มาพบเธอที่นี่ครั้งแรกยังไม่แน่ใจเพราะเธอนั่งก้มหน้าใช้มือกุมหัวอย่างคนกลุ้มอกกลุ้มใจ แต่เมื่อเธอเงยหน้าขึ้นก็จำได้ว่าใช่แน่ ฉันดีใจจนบอกไม่ถูกที่ได้พบเธอ มีเรื่องอะไร เธอและแม่สบายดีหรือ ทำไมมานั่งเศร้าอยู่ที่นี่?"

ชายหนุ่มรู้สึกดีใจที่ได้พบท่านผู้นี้ และมีความกระตือรือร้นอยากจะพบตนคงจะเป็นมงคลแก่ตัวแน่ ซึ่งไม่เคยนึกเคยฝันมาก่อนว่าจะมีผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงเที่ยวตามหาอยากจะพบตนจึงได้เรียนกับท่านว่า "ขอบคุณครับ เวลานี้ผมกับแม่สบายดี หลังจากพบกับท่านไม่นานผมก็ป่วยหนัก ต้องออกจากงาน บ้านก็ถูกไล่ที่ เราต้องหาที่อยู่ใหม่ครับ ท่านจะมีอะไร ผมยินดีที่จะรับใช้ท่าน"

ท่านผู้นั้นยิ้มอย่างดีใจ แล้วพูดว่า "ชะตาชีวิตของมนุษย์เราก็เป็นอย่างนี้แหละ อย่าคิดให้มันเศร้าเลย ไม่เกิดอะไรให้ดีขึ้นมา ว่าแต่เวลานี้เธอทำงานอยู่ที่ไหน และทำงานอะไรบ้าง"

ชายหนุ่มตื่นเต้นยินดี เมื่อท่านผู้นั้นถามถึงเรื่องงาน จึงเรียนกับท่านโดยตรงว่า "เวลานี้ยังไม่ได้ทำงานอะไร และกำลังเที่ยวหางานทำ"

ท่านผู้นั้นพูดด้วยความยินดีว่า "ถ้าเช่นนั้นฉันอยากจะขอเสนอให้เธอไปทำงานอยู่กับฉัน เธอจะตกลงไหม"

ชายหนุ่มดีใจที่ได้งานง่ายอย่างไม่เคยนึกมาก่อน แต่ก็ยังนึกสงสัย เพราะไม่แน่ใจว่าเป็นงานอะไร จึงย้อนถามว่า

"ท่านจะกรุณาให้ผมได้ทำงานอะไรครับ ถ้างานเกี่ยวกับหนังสือ ผมมีความรู้น้อยคงไม่สามารถจะรับใช้ท่านได้ เพราะผมไม่ได้เรียนชั้นสูงไม่มีความรู้พอ"

ท่านผู้นั้นหัวเราะชอบใจ แล้วพูดว่า "**เธอมีซิ เธอได้ปริญญาชั้นสูง ที่มีผู้ยังต้องการคนมีปริญญาอย่างเธออีกมาก**" พูดแล้วท่านผู้นั้นก็หัวเราะอย่างคนใจดี ทำให้ชายหนุ่มงง เพราะไม่นึกว่าจะได้ยินคำพูดเช่นนี้ จึงถามท่านออกไปด้วยความสงสัยว่า

"ผมไม่เคยเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยที่ไหนมาก่อน ทำไมท่านจึงบอกว่า ผมได้ปริญญาชั้นสูง ผมยังไม่เข้าใจ"

ท่านผู้นั้นหัวเราะ เพราะเห็นว่าชายหนุ่มผู้นี้เป็นคนซื่อจึงบอกว่า "จริงเธอไม่เคยเรียนมหาวิทยาลัย แต่เธอก็ได้ **ปริญญาธรรมชาติ** ซึ่งได้แสดงความรู้สึกออกมาให้ฉันเห็นแน่นอนแล้วว่า เธอเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่ได้ เท่านี้ก็เพียงพอสมกับตำแหน่งปริญญาธรรมชาติแล้ว ส่วนวิชาความรู้อื่นพอจะเรียนได้ ถ้าเธอขยันเรียน ฉันจะสนับสนุนให้เธอเริ่มศึกษาโดยให้อาจารย์ผู้มีความรู้ความสามารถสูงมาสอน มีเวลาเรียนมีเวลาทำงาน ทำไปเรียนไป ไม่ช้าเธอก็จะคล่องงานมีวิชาความรู้มากขึ้น ค่าเล่าเรียนศึกษาเธอไม่ต้องเดือดร้อน เป็นหน้าที่ของฉัน แล้วก็จะบรรจุให้เธอรับหน้าที่เกี่ยวกับการเงิน ฉันคิดว่าเธอคงจะทำได้ดี และเป็นที่ไว้วางใจของฉันต่อไป และเข้าใจว่าเธอคงไม่ปฏิเสธความหวังดีของฉันแน่ ฉันขอบอกความจริงว่าคนเก่าที่ฉันวางใจเกิดไม่ซื่อ เมื่อมีโอกาสก็คิดทุจริต ทำให้ฉันคิดถึงเธอขึ้นมา จึงเที่ยวตามหาแทบพลิกแผ่นดิน คิดว่าเธอคงเห็นใจฉัน"

หลังจากการตกลงได้ทำงานอย่างไม่นึกฝัน และหน้าที่ที่มีเกียรติที่ได้รับความไว้วางใจ ชายหนุ่มก็มีความตื่นเต้นยินดีพาเอาความรู้สึกมาหามารดา เล่าเรื่องแต่เริ่มต้นที่ได้พบกับท่านผู้นั้นจนตลอดถึงคำพูดโต้ตอบกันให้มารดาฟังจนหมดแล้ว ย้ำพูดกับมารดาว่า "วันนี้ฉันตื่นเต้นดีใจเหลือเกิน ไม่หิวข้าวทั้งวันเพราะอิ่มอกอิ่มใจเหมือนอภินิหาร บังเอิญให้ฉันเข้าไปนั่งในสวนสาธารณะจึงได้งานอย่างไม่นึกไม่ฝัน เวลาเที่ยวหางานแทบเลือดตากระเด็นก็หาไม่ได้ เมื่อถึงเวลาจะได้งาน ก็ได้อย่างไม่รู้ตัว ท่านนายจ้างและบุตรสาวไม่ถือตัวยังใจดีพาฉันขึ้นรถมาส่งถึงหน้าบ้าน บอกว่าวันหลังจะแวะมาเยี่ยมแม่ แล้วยังมอบเงินให้ฉันอีกพันบาทจ้ะแม่ ฉันดีใจเหลือเกินที่ตกลงได้ทำงาน ต่อไปนี้ฉันจะได้เงินมาเลี้ยงแม่ให้มีความสุข" พูดแล้วชายหนุ่มก็มอบเงินทั้งหมดให้แก่มารดาอย่างดีใจ

มารดาของเธอก็พลอยดีใจไปด้วยแล้วพูดว่า "วันนี้แม่เห็นหน้าลูกยิ้มแย้มสดชื่นเมื่อตอนเข้าบ้านไม่เหมือนทุกวัน ที่แม่เห็นแต่เดินหน้าเศร้า ๆ อย่างหมดอาลัยในชีวิตกลับเข้ามาในบ้านแม่ก็รู้แล้วว่าบุญที่ลูกได้ทำความดีไว้เกิดผลตอบสนองแล้ว นี่แหละลูกคนเราทำดีเอาไว้มันเป็นศิริมงคลแก่ตัวเราเอง วันหนึ่งข้าง

หน้าความดีก็จะเกิดสนองอย่างไม่รู้ตัว แม่ว่าพระท่านได้ช่วยเราเมื่อได้ทำดี จงทำความดีให้ยิ่งขึ้นเถิดลูก เจ้าจะได้สบายตลอดไป โบราณว่า จงทำความดีก่อนเถิดผลจะเกิดขึ้นเมื่อภายหลังถ้าไม่ทำความดี จะให้ความดีที่ไหนมาสนองเรา"

ต่อจากนั้น ชายหนุ่มก็ได้รับความอุปการะ จากท่านผู้เป็นนายจ้างนั้น โดยให้ศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้ต่าง ๆ เท่าที่ชายหนุ่มต้องการเรียน และทำงานในตำแหน่งไว้วางใจไปด้วย บัดนี้ชายหนุ่มผู้นั้นได้ประสบความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ต่อมาชายหนุ่มก็ได้แต่งงานกับบุตรสาวคนสวยของนายจ้างผู้มีใจเมตตากรุณายกธิดาสาวสวยคนเดียวผู้เป็นทายาทในกองมรดก และแต่งงานให้เป็นงานใหญ่ เพราะเจ้าภาพเป็นผู้มีชื่อเสียงในสังคม บั้นปลายชีวิตของบุตรชายกับมารดาที่ยากจนแต่ทรัพย์ แต่ไม่จนความดี ซึ่งได้เคยหาบและกระเดียดกระจาด ขายสาคูไส้หมูกับไส้กรอกปลาแนม ก็ถึงซึ่งความสุขความสบาย มีผู้คนนับหน้าถือตาเพราะความที่มีศีลธรรม มารดาผู้ได้อบรมบุตรจนได้เป็นผู้มีชื่อเสียงมั่งคั่งรุ่งเรืองในชีวิตเพราะความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่

เมื่อท่านนักธุรกิจเล่าเรื่องให้เพื่อนทั้งสองถึงชีวิตของชายหนุ่มฟังแล้ว สองท่านก็รู้สึกสนใจในเรื่องปริญญาธรรมชาติมากแต่ก็อดที่จะสงสัยไม่ได้ ต่างก็ถามท่านนักธุรกิจผู้นั้นว่า "ทำไมคุณถึงได้รู้เรื่องได้ละเอียดลออทุกแง่ทุกมุมในชีวิตของท่านผู้นี้ ผมคิดว่าอย่างน้อย ท่านผู้นั้นคงจะเป็นเพื่อนคุณที่สนิทสนมกันมาแต่ครั้งเด็ก ๆ จึงได้รู้เรื่องชีวประวัติได้ดี และปัจจุบันนี้ท่านผู้นั้นอยู่ไหน" ท่านนักธุรกิจการค้านิ่งคิดอยู่ครู่หนึ่ง แล้วก็พูดขึ้นช้า ๆ ว่า

"เวลานี้เขานั่งอยู่ที่นี่ เด็กหนุ่มผู้ยากจนในครั้งก่อนนั้น ก็คือตัวผมในปัจจุบันนี้ นี่เป็นชีวประวัติในอดีตที่น้อยคนจะรู้เรื่องนี้ของผม"

ทันใดนั้นทั้งสองท่านที่ได้ทราบชีวประวัติของเพื่อนที่รักก็งง เพราะไม่เคยรู้มาก่อนเลย ต่างก็แสดงความยินดีและเพิ่มนับถือในความดียิ่งขึ้น ด้วยความจริงใจนับถือในประวัติความดีของนักการค้าแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพราะเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ช่วยส่งเสริมเป็นผู้ที่ได่เต้ามาจากความยากจน จนบรรลุถึงความเจริญรุ่งเรือง เป็นผลของกรรมดี ทันใดนั้นก็มองออกไปเห็นรถที่จะเดินทางไปต่างจังหวัดมารออยู่ก่อนแล้ว แต่เรามัวสนใจสนทนากันอย่างเพลิดเพลินในชีวประวัติที่น่าสนใจของเพื่อน เมื่อเราชำระเงินค่าอาหารและเครื่องดื่มแล้ว ก็พากันรีบออกมาขึ้นรถเพื่อเดินทางออกจากพระนครต่อไป

ส วัสดี

เมตตา - กรุณา

หลังจากที่ท่านทนายความได้เล่าเรื่อง "ความดีแล้ว" อดีตข้าราชการผู้ใหญ่ท่านก็ได้กรุณาเล่าเรื่อง "เมตตา-กรุณา" ให้เราฟังต่อไปนี้

ชนบทไม่ห่างไกลจากพระนครมากนักสำหรับสมัยปัจจุบันที่มีการคมนาคมสะดวก มีทางหลวงตัดผ่านหมดความหมายที่จะใช้คำว่าไปมาลำบาก เพราะมีถนนตัดเข้าหมู่บ้านรถยนต์วิ่งถึงทุกแห่ง หากจะย้อนหลังไปเมื่อสมัย 40 ปี ก่อนปี พ.ศ. 2500 เมื่อครั้งที่เมืองไทยเรามีชื่อว่าประเทศสยาม ยวดยานในพระนครก็มีแต่รถลาก รถเจ๊ก กับรถม้าเป็นส่วนมาก การไปมาหาสู่ทางไกล ๆ ในครั้งนั้นยังไม่สะดวกเหมือนปัจจุบันนี้ ระยะที่ปัจจุบันเดินทางโดยรถยนต์เพียงหนึ่งหรือสองชั่วโมง แต่สมัยก่อนต้องเสียเวลาเป็นวัน ๆ เพราะภูมิประเทศมีแต่ป่าทุ่งนาหรือท้องทุ่งหญ้าอันกว้างใหญ่ไพศาล บ้านช่องผู้คนไม่ค่อยจะมี การเดินทางนั้นนอกจากจะไปทางรถไฟแล้ว ก็ไปได้ทางน้ำโดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ เมื่อรถเรือไปไม่ถึงก็ต้องเดิน ดังนั้นที่ใกล้จึงดูไกล การไปมาหาสู่เยี่ยมเยือนติดต่อกันจึงเป็นไปด้วยความลำบาก ทำให้ชาวบ้านแต่ละท้องที่ แต่ละตำบลมีสำเนียงการพูดแปร่งแผกกันออกไป เพียงแต่ชานเมืองหลวงแค่ตำบลมักกะสันเท่านั้น ก็นับว่าเป็นชนบทที่ไกลเมืองหลวง สำเนียงที่พูดก็แปร่งผิดกับสำเนียงในกรุง ส่วนพวกชาวบ้านตามชนบทเหล่านั้น จะเดินทางเข้ามาในพระนครคราวใดก็เป็นเรื่องใหญ่ ราวกับว่าอยู่คนละเมือง ผู้ใหญ่จะมาพระนครสักครั้งก็มักจะถามลูกหลานว่า

"เฮ้ย! ข้าจะไปบางกอก พวกเอ็งจะเอาอะไรบ้างวะ" เพราะทางชนบทยังไม่เจริญร้านค้าไม่ค่อยมี การเข้ากรุงก็ยังต้องสั่งเสียลูกหลานให้คอยดูแลบ้านช่องให้ดี เพื่อว่ากลับไม่ทันก็จะต้องค้างที่บางกอก เหตุการณ์แต่ละสมัยตลอดจนจิตใจของคนจึงไม่เหมือนกัน เพราะสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ ดังที่ท่านอดีตข้าราชการได้ทราบมาจากผู้ที่ประสบเหตุการณ์ในสมัยนั้นผู้หนึ่งเรื่องนี้เกิดขึ้นในชนบทที่ห่างไกลจากพระนคร ระยะเดินทางในเวลาวันเดียวไม่ถึง

บ่ายวันหนึ่ง ที่โรงนาหรือบ้านชาวนาสร้างขึ้นหยาบ ๆ อยู่โดดเดี่ยวบนโคกที่ถมดินไว้สูงกลางทุ่งนา หลังคามุงด้วยจาก ฝาบ้านกั้นด้วยไม้ไผ่ขัดแตะ พื้นบ้านเป็นดินถูกปรับเป็นผืนเดียวเรียบ มีแคร่ไม้ไผ่สำหรับนอนและนั่งเล่นอยู่ติดฝาข้างหนึ่ง ประตูโรงนาก็เป็นไม้ไผ่ขัดแตะและช่องหน้าต่างก็ทำแผงไม้ไผ่ เวลาเปิด

ที่ใช้ไม้ค้ำเพื่อให้แสงสว่างและลมผ่านเข้ามาได้ ที่บ้านเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวหนึ่ง มีพ่อแม่และลูกหญิง 2 คน คนโตอายุ 8 ขวบ ไว้ผมจุก คนเล็กอายุ 3 ขวบ

บ่ายวันหนึ่ง เด็กหญิงผู้พี่กำลังไกวเปลร้องเพลงเห่กล่อมน้องให้หลับอยู่ในโรงนา เป็นเวลาที่ข้างนอกแดดกำลังร้อนจัดเพราะเพิ่งจะเลยเที่ยงวันไม่นานนัก พ่อกับแม่ของเด็กหญิงไม่อยู่บ้านทิ้งให้ลูกสาวคนโตเลี้ยงน้องอยู่เฝ้าบ้าน เด็กหญิงผู้พี่เมื่อป้อนข้าวน้องแล้วก็เอาใส่เปลเห่กล่อมให้หลับเพื่อตัวเองจะได้กินข้าวบ้าง บ้านหลังนี้ตั้งอยู่โดดเดี่ยวไม่มีเพื่อนบ้านใกล้เคียง ในโรงนาหรือบ้านนี้นอกจากเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับครอบครัวชาวนาทั่ว ๆ ไปแล้ว ก็ไม่มีอะไรแสดงถึงความฟุ่มเฟือยในสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับการครองชีพและชีวิตประจำวัน เป็นครอบครัวชาวนาที่ไม่มีสมบัติที่มีราคาอยู่ในบ้าน แต่สิ่งที่แปลกก็คือมีใบฎีกาชวนเชิญให้ไปทำบุญร่วมการกุศลของวัดต่าง ๆ หลายใบติดไว้ที่บานประตูไม้ไผ่สานเป็นแถว สมัยนั้นฎีกาบอกบุญเป็นแผ่นเล็ก ๆ บรรจุข้อความสามสี่บรรทัด ไม่มีซองสำหรับบริจาคชวนเชิญ ให้ไปที่วัดเท่านั้น ไม่มีชื่อกรรมการหรือชื่อบุคคลเหมือนปัจจุบัน เป็นฎีกาแผ่กุศลมายังทายกทายิกาลอยๆ อีกสิ่งหนึ่งที่สะดุดตาก็คือ บนหัวนอนมีหิ้งมีรูปพระพุทธรูปใส่กรอบไว้เคารพบูชา มีกระถางธูปเชิงเทียนและแจกันปักดอกไม้ แสดงว่าครอบครัวนี้แม้จะขัดสนจนยากแต่ก็มีความเคารพนับถือพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่ง

ขณะที่เด็กหญิงกำลังส่งเสียงแจ้ว ๆ เห่กล่อมน้องด้วยเพลงของชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ทันใดนั้นก็มีชายสูงอายุผู้หนึ่งแต่งกายผิดแปลกไปจากชาวบ้านทั่ว ๆ ไปในแถบนั้น นุ่งผ้าจูงกระเบนใส่เสื้อนอกใส่รองเท้าแต่ไม่ใส่หมวกไม่มีลูกกระดุมเสื้อ เหงื่อชุ่มตัว ท่าทางอิดโรยเดินโซเซเข้ามาในโรงนา เด็กหญิงมองดูอย่างตกใจ แต่เมื่อเห็นชายสูงอายุทำท่าเซจะล้มคล้ายกับมีสิ่งดลใจตามสัญชาตญาณเกิดความสงสาร ทำให้เด็กหญิงทิ้งสายเชือกเปลที่กำลังไกวน้องอยู่วิ่งเข้าไปช่วยพยุง แม้ตัวจะเล็กแต่จิตใจสูงจึงทำให้ชายสูงอายุได้เกาะบ่าเด็กหญิงไว้ทันก่อนที่จะล้มลง เด็กหญิงค่อย ๆ พยุงไปที่แคร่ไม้ไผ่ ผู้เฒ่านั่งลงหอบด้วยความเหน็ดเหนื่อยเด็กหญิงจ้องดูด้วยความสงสัย แต่ไม่พูดไม่ถามอะไรทั้งสิ้นเพราะเห็นว่าท่านผู้เฒ่ายังเหนื่อยอ่อนอิดโรยอยู่มาก และกำลังหายใจหอบ คำแรกที่ออกมาจากปากผู้เฒ่าซึ่งเด็กหญิงได้ยินก็คือ

“น้ำ ขอน้ำกินหน่อย หิวน้ำเต็มทน คอแห้งเหลือเกิน”

เด็กหญิงได้ยินเช่นนั้นก็ไม่รอช้า รีบจัดแจงไปหยิบขันทองเหลืองตรงไปจ้วงขันลงในตุ่มน้ำฝนเพียงครึ่งขัน แต่ไม่ลืมรูดปลายตับจากที่มุงหลังคาตอนชายคาบ้านซึ่งเก่าและกรอบใส่ลงไปในขันน้ำด้วยแล้วก็ส่งให้ ผู้เฒ่าเมื่อเห็นเช่นนั้น ก็ไม่พอใจที่เด็กหญิงโรยใบจากลงไปลอยอยู่ในขัน ทั้งน้ำก็มีสีเหลืองคล้ายใส่ชาจีนอยู่แล้วถ้าเป็นเวลาปกติก็คงดื่มไม่ลง แต่ด้วยความหิวกระหายเป็นกำลังและไม่มีทางเลือก ท่านจึงเป่าใบจากให้ลอยห่างออกไปแล้วค่อย ๆ ดื่มอย่างไม่ค่อยทันใจ เมื่อดื่มน้ำพอแก้กระหายแล้วพักอยู่สักครู่หนึ่งพอหายเหนื่อยท่านจึงเงยหน้าขึ้นมองดูเด็กหญิงแล้วพูดขึ้นว่า

“ฉันได้กินน้ำเข้าไปค่อยมีแรงขึ้นหน่อย แต่เออ! ทำไมน้ำจึงมีสีเหลืองเหมือนใส่ชาแต่จืดสนิทดี แล้วทำไมแม่หนูถึงต้องดึงใบจากโรยลงไปด้วยล่ะ ทำให้ฉันเกือบจะโกรธเพราะกำลังคอแห้งกระหายน้ำจะขาดใจอยู่แล้ว นึกว่าจะดื่มให้สมอยากแต่ก็คิดว่าแม่หนูคงมีเหตุผลจึงได้ทำเช่นนั้น น้ำของแม่หนูขันนี้มีค่ามากทำให้ฉันชุ่มชื่นมีกำลังขึ้นเป็นกอง ถ้าไม่ได้กินคงจะขาดใจตาย ตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยหิวน้ำมากเหมือนคราวนี้เลย ไหนแม่หนูลองเล่าให้ฉันฟังซิว่า ทำไมถึงเอาเศษใบจากมุงหลังคาใส่ลงไปในน้ำ” เด็กหญิงได้ยินเช่นนั้นก็บอกว่า

“น้ำนี้เป็นน้ำฝน เหลืองก็เพราะหลังคาจากจ้ะตา และพ่อของหนูเคยสั่งสอนไว้ว่าบ้านเราอยู่กลางท้องไร่ท้องนาไกลจากหมู่บ้าน ถ้าพ่อแม่ไม่อยู่มีใครมาขอน้ำกิน ถ้าเห็นเขาคอแห้งหิวมาก ก็ให้ตักน้ำฝนในตุ่มแล้วรูดใบจากชายคาใส่ลงไปเขาจะค่อย ๆ ดื่ม ถ้าไม่ใส่ใบจากลงไปเขาก็จะรีบดื่ม ๆ แทบไม่ยอมหายใจเพราะความอยาก แล้วก็อาจเกิดโทษขึ้นเพราะจะทำให้สำลักน้ำหรือจุกตาย พ่อบอกไว้อย่างนี้หนูก็ต้องทำตาม หนูเห็นตาเหนื่อยและอยากน้ำมาก คิดว่าตารู้แล้วคงไม่โกรธหนูนะจ้ะตา”

ท่านผู้เฒ่ามองดูเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ ด้วยความเอ็นดู และสงสารแล้วน้ำตาไหลพลางพูดว่า

"โอ้! ฉันไม่โกรธแม่หนูหรอก แม่หนูทำถูกแล้ว เพราะถ้าไม่ทำเช่นนั้นฉันอาจสำลักน้ำจุกตายก็ได้ แต่ฉันยังไม่ได้กินข้าวเลย หิวข้าวจนแสบท้องแล้วได้กินน้ำก็ค่อยยังชั่วหน่อยตลอดวันนี้ฉันยังไม่ได้กินข้าว แม่หนูมีข้าวเย็นเหลือบ้างไหมขอให้ฉันกินแก้หิวบ้าง เกิดมาฉันไม่เคยนึกว่าจะต้องมาขอข้าวขอน้ำใครกิน"

เด็กหญิงมองดูผู้เฒ่าอย่างน่าสงสาร และเห็นใจแล้วพูดว่า

"โถ ตาคงหิวมากนะจ๊ะ หิวจนไม่มีแรงเดิน หนูก็เพิ่งป้อนให้น้องกินก่อนลงเปลนอน แต่ไม่เป็นไร ยังมีข้าวเย็นเหลืออยู่บ้างกับไข่เค็มอีกซีกหนึ่ง หนูจะไปเอามาให้"

เสียงท่านผู้เฒ่าพูดว่า "จริงแม่หนู ฉันหิวแล้วก็ไม่มีแรง แม่หนูเป็นเด็กดีจริง ๆ"

เด็กหญิงแกว่งเปลให้แรงขึ้นแล้วก็รีบคดข้าวจนหมดหม้อได้มาครึ่งจานพร้อมทั้งไข่เค็มครึ่งซีกมาส่งให้ท่านผู้เฒ่าแล้วก็นั่งดูชายสูงอายุกินอย่างเอร็ดอร่อยเพราะกำลังหิว แต่เมื่อท่านผู้เฒ่ากินข้าวหมดจานแล้วก็นึกขึ้นได้จึงถามเด็กหญิงว่า

"ข้าวที่ฉันกินนี้ มันเป็นข้าวสำหรับของแม่หนูกินกลางวันไม่ใช่หรือ แม่หนูยังไม่ได้กินข้าวใช่ไหม นี่ฉันมาแย่งข้าวของแม่หนูมากินเสียหมดแล้ว" ท่านผู้เฒ่าพูดอย่างตำหนิตัวเอง แต่เด็กหญิงหัวเราะแล้วพูดว่า

"หนูไม่หิวหรอกจ้ะตา หนูเห็นตาหิวและตาก็กินได้หนูก็ดีใจมาก ส่วนน้องอิ่มแล้วจ้ะตา เขาว่าคนแก่หิวมาก ๆ แล้วเป็นลม หนูเป็นเด็กไม่เป็นอะไร" เสียงท่านผู้เฒ่าบ่นพึมพำอยู่ในลำคอว่า "แม่หนู แม่หนูช่างน่ารัก เด็กท้องนาแท้ ๆ ช่างใจดีจริง ๆ" เด็กหญิงถามขึ้นว่า

"ตายังคงไม่อิ่มใช่ไหมจ๊ะตา หนูจะหุงข้าวต้มให้กินอีก" ท่านผู้เฒ่าตอบว่า

"ดีเหมือนกันเพราะแม่หนูยังไม่ได้กินข้าว" เด็กหญิงหัวเราะแล้วพูดว่า "หนูไม่หิวจ้ะตา เดี๋ยวหนูจะไปต้มข้าวต้มแล้วปิ้งปลาเค็มให้นะจ๊ะตา" พูดแล้วหนูน้อยก็แกว่งเปลให้แรงขึ้นเพื่อไม่ให้น้องตื่น พอเห็นน้องพลิกตัวก็รีบร้องเพลงกล่อมให้หลับต่อไป แล้วจึงรีบเข้าไปในครัวติดไฟซาวข้าวตั้งหม้อด้วยความชำนาญตามที่พ่อแม่ได้เคยสั่งสอนไว้ แต่ก็ไม่ลืมวิ่งมาไกวเปลเมื่อจวนจะหยุด แกทำงานสลับกันไปด้วยความว่องไว พอข้าวต้มสุกแกก็ยกหม้อข้าวลงแล้วเอาไม้ตับปลามาหนีบปลาเค็มปิ้งกลับไปกลับมาบนเตาจนสุก ไม่ช้าก็ตักข้าวต้มและมีปลาเค็มใส่จานมาตั้งให้ผู้เฒ่า ซึ่งนั่งมองดูเด็กหญิงอยู่ด้วยความนิยม ข้าวสุกครึ่งจานและไข่เค็มครึ่งซีกนั้น ยังไม่ทำให้ท่านผู้เฒ่าหายหิวได้เมื่อเห็นเด็กหญิงยกข้าวต้มร้อน ๆ ออกมาก็ไม่รอช้า ค่อย ๆ ตักข้าวต้มซึ่งปรุงโดยฝีมือของเด็กหญิงบ้านนาจน ๆ คนหนึ่งพอคลายความร้อนลงแล้วก็ตักใส่ปากอย่างเอร็ดอร่อย พลางเรียกเด็กหญิงให้มากินร่วมกันและได้สนิทสนมกันรวดเร็ว ในความรู้สึกของท่านผู้เฒ่ามันเป็นอาหารที่วิเศษมีรสอันโอชา ท่านรับประทานได้มากกว่าธรรมดา แล้วจึงพูดว่า

"แหม! ข้าวต้มของหนูนี่อร่อยจริง ๆ ฉันไม่เคยกินข้าวมากอย่างนี้เลยคนที่บ้านฉันต้มก็ไม่เคยอร่อยอย่างนี้ ทั้งปลาปิ้งก็หอมไม่เค็มมากมันช่างดีแท้ ๆ"

เด็กหญิงถูกชมเข้าก็อายม้วนไปมา พูดอะไรไม่ถูกตามความรู้สึกของเด็ก ซึ่งไม่เคยมีใครชมมาก่อนเลยในชีวิต แต่แล้วท่านผู้เฒ่าก็ถามขึ้นว่า

"นี่พ่อแม่ของหนูไปไหนล่ะ จึงทิ้งแม่หนูไว้เพียงสองคนพี่น้องอยู่กลางทุ่งอย่างนี้"

เด็กหญิงตอบว่า "พ่อของหนูไปอำเภอ แม่ไปตัดฟืนในป่าสะแก กว่าจะกลับถึงบ้านก็เย็น ๆ แล้วทำไมตาจึงมาที่นี่ล่ะจ๊ะ"

ผู้เฒ่ายิ้มตอบว่า "ฉันหลงทางมาจ้ะแม่หนู ฉันต้องเดินมากลางแดด ลำบากเหลือเกิน ไม่เคยเดินไกล ๆ มาก่อน แถวนี้ไม่มีบ้านเลย พบบ้านแม่หนูเป็นบ้านแรกจึงแวะเข้ามาขอน้ำกินและขอนั่งพักอาศัยพอให้มีแรงหน่อยก็จะไป ฉันอ่อนใจเต็มทีเดินแทบไม่ไหวอยู่แล้ว ถ้าหากไม่พบบ้านแม่หนูต้องเดินไกลกว่านี้ฉันคงหมดแรงหมดกำลังลงนอนกลางดินแน่"

เมื่อเด็กหญิงได้ฟังก็รู้สึกสงสาร ที่ผู้เฒ่าต้องบุกกลางทุ่งนามาได้รับความเหน็ดเหนื่อยอ่อนเพลียมาก จึงพูดว่า

"ตาจะพักผ่อนหลับนอนก็ได้หนูจะไปเอาหมอนหนุนหัวมาให้"ว่าแล้วเด็กน้อยก็วิ่งเข้าไปค้นหาหมอนของพ่อแม่มาได้ใบหนึ่ง ซึ่งไม่ค่อยละอาดนัก ผู้เฒ่าพึมพำขอบใจแล้วก็เอนตัวลงนอนบนแคร่ด้วยความอ่อนเพลียไม่ช้าก็หลับ เด็กหญิงนั่งมองดูผู้เฒ่า และนึกอะไรไปตามภาษาเด็ก ๆ พอน้องตื่นเด็กหญิงก็รีบอุ้มลงจากเปล รีบออกจากโรงนากลัวว่าเสียงร้องไห้ของน้องจะรบกวนผู้เฒ่า

ครั้นถึงเวลาเย็น แม่กลับจากป่าสะแก ลูกสาวก็อุ้มน้องเข้าสะเอวยืนคอยรับหน้าแม่อยู่นอกบ้าน พอเห็นหน้าแม่ก็รายงานว่า

"แม่จ๋า วันนี้มีคนแก่เดินหลงทางมาถึงบ้านเราจ้ะแม่ แกหิวน้ำมาก หนูเลยตักน้ำให้กิน แล้วแกก็หิวข้าวด้วย หนูให้ข้าวกลางวันของหนูให้กินแต่ยังไม่อิ่ม หนูก็เลยต้มข้าวให้กิน แกบอกว่าอร่อยจ้ะ พอกินข้าวแล้วแกก็อ่อนใจเลยนอนหลับอยู่ที่แคร่ แม่จ๊ะหนูสงสารแกม๊ากมาก แล้วยังเดินหลงทางมาไกลอีก หนูจึงรีบออกมาคอยบอกแม่ ประเดี๋ยวแม่จะทำให้ตื่นเพราะไม่รู้"

แม่ยืนถือมีดตัดฟืนฟังลูกสาวรายงานจนจบ จึงพูดว่า "เออ ดีแล้วอีหนู คนแก่คนเฒ่าจงนับถือเหมือนปู่ย่าตายาย เมื่อหลงทางมาก็ให้แกพักพิง เท่าที่เราจะให้ได้ก็เป็นบุญเหมือนกันนะลูก แต่เราก็ยากจนไม่ใช่มั่งมีอะไรนัก เอาเถิดลูกกลับเข้าไปในบ้านเถิดประเดี๋ยวจะได้หุงข้าว พอพ่อเขากลับมาจากอำเภอคงจะมีอะไรติดไม้ติดมือมาบ้าง ก็จะได้เลี้ยงดูกันตามมีตามเกิด ว่าแล้วแม่ลูกก็ย่องเข้าไปในบ้านจัดแจงหุงอาหารเพื่อแขกผู้เฒ่าเป็นพิเศษ

ส่วนผู้เฒ่านอนหลับ พอดีตื่นรู้สึกตัวได้ยินเสียงสองแม่ลูกพูดกันอยู่นอกบ้านก็นึกในใจว่า บ้านนานี่แม้จะยากจนแต่ก็จิตใจดีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ พยายามจะลุกขึ้นแต่เมื่อยจนลุกไม่ไหว แล้วก็หลับไปอีก

พอเย็นมากชายผู้เป็นพ่อของเด็กหญิงก็กลับมาถึงบ้านเด็กหญิงก็คอยไปดักบอกผู้เป็นพ่ออยู่นอกบ้านเช่นกัน ชายผู้พ่อก็มิได้ว่าอะไรนอกจากจะบอกกับลูกสาวว่า

"เออ! อีจุก เองทำไปเช่นนั้นก็ดีแล้วลูก ได้บุญนะ ช่วยคนแก่คนเฒ่าหลงทางเช่นนี้ ถ้าเราเกิดชาติหน้าคงไม่ยากจน เอ็งทำอย่างนี้พ่อดีใจ"

แล้วพ่อก็ย่องเข้าไปในบ้าน นำของที่ซื้อมาจากอำเภอมอบให้ภรรยาจัดการหุงต้มตามใจชอบ เพื่อจะได้รับรองแขกผู้เฒ่าตามสภาพของชาวนาเท่าที่จะมีได้ การพูดจากันก็ซุบซิบระหว่างพ่อแม่ลูกไม่ให้เสียงดังเป็นที่รบกวนการนอนของชายผู้เฒ่าในไม่ช้าหญิงผู้เป็นแม่ก็ปรุงจัดอาหารเสร็จเรียบร้อย และจัดใส่ถ้วยชามดีที่สุดเท่าที่มีอยู่ และจัดใส่สำรับเท่าที่จะทำได้คอยเวลาให้ผู้เฒ่าตื่นจะได้รับประทานอาหาร คอยแล้วคอยอีกก็ยังไม่มีทีท่าว่าผู้เฒ่าจะตื่น ผู้เป็นแม่เกรงว่าอาหารจะเย็นเสียหมด จึงกระซิบลูกสาวให้ค่อย ๆ กระซิบปลุกผู้เฒ่า เพื่อจะได้รับประทานอาหาร ลูกสาวจึงค่อย ๆ ไปเขย่าขาผู้เฒ่าพลางพูดว่า

"ตาจ๋า ลุกขึ้นมากินข้าวเถิดจ้ะ ประเดี๋ยวจะเย็นหมด ลุกขึ้นเถิดจ้ะตาเวลาเย็นมากแล้ว"

แม้เด็กหญิงจะพยายามปลุกเท่าไร ผู้เฒ่าก็ยังไม่รู้สึก ทำให้ชายผู้เป็นพ่อของเด็กรู้สึกร้อนใจมาก จึงตรงเข้าไปจับตัวดู เห็นตัวผู้เฒ่าร้อนจัดก็ตกใจหันไปบอกภรรยาด้วยเสียงกระซิบว่า

"ถ้าจะเป็นไข้เสียแล้ว ทำยังไงดีล่ะ"

ภรรยาก็ตกใจตอบว่า "ยาเขียวใหญ่ในบ้านเราก็มี ลองให้แกกินซิพี่"

และในไม่ช้าทั้งผัวเมียและบุตรสาวก็กุลีกุจอละลายยาเขียวใหญ่ ซึ่งเป็นยาประจำบ้านในสมัยนั้น พยายามจะให้ท่านผู้เฒ่าดื่มเมื่อตื่นมา ความอ่อนเพลียทำให้ผู้เฒ่านอนอย่างสลบไสล แต่เมื่อถูกปลุกนานเข้าก็ได้สติลุกขึ้นมา ก็รู้สึกแปลกใจถามขึ้นว่า

"นี่ฉันอยู่ที่ไหน ใครเป็นคนพาฉันมา"

สองคนผัวเมียมองดูตากัน แล้วหันไปมองดูลูกสาวคนโตคล้ายจะถามวา นี่จะทำอย่างไรดีล่ะ ลูกสาวรู้ความหมายดีจึงเข้าไปพูดว่า

"ตาหลงทางมาเมื่อตอนบ่าย ตาจำได้ไหมจ๊ะหนูยังตักน้ำให้ตากิน แล้วรูดใบจากชายคาลงไปในขันน้ำ

แล้วให้ข้าวเย็นตากินยังไม่อิ่ม ยังต้มข้าวให้ตากินอีกไงจ๊ะ ตาจำได้หรือยัง?"

ผู้เฒ่านั่งมองหน้าเด็กหญิงนิ่งคิดอยู่ครู่หนึ่งจึงพูดว่า

"เออ ถ้าจะจริง ฉันจำได้แล้ว ฉันมาเรือเมล์แล้วก็มาลงเรือจ้างเข้าคลองซอย ฉันจะไปบ้านนายกองนาเป็นกำนัน แต่คนเรือมันพามาผิดทางมันพาไปห่างไกลบ้านคนมันก็จอด อ้ายคนแจวหัวมันหยิบมีดดาบขึ้นมาลับกับหิน ฉันก็ใจไม่ดีไม่รู้ว่ามันจะทำอะไร มันคงจะทุจริต เพราะมันจอดเรือเฉยอยู่ในที่เปลี่ยวไม่มีบ้านช่องคน เห็นแต่ทุ่งนาสุดลูกหูลูกตา ฉันถามมันว่า

"ทำไมจึงไม่ไป จอดเรืออยู่ทำไม" มันนั่งลับมีดเฉยทำทองไม่รู้ร้อน ส่วนไอ้เด็กแจวท้ายมันนั่งสูบบุหรี่ใบจากเฉยอยู่ไม่พูดไม่จา ทีแรกฉันรู้สึกฉิวและโกรธ แต่นึกว่าไม่ควรประมาทคิดดูแล้วว่าจะทำอะไรมันไม่ได้ มีแต่จะเสียท่ามันเพราะฉันแก่แล้ว อาวุธก็ไม่มีติดตัวจะขัดใจมันก็จะถูกทำร้าย ควรรักษาตัวรอดดีกว่าจึงพูดดีกับมันว่า

"แกจะเอาอะไรบอกมาฉันมีก็จะให้ จะได้ออกเรือไปเสียที" อ้ายคนลับมีดมันไม่พูดอะไร ทำหูทวนลมตั้งหน้าตั้งตาลับมีดแล้วก็เอามาลูบดูว่าคมหรือยัง อ้ายคนท้ายมันพูดว่า

"เขาต้องการเงินครับ ถ้ามีเงินก็ไปเร็ว"

ฉันฟังมันแล้วมาคิดดูว่า ถ้าเราขัดขืนไม่ยอมให้มันก็เห็นจะเจ็บตัวจึงถามว่า "เอาเท่าไร" มันบอกว่าเอาเท่าที่ท่านมีอยู่ในตัว ฉันหยิบเงินออกมาให้มันแล้วบอกว่ามีอยู่สิบตำลึง มันตาลุกเพราะคงไม่นึกว่าฉันจะพกเงินบาทมามาก แต่ความโลภมันถามอีกว่า "ยังมีอะไรอีกไหม"

ฉันบอกว่า "เงินมีอยู่เท่านี้แหละไม่มีอีกแล้ว" มันขู่ว่า "อย่าโกหกนะ ถ้าผมค้นได้ท่านจะเจ็บตัว เอามาให้เสียดี ๆ"

ฉันจึงบอกว่า "ฉันแก่แล้ว ฉันพูดปดไม่เป็น ฉันยังมีนาฬิกาพกเรือนทองพร้อมสายอีกเรือนหนึ่งเท่านั้น ราคาหลายชั่ง เอ้อ! แล้วก็กระดุมนากอีก 5 เม็ดเท่าที่เห็นนี่แหละ" ที่สุดมันก็เอาไปหมด หมวกไหมสับปะรด 1 ใบ ไม้เท้าหัวเลี่ยมนาก 1 อัน แล้วมันก็เอาเงินคืนมาให้ฉัน 2 บาท พร้อมทั้งหมากห่ออยู่ในผ้าแดงหนึ่งห่อ แล้วมันก็ไล่ฉันขึ้นฝั่ง บอกให้เดินไป เพราะถ้าส่งฉันถึงบ้านกำนันมันกลัวถูกจับ ฉันจึงต้องเดินตั้งแต่เช้าจนบ่ายผ่านทุ่งนามาเมื่อเห็นหลังคาบ้านไกลลิบ ๆ อยู่ข้างหน้า ฉันก็แข็งใจเดินมาพบแม่หนูเรื่องมันก็มีเท่านี้แหละ"

เมื่อได้ยินผู้เฒ่าเล่าเรื่องนี้ต่างก็มีความสงสาร แล้วสองคนผัวเมียก็แนะนำว่า ควรจะไปบอกกำนันผู้ใหญ่บ้านหรือกรรมการอำเภอ เพื่อจะได้ติดตามคนใจชั่วทั้งสองต่อไป แต่ท่านผู้เฒ่านั้นไม่อยากจะให้เรื่องราวอื้อฉาวใหญ่โต จึงไม่ยอมไปแจ้งตามที่สองผัวเมียแนะให้ และยังขอให้สองผัวเมียช่วยปิดเป็นความลับอย่าได้บอกให้ใครรู้เป็นอันขาด สองผัวเมียก็รับคำ ท่านผู้เฒ่าต้องพักอยู่ที่บ้านนากลางทุ่งโดดเดี่ยวหลังนั้นต่อไป เพราะยังเป็นไข้เมื่อยขบไปทั่วสรรพางค์กาย เด็กหญิงก็ยินดีรับใช้ช่วยบีบนวดตามแต่กำลังจะทำได้ด้วยความเต็มใจ การพักอยู่ที่นั่นทำให้ผู้เฒ่ามองเห็นชีวิตของชาวนาครอบครัวนี้ว่า ถึงจะยากจนทางทรัพย์สินส่วนจิตใจนั้นมีทั้งความรู้สึกสงสารเห็นอกเห็นใจ ทำให้ผู้เฒ่าเมตตารักใคร่เด็กหญิงทั้งสอง และพ่อแม่ของแม่หนูยิ่งขึ้น เมื่อพักอยู่จนอาการไข้ดีขึ้น และอ่อนเพลียหายร่างกายเข้าสู่สภาพปกติ ระหว่างที่พักอยู่ที่บ้านนาท่านก็ได้อาศัยเด็กหญิงเป็นผู้เอาใจใส่ดูแลก่อนที่จะจากบ้านนา ทำให้ผู้เฒ่ามีความอาลัยรักใคร่เอ็นดูเด็กหญิงยิ่งนัก เด็กหญิงทั้งสองก็มีความอาลัยรักใคร่ในตัวท่านไม่น้อย ก่อนจะเดินทางกลับท่านผู้เฒ่าได้ขอร้องให้ชายผู้เป็นสามีช่วยไปส่งถึงอำเภอแล้วก็จะกลับเองท่านได้แสดงความขอบใจและมีความเป็นห่วงเด็กหญิงตัวน้อย ๆ ที่ได้เอาใจใส่อย่างดี นับว่าทำบุญคุณไว้แก่ท่านมาก ท่านจึงเรียกเด็กหญิงทั้งสองคนซึ่งยังไม่มีชื่อจริงมีแต่ชื่อเล่น คนโตนั้นไว้จุก พ่อแม่จึงเรียกว่าอีจุก และน้องสาวซึ่งพ่อแม่เรียกว่าอีแดงเข้ามา และได้บอกกับสองผัวเมียว่า ท่านอยากจะตั้งชื่อให้เด็กทั้งสองเสียใหม่ ซึ่งทั้งสองผัวเมียก็ไม่ขัดข้อง ฉะนั้นท่านผู้เฒ่าจึงตั้งชื่อให้เด็กคนโตว่า "เมตตา" ส่วนน้องเล็กท่านได้ตั้งชื่อว่า "กรุณา" ตั้งชื่อให้แล้วก็ให้ศีลให้พร

เพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุขเป็นศิริมงคล ต่อจากนั้นท่านผู้เฒ่าก็ได้บอกลาแม่ของเด็กและเด็กทั้งสองเพื่อเดินทางกลับกรุงเทพฯ ทั้งสองสามีภรรยามีความอาลัยท่านมาก แต่ก็ไม่ทราบว่าท่านคือใครอยู่ที่ไหน เพียงแต่ท่านบอกว่า เมื่อกลับถึงบ้านแล้วจะส่งข่าวมาให้ทราบ

เมื่อท่านเดินออกจากบ้าน เด็กหญิงผู้พี่ก็วิ่งมากอดขาร้องไห้ด้วยความอาลัยตามความรู้สึกของเด็ก ๆ ทำให้ผู้เฒ่าต้องน้ำตาร่วง และพยายามปลอบโยนว่าจะหาเวลามาเยี่ยมภายหลัง

หลังจากผู้เฒ่าได้เดินทางกลับไปแล้ว รู้สึกว่าเด็กหญิง “เมตตา” ซึ่งท่านผู้เฒ่าตั้งชื่อให้เป็นอนุสรณ์มีความเงียบเหงาลงไปมาก แต่แล้วต่อมาไม่นานนักพวกพนักงานอำเภอและที่ดินพร้อมด้วยกำนันผู้ใหญ่บ้านก็มาหาที่บ้านกลางนา บอกให้ไปรับโอนที่นา 200 ไร่ ในนามของเด็กหญิงเมตตาและเด็กหญิงกรุณา เรื่องนี้ทำให้สองสามีภรรยาตกตะลึงเพราะไม่นึกฝันว่าจะได้รับลาภก้อนใหญ่เช่นนี้มาก่อน ความจริงที่นาในสมัยนั้นราคาไม่แพงแต่สำหรับคนจนไม่เคยมีที่นาเป็นของตนเองย่อมมีค่า แต่ก็ยังสงสัยว่าจะผิดตัว จึงถามคณะกรรมการอำเภอให้แน่นอนใจ แต่ก็ได้รับการยืนยันหลักฐานต่าง ๆ เช่นชื่อของเด็กหญิงทั้งสองก็ตรงกับชื่อเมตตากับกรุณา ซึ่งท่านผู้เฒ่าเป็นผู้ตั้งให้และชื่อพ่อแม่ถูกต้องจนทำให้สองคนผัวเมียตื่นเต้นจนทำอะไรไม่ถูกตลอดวัน เพราะอยู่ ๆ ก็ได้นาถึง 200 ไร่ ทั้งไม่รู้จักผู้ให้ว่าเป็นใครอยู่ที่ไหน แต่ก็คิดว่าคงไม่มีใครอื่นนอกจากท่านผู้เฒ่าที่มาพักอาศัยบ้านนาเมื่อคราวหลงทาง ชีวิตของชาวนาผู้ยากจน บัดนี้ฐานะพอจะลืมตาอ้าปากกับเขาได้บ้าง แม้จะไม่รวยก็พอมีอันจะกินคนหนึ่งในแถบนั้น ไม่มีอะไรเป็นของเที่ยงแท้แน่นอน

ต่อจากนั้นมาสิ่งไม่นึกไม่ฝันก็เกิดขึ้นอีก คือ เด็กหญิงเมตตา และ กรุณา ได้รับมรดกตึกแถวซึ่งปลูกอยู่ในกรุงและเงินสดอีกจำนวนไม่น้อย เหตุก็เพราะท่านเจ้าคุณผู้เฒ่าที่เคยหลงทางมาพักที่บ้านนาได้ถึงแก่อสัญญกรรมลง ก็ได้ทำพินัยกรรมมอบแบ่งมรดกให้เด็กหญิงทั้งสอง หลังจากนั้นต่อมาครอบครัวนี้จึงได้โยกย้ายภูมิลำเนาเข้ามาอยู่ในพระนคร ประกอบการค้าในตึกแถวที่เป็นกรรมสิทธิ์ของบุตรสาวต่อมา ทั้งนี้ก็เป็นเพราะเด็กหญิงชาวนาจน ๆ ผู้ใจบุญและได้ให้น้ำท่านเจ้าคุณผู้เฒ่าในยามยากเป็นคุณงามความดีของเด็กหญิงที่ยังไม่เดียงสา ทำไปด้วยมีจิตใจเมตตาสงสาร ไม่ได้นึกว่าจะเกิดผลตอบแทนอย่างมากมายเช่นนี้ นี่เป็นผลของกรรมดีที่เด็กหญิงชาวนาได้ประกอบขึ้น จึงทำให้พ่อแม่พลอยได้รับความสุขไปด้วยเพราะมีลูกที่ดี ครอบครัวนี้จึงได้เจริญรุ่งเรือง ความเมตตา ความกรุณาปราณี สงสาร ด้วยความบริสุทธิ์แล้ว ย่อมจะเกิดผลดีตามสนองอยู่เสมอ นี่ก็พอจะให้รู้ได้ว่าความดียังไม่สูญสิ้นไปจากโลกนี้

นับแต่เด็กหญิงเมตตา และเด็กหญิงกรุณา สองพี่น้องได้รับทรัพย์สินของท่านเจ้าคุณผู้เฒ่าแล้ว วันเดือนปีได้ผ่านไป จนเด็กหญิงทั้งสองเติบใหญ่จนได้รับตำแหน่งคุณยาย คุณย่า คุณทวด แต่หญิงทั้งสองยังไม่เคยลืมชีวิตเมื่อครั้งยังเป็นเด็ก นึกถึงชายชราเจ้าคุณผู้เฒ่าผู้มาขอน้ำขอข้าวแล้วเป็นผู้ตอบแทนบุญคุณสูง แต่ด้วยความกตัญญูกตเวที หญิงทั้งสองพี่น้องจึงได้ทำบุญทำทานเลี้ยงพระสวดมนต์ ถวายสังฆทานอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้ท่านเจ้าคุณผู้เฒ่าที่ล่วงลับไปแล้วทุกปีเป็นประจำไม่เคยขาด ไม่เคยเว้นวันนั้นคือตรงกับวันถึงแก่อสัญญกรรมของท่านเจ้าคุณผู้มีพระคุณอันสูงยิ่ง แสดงถึงน้ำใจอันน่าชมเชยและนับถือ

สวัสดี

บาปกับเคราะห์

วันหนึ่งเราได้สนทนาระหว่างเพื่อน ๆ ในเวลาอาหารกลางวัน เพื่อนที่เป็นหมอความคนหนึ่งเอ่ยขึ้นว่า

"ผมรับว่าคดีแพ่งฝ่ายจำเลยเรื่องหนึ่ง แต่ไม่ทันไปถึงศาล เพียงผมชี้ให้เห็น "หลักธรรม" ทั้งสองฝ่ายก็ได้ประนีประนอมกันเรียบร้อย แต่กว่าจะตกลงกันได้ผมก็ต้องชักแม่น้ำทั้ง 5 ของศีลธรรมมาเทศนากันแทบแย่ แต่ผมก็ดีใจที่ได้ช่วยเพื่อนมนุษย์ให้มองเห็นธรรม"

พวกเราเกิดสนใจถึงสาเหตุที่เกิดคดีขึ้น จึงขอให้เพื่อนผู้เป็นหมอความช่วยเล่าเรื่องให้ฟัง ท่านทนายผู้ใจดีถือหลักธรรมประกอบคดีได้กรุณาเล่าให้ฟังว่า

"คดีเรื่องนี้ผมไม่ได้แก้คดีอาญาให้จำเลยมาแต่แรก ผมรับว่าคดีแพ่งเรื่องนี้ตอนปลาย ส่วนเรื่องคดีอาญาได้ผ่านศาลและจำเลยได้แพ้คดีมาแล้ว คราวนี้ฝ่ายโจทก์ได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวนหลายแสน เมื่อผมรู้ความจริงแล้วผมก็เศร้าใจ เพราะจำเลยไม่มีความผิดตามข้อหา แต่ฝ่ายโจทก์มีพยานหลักฐานทางคดีอาญาแน่นหนา ถ้าจะพูดถึงทางกฎหมายแล้ว หลักฐานได้ผูกมัดจำเลยยากที่จะหลุดได้ เรื่องเท่าที่ผมรู้เหตุที่เกิดขึ้นหนีไม่พ้น "บาปกับเคราะห์" อาจจะเกิดขึ้นกับผู้บริสุทธิ์ได้ทุกเมื่อ เพราะคนเราต่างก็มีกรรมเป็นมรดกติดตามไม่รู้ว่าเราเคยมีกรรมอะไรมาแต่อดีต ฉะนั้นเรื่องบาปเคราะห์จะเกิดขึ้นกับผู้ที่มีกรรมเก่าได้เสมอทุกเวลา เรื่องมีว่า

ผู้ตกเป็นจำเลยคดีอาญาถูกข้อหาว่าขับรถชนคนตายด้วยความประมาท ยังเป็นนักศึกษาเป็นน้องชาย ส่วนพี่ชายเจ้าของรถเป็นผู้มีหลักฐานดี มีการค้าและโรงงานก็ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีแพ่ง เหตุเกิดขึ้นเพราะน้องชายขับไปเที่ยว แต่บังเอิญเย็นนั้นน้องชายได้ขับรถกลับมาคนเดียว เมื่อกำลังขับมาตามถนนก็มีรถขับมาอย่างรีบด่วนแซงตัดขึ้นหน้าทางซ้าย ด้วยความเร็วอย่างเร่งร้อนเฉียดชายหนุ่มเกือบจะชน ความเลือดร้อนของเด็กวัยหนุ่มไม่ยอมให้ใครมาอวดดี จึงขาดสติขาดความไตร่ตรอง มีแต่ความโกรธและความประมาททำให้ชายหนุ่มเร่งความเร็วจะรีบติดตามผ่านไปตัดหน้าเพื่อแก้ลำ แต่บังเอิญมีรถบรรทุกคันใหญ่วิ่งกันทางอยู่ข้างหน้า ชายหนุ่มจะเร่งขึ้นหน้าก็ไม่ได้เพิ่มความโกรธความเจ็บใจมากขึ้นทั้งที่รถตัดหน้าขับเร็วอย่างไม่คิดชีวิต จึงทิ้งระยะห่างไกลลิบลับจนมองไม่เห็นหลัง เมื่อไม่สามารถที่จะติดตามไปทัน ชายหนุ่มก็ต้อง

เพลาความเร็วลง ได้แต่บ่นด่าไปตามเรื่อง แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่เคยนึกไม่เคยฝันก็เกิดขึ้น เพราะมีรถยนต์คันหนึ่งวิ่งไล่หลังมาทันก็ปาดหน้ารถชายหนุ่มบังคับให้หยุดจอดข้างถนน แล้วรถคันนั้นก็จอดขนาบข้าง มีสิบตำรวจรีบเปิดประตูข้างคนขับออกมา และประตูหลังก็มีชายเปิดออกมา 2 คน ชายผู้หนึ่งออกมาชี้หน้าชายหนุ่มยันกับตำรวจพลางพูดว่า "รถคันนี้แหละครับขับรถชนน้องชายผมแล้วขับหนี ผมจำได้แน่ไม่ผิดตัว ไม่เชื่อหมู่ถามคุณคนนี้ดูซิครับบ้านแกอยู่แถวนั้น ผมไม่เคยรู้จักมาก่อน เวลารถคันนี้ชนน้องชายผม คุณคนนี้แกยืนอยู่ข้างถนนเห็นเหตุการณ์หมด แกก็ยินดีเป็นพยานให้"

ชายหนุ่มตกใจงงเรื่องเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัว นึกรู้ว่าตัวกำลังจะเข้าตาจน นึกถึงรถคันที่วิ่งแซงขึ้นอย่างไม่คิดชีวิตคันนั้น ก็นึกและจำได้ว่าเป็นรถชนิดเดียวกัน และสีเดียวกับรถคันที่ชายหนุ่มขับ เพียงแต่ไม่เห็นคนขับว่าจะเหมือนหรือคล้ายกับตัวหรือไม่เท่านั้น เหตุการณ์มันสมเหตุสมผล แล้วจะมีใครเล่าจะเป็นพยาน เพื่อหักล้างหลักฐานของผู้เป็นโจทก์กล่าวหา เพราะตนขับรถมาคนเดียวรู้ตัวว่าเข้าชะตาร้ายที่สุด ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจก็คุมตัวชายหนุ่มพร้อมทั้งรถตกเป็นผู้ต้องหาฐานขับรถชนคนตายด้วยความประมาท เรื่องนี้ได้แพ้ในศาลคดีอาญาแล้ว เพราะจำนนต่อหลักฐานที่โจทก์อ้างขึ้น ฝ่ายพ่อของผู้ตายจึงได้ฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายและค่าเลี้ยงดูตัวพ่อและลูกของผู้ตายซึ่งยังเยาว์วัยจากเจ้าของรถผู้เป็นพี่ชายของคนขับ ฝ่ายลำเลยได้มาหาผมเพื่อให้ช่วยว่าคดีนี้เมื่อผมให้ฝ่ายจำเลยเล่าความจริงให้ฟังแล้วได้พิจารณาก็เศร้าใจ เพราะบางครั้งเหตุผลและสิ่งแวดล้อมมีหลักฐานพอที่จะมัดจำเลยต้องชดใช้หนี้กรรมที่ตนไม่ได้ก่อขึ้น นี่ก็เห็นจะเข้าไปในเรื่องเคราะห์หามยามร้าย กฎหมายก็ต้องเป็นกฎหมาย ตุลาการท่านก็ต้องตัดสินไปตามตัวบท เมื่อแวดล้อมไปด้วยหลักฐาน ผมเห็นรูปคดีแล้วก็รู้สึกว่าอาการหนักมาก ถ้าเป็นโรคก็ชนิดหมอไม่รับ ผมจึงให้ความเห็นกับจำเลยว่า ควรจะไปหาฝ่ายโจทก์และพามาพบปะเพื่อจะประนีประนอมกันเสีย อย่าให้ถึงโรงถึงศาลเลย และเราต้องเสียเงินบ้างเพียงให้หนักเป็นเบา ฝ่ายจำเลยก็ยินดีขอเพียงแต่อย่าให้เสียมากเป็นจำนวนแสน และขอให้น้องชายซึ่งกำลังศึกษาเล่าเรียนต้องติดคุกให้เสียอนาคต ตกลงเราก็นัดฝ่ายโจทก์ซึ่งมีบิดาของผู้ตายและพี่ชายและทนายได้พบกันที่สำนักงานผม เมื่อผมได้ทักทายปราศัยสนทนากันแล้วก็เล่าความจริงให้ฟัง เพื่อให้เห็นความบริสุทธิ์ของฝ่ายจำเลยไม่ผิด ขอความเห็นใจ ก็รู้สึกว่าทนายโจทก์เฉพาะคดีนี้เป็นคนดี เห็นใจปล่อยให้เราได้สนทนากันตามลำพังส่วนพ่อผู้ตายนั้นมีอายุมากแล้ว เมื่อพิจารณาดูเข้าใจว่าคงจะไม่รู้เรื่องการฟ้องร้องครั้งนี้มากนัก แรงดันครั้งนี้อยู่ที่พี่ชายของคนตายท่าทางเป็นนักเลงเก่าซึ่งเสียงแข็งยืนกระต่ายขาเดียว ไม่ยอมใด ๆ ทั้งสิ้น ผมรู้สึกว่าขืนพูดกับพี่ชายคงไม่เกิดผลขึ้น จึงได้พยายามเจาะจงพูดกับพ่อของผู้ตาย รู้สึกว่าจะมีหวังมากกว่า แม้ว่าเราจะพูดกันกับพ่อของผู้ตายฐานโจทก์ พี่ชายของผู้ตายก็อดที่จะคอยสอดแทรกร้องเตือนพ่อไม่ให้ตกลงใด ๆ เมื่อไม่ได้ครบตามจำนวนที่เรียกร้องตามฟ้อง ตอนหนึ่งพ่อของผู้ตายพูดออกมาว่า

"เรื่องนี้ผมเองก็ไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรมากนัก หากเป็นที่ลูกชายคนโตของผมกับทางตำรวจเขาจะเอาเรื่อง ส่วนผมก็ขอเพียงได้เงินบ้างเพื่อเอาไปเลี้ยงหลานอีกสองคนที่เป็นกำพร้าเมื่อพ่อมันตายก็ลำบาก" ผมเห็นได้จังหวะก็เลยพูดขึ้นว่า

"เรื่องนี้พ่อลุงก็รู้แล้วว่า คนที่ถูกกล่าวหานั้นเป็นคนบริสุทธิ์จริง ๆ ไม่มีความผิดแต่เป็นคนเคราะห์ร้ายต้องจนต่อเหตุผลหลักฐาน ต้องรับบาปที่ตัวเองไม่ได้ก่อขึ้นใช่ไหม ผมก็สงสารพ่อลุงเหมือนกัน ลูกชายตายทั้งคน และยังทิ้งหลานไว้ให้ดูอีก 2 คน แม่ก็ไม่รู้ว่าหนีไปไหน ผมอยากจะให้ฝ่ายจำเลยเขายอมรับบาปจ่ายเงินให้พ่อลุงสักสองหมื่นยกเลิกคดีเสีย คิดว่าพ่อลุงคงจะเห็นใจคนที่ไม่มีความผิดเลย แต่ต้องจ่ายเงินตั้งสองหมื่น เมื่อนึกถึงอกเขามาเป็นอกเราบ้างจะมีความรู้สึกอย่างไร พ่อลุงก็คงมีศีลธรรม อายุปานนี้ลองคิดดูซิครับ ไม่ควรจะให้เรื่องยืดยาวออกไปไม่รู้จักจบสิ้น" เสียงลูกชายคนโตร้องบอกพ่อเปรย ๆ ออกมาอย่างไม่พอใจว่า

"พ่อกลับเถิด ไม่ต้องพูดอะไรอีกแล้ว เสียเวลาเปล่า ๆ ตกลงอะไรกันไม่ได้ กลับเถิดพ่อ เอาไว้เป็นหน้าที่ของศาลชี้ขาดดีกว่า" ผมทำใจเย็นพยายามอธิบายพูดกับผู้เป็นพ่อให้เข้าใจเห็นผิดเห็นถูก ไม่ฟังเสียงและไม่สนใจว่าลูกชายของแกจะพูดอะไรที่ไม่ถูกหูถูกใจ แสดงกิริยาแข็งกระด้างไม่เป็นมิตรตลอดเวลาตั้งแต่ย่างเข้ามาในสำนักงานของเราด้วยหน้าตาถมึงทึงไม่สุภาพ พูดจาไม่มีหางเสียงผิดกับผู้พ่อซึ่งมีอายุยังค่อยฟังเหตุผลอยู่บ้าง ที่สุดผมเห็นว่าไม่มีทางที่จะตกลงกันได้ เพราะฝ่ายโจทก์เขาอาศัยคำพิพากษาคดีอาญามาฟ้องจึงได้เปรียบ ยังเหลืออยู่ทางเดียวเป็นทางสุดท้าย พยายามให้แกรู้ซึ้งถึง "กฏแห่งกรรม" ชี้แจงถึงบุญบาปคำนึงถึงศีลธรรมให้ละความโลภให้ก่อสร้างความดีเป็นกุศล ผมต้องเอาธรรมเข้าช่วยให้เกิดความรู้สึกจะได้ผลหรือไม่ก็เพียงความหวังเป็นผลสุดท้าย และต่อเติมว่า "ผมและพ่อลุงเราต่างก็อยู่ในพระพุทธศาสนาเทิดทูนพระมหากษัตริย์ชาติไทยองค์เดียวกัน ถ้าเราก่อกรรมอันใดเราย่อมหนีกรรมนั้นไม่พ้น ใครจะทำอะไรจะดีหรือชั่วย่อมเป็นกรรมติดตามไปสนองทั้งในชาตินี้และชาติหน้า เรื่องนี้พ่อลุงก็รู้อย่างดีแก่ใจแล้วว่า ฝ่ายจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ได้ทำผิดดังข้อกล่าวหาของโจทก์ แล้วพ่อลุงจะใจร้ายใจดำสร้างเวรสร้างกรรมตั้งใจให้คนบริสุทธิ์รับโทษเช่นนี้ ไม่เป็นการก่อเวรก่อกรรมขึ้นเพื่อเห็นแก่ตัวหรือ พ่อลุงอายุก็มากแล้วจะสร้างเวรสร้างกรรมไปถึงไหน สร้างทำไมอีก ถ้าเรียกร้องเอามาก ๆ แทบหมดตัวจนเขาไม่มีจะให้ ต้องกู้หนี้ยืมสินมาให้พ่อลุงจะต้องมีบาปกรรมหนักยิ่งขึ้นอีก ที่ทำให้คนบริสุทธิ์ไม่มีความผิด ต้องได้รับความทุกข์ยากลำบากทรมานจิตใจ การที่เขาสละให้สองหมื่นนี้เขาก็ต้องเสียสละเลือดเนื้อและเวลาที่เขาอุตส่าห์ตั้งหน้าหามาด้วยความยากลำบากด้วยน้ำพักน้ำแรง ต้องรับเคราะห์เสียให้ทั้งที่ไม่ใช่ความผิดของเขา ส่วนคนผิดนั้นแม้จะลอยนวลหนีมือกฎหมายไปได้ แต่ก็หนีกรรมตามสนองไม่พ้น ใครทำผิดก่อเวรก่อกรรมไว้แล้ว กรรมนั้นจะตามสนองวันหนึ่งข้างหน้าไม่ช้าก็เร็วฉะนั้นพ่อลุงยังจะสร้างกรรมทั้ง ๆ ที่รู้ว่าจะให้คนบริสุทธิ์รับโทษแล้วแถมจะเรียกร้องเงินเขาเป็นแสน ๆ เช่นนี้ พ่อลุงไม่กลัวกรรมจะตามสนองหรือ" เมื่อพูดเช่นนี้ ทำให้พ่อลุงหยุดคิดจิตใจอ่อนลง รู้สึกตัวเห็นจริงเห็นจังในเรื่องกรรม แต่รู้สึกว่าไม่มีอำนาจในคดีนี้เพียงแต่เป็นหุ่นให้ลูกชายคนโตเชิดเท่านั้น ทำให้ผมเห็นใจเมื่อแกพูดว่า "ผมเองเมื่อคุณพูดถึงเรื่องกรรมนั้น ผมก็เห็นจริง ผมเชื่อในเรื่องกรรมมีจริง เพราะเคยเห็นตัวอย่างเกิดขึ้นมาแล้ว พูดถึงใจของผมอายุก็มากแล้ว ไม่อยากก่อกรรมก่อเวรเป็นบาปติดตัวไป ผมเห็นด้วยกับคุณ ผมอยากจะตกลงกับคุณและพอใจที่คุณเสนอ พอได้เงินเลี้ยงหลาน ๆ กำพร้า 2 คนก็พอใจแล้ว เมื่อลูกชายผมยังไม่ตายมันก็มีอาชีพขับรถ รายได้ก็ไม่มากนักมันก็คอยจุนเจือผมและลูกของมัน เมื่อคุณพูดถึง "กรรมตามสนอง" ผมก็คิดได้ไม่อยากก่อเวรต่อไป แต่จนใจเรื่องลูกชายคนโตเป็นเจ้ากี้เจ้าการ ถ้าเขาเห็นด้วยกับผมเรื่องนี้ก็ยุติลง ผมไม่ต้องการเวรกรรมที่จะติดตัวไป ที่คุณบอกว่าฝ่ายจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่มีความผิด ผมก็เชื่อตามคุณ แต่เหตุผลหลักฐานขั้นต้นมันแวดล้อมเพราะเป็นบาปกับเคราะห์ คนเราย่อมมีเคราะห์ดีเคราะห์ร้ายเป็นธรรมดา ผมก็เห็นจริงอย่างที่คุณว่า" เสียงพ่อลุงแกพูดอ่อนลงอย่างเห็นถูกเห็นผิดแจ้งชัดแล้ว ส่วนลูกชายคนโตที่คอยก่อกวนขัดขวางไม่ให้เราเจรจากันได้สะดวกนั้น บัดนี้นิ่งเงียบไม่ใช้เสียงก่อกวนอะไร แม้ว่าชายผู้พ่อจะพูดจาเห็นด้วยกับผม ลูกชายก็ไม่แสดงขัดขวางเหมือนเมื่อเจรจากันตอนต้น ๆ ซึ่งเคยนึกว่าเรื่องนี้คงไม่หวังจะตกลงกันได้ เพราะเสียงที่แข็งกล้าของลูกชายคนโตของพ่อลุงเป็นต้นเหตุ แต่ผมก็พยายามให้ถึงที่สุด เมื่อพ่อลุงเห็นจริงจัง จิตใจอ่อนลงและเจ้าลูกชายก็เงียบสงบลง ผมก็รู้สึกโชคเข้าข้างผมบ้างเพราะอาศัยธรรมนำทาง ความหวังก็ค่อย ๆ เห็นแสงเพราะศีลธรรมได้เข้าไปถึงจิตใจ ที่สุดเจ้าลูกชายก็เข้าไปกระซิบที่หูพ่อ และพยักหน้ากับทนายความของแก พ่อลุงก็หันมาพูดกับผมว่า

"ผมขอเวลาปรึกษากันหน่อยว่าควรจะทำอย่างไรดี ขอเวลาหารือกันครู่หนึ่งก่อนจะตอบคำเสนอ" ผมรู้สึกว่าบรรยากาศได้แจ่มใสขึ้นบ้างแล้ว แต่หวังผลอะไรแน่นอนยังไม่ได้ คิดว่าอย่างน้อยก็คงจะมีการต่อรองลดลงบ้าง ฝ่ายเราเพิ่มบ้างก็คงตกลงในทำนองนี้แล้วผมก็ให้ห้องเขาใช้กันโดยลำพัง ผมคอยอยู่ภายนอกกับ

จำเลยสักครู่ใหญ่ แล้วฝ่ายโจทก์ทั้งสามก็เดินยิ้มอย่างสบายใจออกมาบอกผมว่า "เราได้ตกลงกันแล้ว ยอมรับเงินสองหมื่นที่คุณและฝ่ายลำเลยเสนอแล้วครับ แล้วขอให้ฝ่ายคุณอโหสิกรรมให้พวกผมด้วย เงินที่จ่ายให้นี้ขอให้นึกว่าบริจาคทำบุญเลี้ยงลูกกำพร้านัยน์ตาดำเถิดครับ"

ผมกับฝ่ายจำเลยต่างก็มีความตื่นเต้น ตื้นตันใจ น้ำตาแทบจะไหลออกมา นี่เป็นอานุภาพของธรรมจูงใจเข้าถึงศีลธรรมเพราะไม่นึกว่าเหตุการณ์จะลงเอยอย่างเรียบร้อยง่ายดายเช่นนี้ ทั้งมองดูเจ้าลูกชายของโจทก์ก็เปลี่ยนแปลงจากความมึนตึงมายิ้มแย้มเป็นกันเองมากขึ้น หมดความสนใจกัน ที่สุดเราก็สนทนาเข้ากันได้ เมื่อตกลงสัญญาเรียบร้อยแล้ว จึงทำให้ผมอยากรู้ว่าฝ่ายโจทก์คิดอย่างไร จึงเป็นเหตุเปลี่ยนแปลงจากการที่มองไม่เห็นว่าจะตกลงกันได้โดยเรียบร้อย ที่สุดก็ได้ทราบจากปากคำของลูกชายคนโตของโจทก์ซึ่งเป็นพี่ชายของคนตายนั้นได้บอกว่า "เมื่อก่อนผมก็ตั้งใจว่าจะไม่ยอมตกลงใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากเท่าที่ได้เสนอไว้แล้วเท่านั้น และตั้งใจไว้อย่างเข้มแข็งเด็ดขาด แต่เมื่อผมได้ยินคำพูดของคุณ ได้ฟังเรื่องกรรมแล้ว ทำให้เกิดความหวั่นไหวหวาดกลัวเรื่องกรรมขึ้นมาทันทีเพราะเท่าที่คุณพูดว่า "กรรมผู้ใดทำขึ้น ต่อไปกรรมนั้นจะต้องตามสนองเช่นเดียวกัน" ทำให้แทงใจดำผมเมื่อนึกถึงน้องชายของคนที่ถูกรถชนตายก็เคยขับรถชนคนตายมาแล้ว เวลานั้นผมก็นั่งรถไปด้วย เห็นเหตุการณ์ที่ชนได้อย่างชัดเจนติดหูติดหา ถึงรูปร่างท่าทางของชายเคราะห์ร้ายผู้นั้นกระเด็นห่างจากถนนไปล้มลง เราหยุดรถดูเพียงระยะสั้น ๆ เห็นกิริยาท่าทางดิ้นรนทุกข์ทรมานของคนกำลังชักดิ้นชักงอไปมา บังเอิญเวลานั้นบนท้องถนนไม่มีคนเป็นเวลากลางคืนและทางเปลี่ยวผมจึงตกใจเร่งให้น้องชายดับไฟหน้ารถ แล้วรีบขับรถหนีไปเร็วก่อนตำรวจจะมาถึง น้องชายผมได้สติหายตกใจจึงเร่งความเร็วขับรถหนี และที่สุดก็รอดตัวตลอดมา เพราะไม่มีใครรู้ใครสงสัยว่ารถเราได้ชนคนตายแม้แต่พ่อผมก็รู้เรื่องนี้ เหตุการณ์ได้เกิดเกือบสองปีแล้ว เมื่อพูดถึงเรื่อง "กรรมตามสนอง" ทำให้ผมนึกถึงน้องชายของผมซึ่งกำลังจะข้ามถนนพร้อมกับผม เรายังล้อกันเล่นว่า "เฮ้ย เอ็งข้ามถนนระวังตัวดี ๆ นะรถจะชน" ผมพูดอย่างไม่ทันคิด เพราะเราอยู่กันสองคนกำลังข้ามถนนมิได้มีความหมายอะไรนัก เป็นแต่เพียงคนองปากล้อเล่นเท่านั้น แต่น้องชายผมมันตกใจสะดุ้งตื่นเต้น พูดว่า "พี่เอาอะไรมาพูดก็ไม่รู้ ผมนึกถึงเรื่องนี้ทีไรอดที่จะหวาดกลัวไม่ได้ ตลอดเวลาผมไม่มีความสบายใจเลย นึกถึงแต่คนที่ผมชนนั้นทำให้เห็นภาพมันทรมานใจผมมากเหมือนนรกในใจ ทีหน้าทีหลังพี่อย่าเอาเรื่องนี้มาพูดเล่นเป็นอันขาด ผมขอเสียทีผมกลัวจริง ๆ" เรากำลังมัวแต่พูดกันเพลิน ทันใดนั้นรถวิ่งเร็วชนเอาน้องผมกระเด็นออกไปฟุบอยู่กลางถนน ผมตกใจตกตะลึงใจหายหมด เพราะไม่เคยนึกฝันและกำลังพูดกันไม่ทันขาดคำ น้องผมเดินไม่ห่างจากผมมากนัก สิ่งที่ผมจำได้ติดหูติดตา ก็เพราะน้องชายของผมเมื่อเวลาถูกรถชนนั้นท่าทางปากคอบิดเบี้ยวเพราะเจ็บปวด แอ่นตัวชักตาตั้งดิ้นรน มีท่าทางไม่ผิดกับชายผู้ที่ถูกน้องชายผมขับรถชนตายเลย เมื่อผมได้สติหายตกตะลึงเสียงประชาชนโจษกันเซ็งแซ่ว่ารถชนคนตาย ผมนึกโกรธอ้ายคนขับรถชนฆ่าน้องชายผม ผมจัดแจงเรียกหาตำรวจขอร้องให้คนไปตามตำรวจ แต่แล้วไม่ช้าตำรวจก็มาถึง 2 นาย มาตรวจดูคนเจ็บว่าจะรีบนำไปส่งโรงพยาบาลด่วน เมื่อตำรวจตรวจดูได้ก็บอกว่าตายเสียแล้ว ผมเสียใจมาก บอกว่าต้องรีบติดตามไปด่วนผมจำสีรถได้พอดีมีรถยนต์เก๋งใหญ่ผ่านมา เราขอความช่วยเหลือขับติดตามรถที่ชนคน คิดว่ายังไปไม่ได้ไกลนัก รถคันนั้นคนขับก็เป็นคนดีช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ รีบเปิดประตูให้ตำรวจนั่งข้างหน้าให้ผมเข้าไปนั่งข้างหลัง และบังเอิญมีชาวบ้านที่เห็นเหตุการณ์อยู่แถวนั้นขอติดตามไปเป็นพยานด้วยเพื่อจะได้ช่วยกันชี้รถคันที่รีบหนีได้ถูกต้อง คนขับใจดีจึงรีบขับออกติดตามโดยเร็วที่สุดก็ไปทันรถจำเลยเพราะเป็นสีเดียวกันกำลังวิ่งเร็วแต่ถูกรถบรรทุกกันทางไว้ขึ้นหน้าไม่ได้ รถเราจึงไปทันส่วนเบอร์รถนั้นผมจำไม่ได้ แต่จำสีรถได้คิดว่าคงไม่ผิด เพราะความโกรธเห็นน้องชายตาย ผมจึงขอให้คนไปด้วยเป็นพยานรู้เห็นยืนยันว่า เป็นรถคันเดียวกันกับรถที่ชนน้องชายทั้งที่ผมเองก็ไม่แน่ใจ และเมื่อทราบจากคุณว่า ไม่ใช่จำเลยที่ขับรถชนน้องชายผมตาย แต่เมื่อผมเสียเงินค่าทำศพ ค่าวิ่งเต้นฟ้องร้องและค่าทนายไปมาก ผมจึงจำเป็นให้พ่อฟ้องคดีแพ่งตามที่ทนายแนะนำ แต่ความจริงผมก็สงสัยอยู่ในใจว่าฟ้องผิดตัว แต่ก็ไม่ได้แจ้ง

ให้ใครทราบ นี่แหละครับ แรกผมก็จะไม่ยอมอ่อนข้อให้เพราะความเรื่องนี้ฝ่ายผมต้องชนะแน่ แต่เมื่อได้ยินว่า "กรรมตามสนอง" ผมก็นึกได้ ก็กลัวกรรมเพราะเคยพบมาแล้วจึงได้บอกให้พ่อผมตกลง เพราะผมก็เชื่อว่ากรรมจะตอบสนองในวันหนึ่งข้างหน้า เพราะผมเองก็เห็นภาพน้องกำลังสิ้นใจกับตาว่าเป็นกรรมตามสนองแน่ไม่ผิด นี่แหละครับเป็นต้นเหตุให้ผมสำนึกผิดขึ้นมาได้ตกลงกับพ่อผมยอมรับข้อเสนอของคุณ ไม่อยากให้กรรมติดตามผมหรือพ่อไปด้วย และยินดีจะไปแถลงความจริงในศาลอุทธรณ์เกี่ยวกับคดีอาญาให้ด้วย

เมื่อผมได้ยินพี่ชายของผู้ตายได้เปิดอกพูดเช่นนั้น ผมกล่าวขอบคุณที่แกเป็นคนกล้ารับกับความจริง คิดว่าหากทุกคนกลัวบาปกลัวเวรกลัวกรรมแล้ว เหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ก็คงจะลดน้อยลง โรงศาลก็คงไม่มีคดีแน่นเหลือมือ ความแต่ละเรื่องก็คงจะไม่ใช้เวลาแรมปี ๆ นี่แหละครับเรื่องนี้ก็ได้อาศัยธรรมชำระจิตใจ จึงเกิดผลประโยชน์ทั้งทางธรรมและทางโลกเมื่อเรื่องตกลงสิ้นสุดลงเราทุกคนก็หันหน้าเข้าหากันต่างเห็นอกเห็นใจ แทนที่จะเป็นไม้เบื่อไม้เมาคอยคิดพยาบาทอาฆาตกันทำลายล้างกันต่อไปไม่มีวันสิ้นสุด เมื่อรู้ซึ้งทางธรรมแล้ว ก็รู้สึกตัวมองเห็นทุกข์ของตนและผู้อื่นว่าชีวิตนี้เป็นทุกข์ สมตามพระพุทธองค์ทรงสอนไว้จะทำให้เกิดมีศีลมีธรรมไม่คิดเบียดเบียนกัน โลกก็จะอยู่ด้วยกันตามปกติสุข การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นมีความอิจฉาริษยาก็คงจะหมดไปในที่สุด ศีล 5 ก็เข้ามาในจิตใจของมนุษย์ เมื่อนั้นโลกก็จะเป็นแดนแห่งความสงบท่านผู้เป็นทนายใจดีได้กล่าวตอนท้ายว่า "ธรรมเข้าถึงที่ไหนที่นั่นก็จะมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุขในความสงบทั่วไป ความเห็นแก่ตัว ความโลภก็จะหมดไป โลกจะเกิดสันติก็อาศัยประชาชนชาวโลกเข้าถึงธรรม กรณีใดเกิดพิพาทกันขึ้นอาศัยธรรมเป็นสื่อตกลงปรองดองกันได้ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายแพ้หรือชนะก็ดีจะไม่มีการโกรธแค้นก่อเวรพยาบาทกันต่อไป เพราะต่างก็มีความปิติยินดี ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ต่างก็เห็นอกเห็นใจเพราะเหตุธาตุแท้มนุษย์ที่เกิดมาก็ต้องรับทุกข์ด้วยกันตามธรรมชาติอยู่แล้ว ไม่มีใครหนีพ้นไปได้นอกจากปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน ก็จะหลุดจากทุกข์ได้ แม้เรื่องนี้จะผ่านไปแล้ว พ่อลุงและลูกชายก็เลื่อมใสเคารพนับถือผมตลอดมา นี่ก็เป็นเพราะอำนาจของธรรมและศีลธรรมชักจูงจิตใจคนที่มืดมัวด้วยกิเลสหลงผิด ให้เกิดแสงสว่างของธรรมจูงจิตในทางที่ถูก ถ้าใครใช้สติปัญญาแล้วจึงจะเห็น"

ข้าพเจ้าผู้เขียนก็เห็นจริง และขอขอบคุณเพื่อนผู้เป็นทนายที่กรุณาเล่าเรื่องนี้ให้ฟังได้แผ่เป็นกุศลต่อ ๆ กันไป ซ้ำยังมีใจคอกว้างขวางเลี้ยงอาหารพวกเราทุกคนในวันนั้นด้วย.

กรรมเป็นสิ่งลี้ลับ

ก่อนเที่ยงวันหนึ่ง ที่โรงแรมแห่งหนึ่ง อยู่ทางถนนราชดำเนิน เที่ยงวันนั้นเราได้พบพร้อมหน้าตามที่นัดหมายไว้ เมื่อเราได้กินอาหาร และได้สนทนาอย่างกันเองเป็นที่สนุกสนาน สิ่งใดที่ทำให้เราสนุกสนานและสบายใจได้ สิ่งนั้นก็เห็นจะได้แก่การคุยกัน เพื่อนฝูงมิตรสหายที่ถูกคอถูกนิสัย รู้จักรสนิยมเข้าใจกันดี รู้เรื่องและพูดเรื่องที่เกิดประโยชน์ได้รับความรู้เบิกบาน ทั้งผู้พูดเล่าเรื่องและผู้ฟังแกมขำขัน ทำให้อารมณ์เคร่งเครียดในการงานอย่างจำเจก็ผ่อนคลายลง

เรื่องที่คุยกันทั้งมีสาระและไม่เป็นสาระหลายรส บางครั้งก็มีเรื่องทำให้เศร้า ตามปกติเราก็ชอบเรื่องสนุก ทุกครั้งเราได้มาร่วมกินอาหารและคุยกัน ส่วนมากมักจะเพลิดเพลินลืมเวลางานไปชั่วขณะหนึ่ง และมักจะออกจากห้องอาหารเป็นพวกสุดท้าย

ที่โต๊ะอาหารนั้น เรามีทั้งผู้ที่เคยร่วมกินอาหารเป็นประจำ และมีบางท่านนาน ๆ จะได้โผล่มาร่วมกินอาหารด้วยสักครั้ง วันนั้นเราได้สนทนากันถึงเรื่องกรรม ความจริงก็เป็นเรื่องเศร้าที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเราก็ควรรู้ไว้จะได้ไม่หลงลืมตัว พิจารณาถึงเรื่องกรรม เพื่อนผู้เคยเป็นนายธนาคารมาแล้วได้กล่าวขึ้นว่า

"ผมเล่าเรื่องกรรมเป็นความจริง ผมได้พบมาแล้ว เพราะมันไม่ใช่อื่นไกล ผู้นั้นเป็นเพื่อนที่รักสนิทสนมกับผมมาก เพราะเราเป็นเพื่อนร่วมชั้นกันมา หมอนี่เกลียดแมลงสาบเป็นที่สุดในชีวิต เห็นที่ไหนเป็นไม่ได้ต้องไล่ตีทำลายจนตายถึงจะสบายใจถ้ามีเวลาก็จะรื้อตามตู้ ตามลิ้นชักโต๊ะ พบเป็นฆ่าดะ คล้ายจะมีความอาฆาตพยายามติดในนิสัยสันดาน เป็นศัตรูคู่อริกับพวกแมลงสาบมาแต่อดีตชาติมาก่อน แปลกเหลือเกิน

เพื่อนผู้นี้เป็นนักดื่มอย่างคอทองแดง ต่อมาก็ไม่พ้นหลักธรรมชาติ คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ที่สุดก็ได้ป่วยไข้ได้ถึงแก่กรรมลง ในฐานะผู้เป็นเพื่อนที่รักสนิทสนมกันมาก เมื่อรู้ว่าเพื่อนตาย ก็เสียดายและมีความอาลัยรักอย่างมนุษย์ปุถุชนทั้งหลาย เพื่อนได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ผมได้ช่วยงานเท่าที่ผมจะช่วยได้ การสวดศพจนที่สุดก็บรรจุศพ เพื่อคอยเวลาที่จะทำการฌาปนกิจในเวลาอันสมควร

ต่อมาเมื่อใกล้กำหนดวันที่จะทำการฌาปนกิจศพก็จัดแจงไปเอาซากสังขารที่ใส่ไว้ในโลง บรรจุไว้ในกุฏิศพซึ่งโบกซีเมนต์ไว้ ก็ต้องใช้สัปเหร่อและผู้ช่วยกะเทาะปูนซีเมนต์ที่เปิดช่องกุฏออก และก็ช่วยกันลากและยกโลงศพขึ้นมา ภรรยาของผู้ตายเกิดอยากดูหน้าศพของสามีครั้งสุดท้าย ก่อนที่จะถูกเผาไหม้ละลายไปในกองไฟ

พวกสัปเหรอและผู้ช่วยได้จัดการตามประสงค์ของเจ้าภาพผู้เป็นภรรยาของผู้ตายช่วยกันงัดฝาหีบศพ เมื่อฝาถูกเปิดออกแล้วทำให้ทุกคนเห็นแล้วตื่นเต้นตกตะลึง ผู้หญิงก็ร้องหวีด ผมเองเห็นแล้วก็งงเหมือนกัน นึกในใจว่านี่มันเป็นไปได้หรือ แทนที่จะจะเห็นศพแห้งตามสภาพของเวลา และเสื้อผ้าที่สวมใส่ กลับเห็นแมลงสาบนับหมื่นนับแสนไต่ซ้อนกันยั้วเยี้ยอยู่ในโลงศพ จนมองไม่เห็นร่างของซากศพ เมื่อเปิดฝาโลงออกได้รับแสงสว่างภายนอกพวกแมลงสาบมันก็วิ่งกันชุลมุน บางตัวก็บินออกจากโลง พวกผู้หญิงตกใจกลัวร้องโวยวายเอะอะ ทั้งขยะแขยงสะอิดสะเอียนกลัวพวกแมลงสาบในโลงจะบินมาเกาะหน้าเกาะตา คอยหลับตาเอาผ้าปัดอย่างโกลาหล บางคนที่สะอาดก็กลัวจะติดเชื้อ พากันหลบหนีออกให้ห่าง เมื่อพวกแมลงสาบหนีแยกออกไปแล้ว สิ่งที่เห็นในโลงศพเหลือเพียงกระดูกเรือนร่างขาวโพลน ไม่มีเสื้อผ้าหรือเนื้อหนังเหลือติดอยู่เลย พวกแมลงสาบคงแทะกินหมด ผมมานึกดูก็ประหลาดมากว่า ทำไมเจ้าพวกแมลงสาบมันจึงเกิดขึ้นหรือไปอยู่ภายในหีบศพได้ เพราะนอกจากตอกตะปูปิดแน่นแล้วอากาศก็เข้าไม่ได้ ยังยาด้วยชันไม่ให้มีกลิ่นรอดออกมาได้ ผมก็นึกไม่ออก นี่ก็เห็นจะเป็นกรรมตามสนอง หรือความอัศจรรย์ของกรรม

ข้าพเจ้าได้ฟังแล้วก็คิดว่า กรรมเป็นสิ่งลี้ลับ ซึ่งหาเหตุผลไม่ได้ ย่อมจะเกิดขึ้นจากการสร้างบุญหรือบาปเป็นต้นเหตุและประกอบด้วยอำนาจของจิตคิดผูกพยาบาทอาฆาตจองเวร เป็นสื่อทำให้เกิดผลกรรม ท่านผู้ตายเป็นผู้มีพลังจิตเกลียดแค้นชิงชังพยาบาทสูง มีต่อพวกแมลงสาบ จึงได้เกิดผลกรรมโต้ตอบตามสนอง ดังที่ได้เป็นไปแล้ว

เรื่องนี้ทำให้ข้าพเจ้าเกิดคิดถึงเรื่องนายแพทย์ผู้หนึ่งแม้จะเป็นเรื่องนานแล้วก็ดี แต่ก็คิดว่ายังไม่เก่าเกินไป ที่จะนำมากล่าวไว้ในที่นี้ เพื่อจะได้มีโอกาสพิจารณาเปรียบเทียบเรื่องกรรม

นานมาแล้ว ได้มีท่านผู้หนึ่งมาจากต่างจังหวัดต้องการพบข้าพเจ้า เมื่อเราได้มีโอกาสสนทนากันแล้ว ท่านผู้นั้นก็ได้เล่าให้ฟังว่า จังหวัดที่ท่านอยู่นั้นมีนายแพทย์ผู้หนึ่งมีความชำนาญรักษาโรค ชาวบ้านทั่วไปแถบนั้นยกย่องว่าเป็นหมอเทวดาแม้ไข้หนักหมออื่นไม่รับแล้ว หากจะมาหาหมอนี้ ถ้าได้รับปากว่าหายก็ไม่มีอะไรวิตก เจ้าของไข้ก็เป็นอันนอนใจเชื่อถือได้ว่าคนไข้ไม่ตายแน่ ฉะนั้นคนไข้และชาวบ้านเชื่อถือมาก หมอคนนี้มีเสียอย่างหนึ่ง คือ ค่ารักษาแพงมาก บางคนหายแล้วก็แทบจะหมดเนื้อหมดตัว ฉะนั้นชาวบ้านไม่ชอบที่เป็นหมอขูดเลือด ไม่ว่าคนมีคนจนหรือพระภิกษุ ไม่ยอมเห็นแก่ใครเป็นอันขาด ขาดความเมตตาเห็นอกเห็นใจ เหตุนี้แม้ความเก่งความสามารถของหมอจะมีผู้ยกย่องสรรเสริญว่าเหมือนหมอเทวดาก็ดี แต่ก็มีไม่น้อยที่สาบแช่งว่า ขูดเลือดขูดเนื้อ แม้พวกคนยากจนไม่มีเงินก็ไม่รักษาให้ คนเจ็บกลัวตายก็ต้อง วิ่งกู้หนี้ยืมสิน หรือผู้เพียงมีที่ดินที่นาหรืออะไร ก็ต้องจำนองจองจำ มาให้ค่าหมอรักษาแทบจะหมดตัว

ต่อมามีภิกษุสูงด้วยสมณะศักดิ์อาวุโส เป็นที่เคารพของชาวบ้านชาวเมืองทั่วไป ท่านได้เกิดป่วยขึ้นมีอาการมาก มีคนแนะนำให้ท่านไปหาหมอผู้นี้ ท่านก็บอกว่าอาตมาไม่มีเงินจะให้ค่าหมอ เพราะเขาเป็นหมอเงินหมอทอง ไม่เห็นแก่หน้าใครเลย พวกลูกศิษย์ก็บอกว่า ท่านเป็นพระภิกษุที่ชาวบ้านชาวเมืองนับถือมาก บางทีหมอจะลดหย่อนผ่อนให้ก็ได้ ที่สุดท่านก็อุตส่าห์ตะเกียกตะกายพาสังขารไปหาหมอ คิดว่าถ้าเชิญหมอมารักษาที่วัด ทำให้เสียค่ารักษาก็จะสูงขึ้นอีกมาก เมื่อได้ไปพบหมอบอกกับหมอไปตามความเป็นจริงว่า อาตมามีเงินไม่มากนัก จะออกปากชาวบ้านก็เกรงใจ อยากจะทราบว่าอาตมาจะเสียเงินค่ารักษาเท่าใด อาตมาจะได้เตรียมไว้ให้ ถ้าขาดไม่มากก็จะขอร้องญาติโยมช่วยออกให้ หมอพูดให้กำลังใจว่า “สำหรับท่านไม่เป็นไรหรอกครับ ยังไม่ต้องคิดก่อนก็ได้ ผมจะไม่คิดมาก รักษาให้หายดีเสียก่อนค่อยพูดกัน”

พระรูปนั้นท่านก็คิดว่า ครั้นจะรบเร้าให้บอกราคาก็เกรงใจ ในเมื่อหมอได้บอกว่าจะไม่คิดมากคิดแพง ก็ต้องตกลงให้รักษา ต่อมาท่านก็หายเป็นปกติ ท่านก็เตือนหมอให้เก็บค่ารักษา แล้วไม่ช้าหมอก็ได้ทำบิล ให้คนนำมาส่งให้ท่าน เมื่อท่านได้เห็นตัวเลขจำนวนที่ต้องจ่ายในบิลแล้ว ก็ตะลึงงงลมแทบจับ เพราะจำนวน เลข 4 ตัวแต่ตัวหน้าเป็นเลขแก่ ท่านบอกว่าเห็นบิลเท่านั้นเหงื่อท่วมตัว เพราะไม่รู้ว่าจะหาเงินที่ไหนมาให้ หมอมากมายได้นึกไม่ออก การที่จะขอลดกับหมอนั้นไม่เกิดประโยชน์อะไร เพราะหมอพูดคำเดียว

เมื่อหมดทางท่านก็หาของในกุฏิ มีอะไรพอจะแลกเปลี่ยนเป็นเงินก็จัดการ เก็บเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อ สะสมไว้ใช้หนี้หมอที่ขาดอีกมากก็จำเป็นต้องอาศัยญาติโยม เพื่อช่วยกันสงเคราะห์ให้ท่านได้ใช้หนี้ พวก ลูกศิษย์และผู้ที่เคารพเมื่อรู้เรื่องนี้ก็ได้พยายามไปพูดกับหมอขอความเห็นใจ แต่ทุกคนก็ผิดหวัง เพราะ หมอไม่ยอมลดราวาศอก พวกชาวบ้านต่างก็ได้แต่สาปแช่งหมอหน้าเลือดไม่ยกเว้นแม้แต่พระสงฆ์ แล้ว พวกชาวบ้านทั่วไปก็ได้ช่วยกันบริจาคคนละมากบ้างน้อยบ้าง แต่ไม่วายพากันสาปแช่งว่า "เมื่อไหร่ไฟนรก จะเผาผลาญหมอหน้าเลือดคนนี้นะ คิดค่ารักษาคนยากคนจนก็หนักอยู่แล้ว แต่นี่มาทำกับพระกับเจ้า ซึ่ง เป็นที่เคารพบูชาของชาวบ้านชาวเมืองทั่วไป เมื่อชาวบ้านชาววัดรู้ถึงไหนก็สาปแช่งถึงนั่น ว่าเป็นคนไม่มี ศาสนา เห็นเงินเป็นใหญ่ไม่รู้จักศีลธรรมบุญบาป ที่สุดก็ช่วยกันออกเงินตามมีตามเกิดจนถวายท่านได้ตาม จำนวนนั้น มอบจ่ายค่ารักษาให้หมอไป

ตามปกติหมอเป็นคนละเอียดถี่ถ้วน มีสติไม่ประมาทระวังตัวอยู่เสมอ และเป็นคนมัธยัสถ์ เห็นจะ เป็นเพราะถึงเวลาของกรรม ทำให้หมอเห็นผิดเป็นชอบ ขาดสติ เกิดความประมาทก็คือ วันหนึ่งหมอ เห็นปีบใส่กอฮอล์ซึมรั่ว จึงเอากอฮอล์ในปีบมาถ่ายลงถัง เวลานั้นไม่มีไฟฟ้าใช้จึงต้องใช้แสงสว่างจากเทียน ไขส่องอยู่ใกล้ ๆ จากที่สูงห่าง ๆ เมื่อกอฮอล์ถ่ายจากปีบลงสู่ถัง จะเป็นเพราะผลกรรมถึงคราวที่จะตาม สนอง ทำให้เทียนไขตั้งไว้บนหิ้งสูงหยดก้นเทียนติดไม่แน่น เกิดตกลงมาจากหิ้ง พอดีกอฮอล์เมื่ออยู่ใกล้ ไฟ เทียนไขก็ไม่ดับเกิดเป็นเปลวแลบลุกพรึ่บขึ้นทันใดนั้นเปลวไฟก็ลุกลามรวดเร็วไวเกินที่หมอจะทัน ป้องกันหรือหลบหนีไป ไฟลุกลามเข้าไปในปีบ ความอัดและความกดดันของแก๊สแอลกอฮอล์ทำให้เกิด ระเบิดขึ้น กอฮอล์ก็กระจายไปท่วมตัวหมอแล้วไฟก็ติดขึ้นทันที เสียงระเบิดได้ทำให้ผู้คนญาติพี่น้องตกใจ ภรรยาวิ่งมาเห็นไฟกำลังลุกท่วมหมอกำลังทุรนทุราย ไม่สามารถจะช่วยตัวเองได้ ภรรยามาเห็นตกใจแทบ สิ้นสติ ไม่ช้าชาวบ้านใกล้เรือนเคียงวิ่งมาช่วยกันดับ และหมอก็ล้มพับกลิ้งลงไปนอนบนพื้นห้องแถวนั้น ร้องครวญครางด้วยพิษไฟปวดแสบปวดร้อน ญาติเห็นอาการไม่ดีหนักมาก เพราะเนื้อรอบนอกสุก หมอ ต้องทนทุกข์ทรมานมาก จึงได้รับจัดส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลในกรุงเทพฯ ความทุรนทุรายด้วยพิษร้อน ของไฟเผาผลาญร่างกายนั้น เป็นเรื่องที่เจ็บปวดเจ็บแสบเหลือที่จะทรมานต่อไปได้ หมอถึงแก่กรรมลงใน โรงพยาบาลกรุงเทพฯ

ชาวบ้านชาวเมืองที่เคยด่าเคยแช่งหมอมาก่อน แต่พอรู้ว่าหมอถูกเผาทั้งเป็น และได้ถึงแก่กรรมลง เสียแล้วต่างก็พากันเสียใจเศร้าสลด เสียดายที่ต้องเสียหมอที่เก่งในทางรักษาคนไข้ที่ยกย่องเป็นเทวดา ที่ ได้เคยรักษาคนจวนตายให้รอดชีวิตมาได้ไม่น้อย ความโกรธแค้นของทุกคนหายไปสิ้น มีความรัก ความอาลัย เสียดายที่หมอดี ๆ ในทางรักษาต้องตายจากไป แม้จะเป็นผู้ที่ขูดเลือดขูดเนื้อบ้าง คนก็อยากให้หมอมีชีวิต อยู่เพื่อความอุ่นใจ ก็ยังดีกว่าไม่มีหมออยู่เลย ทุกคนเมื่อรู้ข่าวก็ไม่เว้นที่จะสงสารและอาลัย ครั้งใดที่มีคน ป่วยหนักญาติพี่น้องก็จะพากันบ่นคิดถึงหมอเทวดา แต่สิ่งเหล่านั้นได้ผ่านพ้นไปเป็นอดีตแล้วจะไม่กลับมา เป็นปัจจุบันอีก เหลือไว้แต่ความหลังที่ในจังหวัดนี้เคยมีหมอเทวดา ที่สามารถรักษาคนที่จวนจะตายให้ฟื้น ขึ้นมาได้ บัดนี้ได้ผ่านไปแล้วและไม่ช้าก็จะค่อย ๆ ลืม ไม่ว่าจะเป็นความดีหรือความชั่ว คงเหลือไว้แต่ "กรรม" ซึ่งเป็นสิ่งลี้ลับไม่สามารถจะมองเห็นได้ คอยติดตามสนองแก่ผู้สร้างกรรมดีหรือกรรมชั่วต่อไป.

ตำราอาหาร

ปลาแนม

คุณ ทองห่อ จงวัฒนา

เครื่องปรุง

ข้าวคั่วบดละเอียด หนังหมูหั่นละเอียด ปลาอะไรก็ได้ถ้ามีเนื้อมาก กระเทียมดองหั่นสับละเอียด ข่าอ่อนตำละเอียด ถั่วลิสงคั่วบดหยาบ ๆ พอสมควร มะพร้าวคลุกข้าวเม่า หรือที่เรียกว่ามะพร้าวทึมทึก ให้เนื้อแข็งขูดด้วยกระต่ายได้พอสมควรหัวหอมเล็ก มะนาว น้ำตาลทราย น้ำส้มมะขาม ส้มซ่า ใช้ทั้งผิวทั้งลูก

วิธีทำ

1. ปลาแกะเอาแต่เนื้อโคลกให้ละเอียดประมาณครึ่งกิโล
2. หนังหมูเอามาต้มขูดถอนขนสะอาดหั่นประมาณ 1 กิโล
3. ข่าอ่อนหั่นบาง ๆ ตำละเอียดพอควร (ถ้าเป็นปลาทะเลควรใช้ข่ามาก ถ้าเป็นปลาช่อน ใช้น้อยหน่อย)
4. ส้มมะขามคั้นข้น ๆ ประมาณหนึ่งถ้วยแบ่ง
5. น้ำตาลทรายใช้ผสมดู ให้ออกรสจะบอกว่ามากน้อยไม่ได้
6. กระเทียมดองหั่นสับละเอียดใส่ตามชอบ ชอบก็ใส่มากได้เพราะหอมดี
7. น้ำปลาใส่พอควร
8. มะพร้าวขูดด้วยกระต่ายธรรมดาขยับมือให้ละเอียดเอาแต่ขาว ๆ นึ่งให้สุก (กันบูด)

เอามะขาม น้ำตาล น้ำปลา ปลาโขลก ต้มเสียกันบูดพอเดือดเอาลงมาเคล้ากับหนังหมูที่หั่นไว้ ค่อย ๆ ใส่ข้าวคั่วลงไปเคล้าให้ทั่ว บีบน้ำมะนาวเขียว และน้ำส้มซ่าลงไปเคล้าให้เข้ากัน ใส่กระเทียมดองชิมดูรสตามชอบ ได้รสดีจึงใส่ถั่วคั่วที่บดหยาบ ๆ พร้อมผิวส้มซ่าหั่นละเอียด หัวหอมซอยค่อนข้างหยาบลงเคล้าอีกครั้งให้ทั่วใช้ได้ เป็นเสร็จพิธี เวลาจัดลงจานก็แล้วแต่จะเห็นงาม หั่นพริกแดงโรยหน้า หรือจะใส่ทั้งเม็ดก็ได้ ผักที่ใช้กินกับปลาแนมมี ผักคะน้ากรีดเอาแต่ใบ ผักกาดหอม ใบทองหลาง ใบชะพลู รับประทานได้หลายอย่างแล้วแต่ชอบ

(หมายเหตุ) หนังหมูหั่นแล้วลาดอีกครั้งใช้มือหยิบดูให้นุ่มจึงเทลงกระจาด หรือกระชงขว้างด้วยน้ำเย็น เสร็จแล้วเทใส่อ่างล้างด้วยกรดน้ำส้มหนังหมูจะสะอาดดี ล้างเสร็จแล้วล้างด้วยน้ำเย็นสัก 2-3 ครั้ง

ขาหมูเยลลี่ (พิเศษ)

เครื่องปรุง

1. ขาหมู 1 ขา (ใช้ขาหน้า)
2. เห็ดหอมแห้ง -หั่นชิ้นเล็ก ๆ สัก $\frac{1}{2}$ หรือ $\frac{3}{4}$ ถ้วยตวง
3. ถั่วลิสงดิบ หรือ **หน่อไม้ไผ่ตง** (ต้มสุก) **หั่นชิ้นเล็ก** ๆ (ใช้อย่างหนึ่งอย่างใด) ปริมาณ $1\frac{1}{2}$ ถ้วยตวง
4. ซีอิ๊วขาว (ใส่ตามรสที่ต้องการ)
5. ผงชูรส (ชนิดกระป๋องเขียว) 1 ช้อนชาพูน
6. เยลลี่แผ่น (สีขาว) ประมาณ 20 แผ่น
7. พริกไทป่น 1 ช้อนชา
8. เหล้า 2 ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

1. ล้างขาหมูและขูดให้สะอาด
2. ใส่หม้อต้ม ใช้น้ำมากพอประมาณ
3. ต้มพอให้ขาหมูสุก (ไม่ทันเปื่อย) ช้อนเอาขึ้นจากหม้อพักให้เย็นพอแกะเนื้อได้
4. นำมาแกะกระดูกออก (โดยเฉพาะเศษกระดูกเล็ก ๆ) ต้องเก็บออกให้หมด)
5. หั่นออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ส่วนมันหมูที่ติดหนังและเนื้อเลาะเอาออกให้หมด น้ำที่ต้มขาหมูควรกรองให้เศษกระดูกเล็ก ๆ ออกให้หมด จึงเอาเนื้อขาหมูใส่ต้มพร้อมกับเครื่องปรุงตามที่บอกมาข้างบน
6. เวลาต้มให้เปื่อยอย่าใช้ไฟแรง กะว่าพอขาหมูเปื่อยได้ที่ น้ำและเนื้อต้องให้เหลือพอ ๆ กัน หรือน้ำซุบจะเหลือมากเล็กน้อยก็ได้
7. เมื่อสุกได้ที่แล้วเอาแผ่นเยลลี่ตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่ลงไป คนให้เข้ากันจนเยลลี่ระลาย แล้วชิมรสดูได้ตามที่ต้องการ เป็นอันเสร็จพิธี

   อ้อ! ตักใส่พิมพ์ใส่ตู้เย็น แล้วเอาออกมาทานได้อร่อยดี แฮ!! เครื่องจิ้มใช้น้ำพริกศรีราชาก็ดีพอ

ไก่ห่อกระดาษ

คุณ สำเนียง ปุณศรี

เครื่องปรุง :

ไก่	1 ตัว	ซีอิ๊วใส	2 ช้อนโต๊ะ
ซีอิ๊วดำ	$\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ	น้ำตาลทราย	1 ช้อนหวาน
พริกไทยป่น	1 ช้อนชา	น้ำมันหอย	1 ช้อนโต๊ะ
บรั่นดีหรือแม่โขง	1 ช้อนโต๊ะ	ผงชูรสอย่างดีเล็กน้อย	

วิธีทำ

ไก่ ตัดชิ้นใหญ่ ๆ ล้างแล้ว เอาซ่อมจิ้มให้ทั่วทุกชิ้น ใส่กระชอนทิ้งไว้ให้แห้งน้ำ ผสมเครื่องทั้งหมดคลุกกับชิ้นไก่หมักไว้ 1 ช.ม. คนกลับไปกลับมา เพื่อให้ชุ่มทั่วกัน ตัดกระดาษแก้วเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมขนาดพอห่อไก่แต่ละชิ้น แป้งเปียกพอสมควร เอากระดาษห่อไก่ทีละชิ้น โดยตักน้ำหมักใส่ลงไปบ้าง เอาแป้งเปียกติดกระดาษให้แน่น อย่าให้รั่ว เก็บไว้จนกว่าจะถึงเวลารับประทาน แล้วจึงทอดไฟกลาง กลับพอสุกก็ใช้ได้.

ละซะ (ขนมจีนน้ำยาสิงคโปร์) คุณ สำเนียง ปุณศรี

เครื่องปรุง :

ไก่	1 ตัว	มะพร้าวขูด	1 ก.ก.
พริกแห้ง	9 เม็ด	พริกชี้ฟ้า	5 เม็ด
ลูกผักชีคั่วป่นละเอียด	3 ช้อนโต๊ะ	ตะไคร้หั่นฝอย	4 ต้น
ถั่วลิสงคั่วป่นละเอียด	พอสมควร	ขมิ้นสดยาว 1 นิ้ว	1 ท่อน
ข่า	3 แว่น	หอม	5 หัว
น้ำปลา, เกลือ, พอสมควร		วุ้นเส้น หรือ เส้นหมี่ หรือ ขนมจีน ถั่วงอก, ใบแมงลัก, กะปิ	
น้ำมันหมู		มะนาว	

วิธีทำ

ต้มไก่ทั้งตัวให้สุก พริกแห้ง แกะเม็ดออกแช่น้ำพอนิ่ม บีบให้แห้ง โขลกกับเกลือให้ละเอียด แล้วใส่ข่า ตะไคร้ ขมิ้น หัวหอม ลูกผักชี และกะปิ โขลกให้ละเอียดแล้วใส่เนื้อไก่ตอนขา และปีกโขลกให้เข้ากันอีกครั้ง จึงใส่ถั่วลิสงคั่วโขลกพอเข้ากัน คั้นกะทิเอาแต่หัวข้น ๆ ใส่หม้อ เติมน้ำต้มอีกพอควร เอากะทะตั้งไฟ ใส่น้ำมันหมูพอร้อน ตักเครื่องแกงลงผัดพอหอม ตักใส่หม้อกะทิ ยกขึ้นตั้งไฟ พอเดือดคนให้ทั่วจนเข้ากัน เติมน้ำปลาพอเค็ม แล้วฉีกเนื้อไก่ต้มที่เหลือ เป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่คนพอทั่ว

เวลาจะรับประทานตักวุ้นเส้น หรือเส้นหมี่ หรือขนมจีน อย่างใดอย่างหนึ่งตามใจชอบใส่จาน ตักน้ำยาราดให้ทั่ว แล้วใส่ถั่วงอก ใบแมงลัก พริกชี้ฟ้าสดหั่นฝอย น้ำมะนาว ผสมกับกะปิเผาไฟพอหอม คนให้กะปิละลายดี แล้วตักใส่พอควร.

แกงเหลือง คุณ ลออ จงวัฒนา

เครื่องปรุง

1 ปลาทะเลสด (ปลาทู, ปลาเก๋า, ปลาอื่น ๆ)	1 ก.ก.
2. ผักบุ้งไทย (ผักสดอื่น ๆ)	
3. กระเทียม	15 หัว
4. หัวหอม (ประมาณ $\frac{1}{2}$ ของกระเทียม)	5-6 หัว
5. ตะไคร้ (หั่นให้ละเอียด)	1 ต้น
6. พริกขี้หนู	$\frac{1}{4}$ ถ้วย
7. ขมิ้นสด (หั่นละเอียด 1 ช้อนชา)	
8. ส้มมะขาม ละลายน้ำประมาณ	1 ถ้วย
9. กะปิ	$1\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

นำปลามาหั่นเป็นชิ้น ผักบุ้งล้างสะอาดทุบให้นิ่งหั่นเป็นท่อน ๆ นำเครื่องแกงในข้อ 3,4,5,6,7 ตำให้ละเอียด แล้วจึงใส่กะปิ นำปลาส่วนหนึ่งมาต้มให้สุก แกะเนื้อปลาลงโครกพร้อมเครื่องแกง

ตั้งน้ำประมาณ 2 ถ้วยตวง ให้เดือดนำเครื่องแกงลงใส่ในน้ำเดือด พร้อมทั้งผักบุ้งต้มจนผักบุ้งนิ่มจงใส่ปลาพอปลาสุกใส่น้ำส้มมะขาม น้ำปลา ชิมดูรสให้เปรี้ยวเค็มตามต้องการ

ผัดเผ็ดปลาไหล

คุณ สำเนียง ปุณศรี

เครื่องปรุง

ปลาไหล	1/2	ก.ก.	พริกแห้งประมาณ	7 เม็ด
ลูกผักชี	2	ช.ต.	ยี่หร่า	1/4 ช.ช.

พริกไทยเม็ด 1 ช.ช. หอม, กระเทียม, พริกขี้หนู, พริกไทยอ่อน, รากผักชี, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, ใบมะกรูด, พริกชี้ฟ้า, กะเพรา, หัวเปราะเล็กน้อย, ใบเปราะ, ขมิ้นขาว, กะชาย, กะปิ, เกลือ, น้ำมันพืช, เหล้า

วิธีทำ

ปลาไหลนำมาขูดด้วยใบข่อย หรือแกลบ ล้างให้สะอาด แล่กระดูกกลาง หั่นเป็นชิ้นพองาม หมักด้วยเหล้า พริกไทยอ่อนเม็ด ใบเปราะ, ขมิ้นขาว, กะชาย, หั่นละเอียดให้เป็นฝอย ลูกผักชี ยี่หร่า คั่วให้หอมรวมกับพริกไทยเม็ด

หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, หัวเปราะ, ผิวมะกรูด, พริกแห้ง, พริกขี้หนู, เครื่องเทศ ที่คั่วแล้ว ตำเข้าด้วยกันให้ละเอียด ใส่เกลือและกะปิเล็กน้อย

น้ำมันพืชใส่กะทะพอร้อนเอาเครื่องแกงผัดให้หอม เอาปลาไหลลงผัด ใส่น้ำปลา น้ำตาล ชิมรสให้ดี แล้วใส่ผักต่าง ๆ ที่หั่นแล้ว รวมทั้งใบมะกรูด พริกขี้ฟ้า และกะเพรา

ขนมจีนน้ำเงี้ยว

คุณ ฉวีวรรณ พิพัฒน์โภคา

เครื่องปรุง :

เลือดหมู, เนื้อหมู, กระดูกหมู, กะปิ, พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ต้นหอม, ผักชี, ถั่วงอก ล้างให้สะอาด

วิธีทำ

เอากระดูกหมูมาต้ม เพื่อจะเอามาทำเป็นน้ำแกง เลือดหมูหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ และสับหมูให้ละเอียดเตรียมไว้

เอาพริกแห้งแกะเม็ดข้างในออก แช่น้ำ แล้วดักขึ้นมาบีบน้ำให้แห้ง ใส่ครกโขลกกับหอม กระเทียม ข่า รากผักชีให้ละเอียด ละลายกับน้ำต้มกระดูกหมูที่ต้มไว้ ยกขึ้นตั้งไฟพอเดือดแล้วใส่หมูสับ และเลือดหมูลงไป กะว่าพอสุก ก็เอามะเขือเทศหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่ลงไปด้วย พอให้รสเปรี้ยวนิด ๆ เสร็จแล้วยกลงโรยต้นหอมผักชี

วิธีรับประทาน

เอาน้ำแกงราดบนขนมจีน ถ้าชอบถั่วงอกดิบก็ใส่ลงไปด้วย ราดด้วยน้ำกระเทียมเจียว และรับประทานกับพริกขี้หนูทอด หรือพริกป่นก็ได้

วัดไก่

คุณ สนาน จงวัฒนา

เครื่องปรุง

1. ไก่	1 ตัว
2. เห็ดหอม	3 ดอก
3. เห็ดหูหนู 1 ถ้วยตวง, ต้นหอมสด	3 ต้น
4. ดอกไม้จีน, ขิง 1 แว่น ยาว	1 ซ.ม.
5. หน่อไม้ไผ่ตง 1 ซีก, กระเทียม	
6. ซีอิ๊วดำ ซีอิ๊วขาว	
7. เกลือ แป้งมัน ผงชูรส พริกไทย	
8. เหล้านิดหน่อย	
9. น้ำมันพืช หรือน้ำมันหมู	
10. น้ำซุป	

วิธีทำ

นำไก่ล้างน้ำให้สะอาดทิ้งให้สะเด็ดน้ำ เอาเหล้ากับซีอิ๊วดำเคล้าให้ทั่วหมักทิ้งไว้ประมาณ 10 นาที เอาลงทอดในน้ำมัน (ใส่น้ำมันให้ท่วมตัวไก่) ทอดให้เหลือง เอาเห็ดหอมแช่น้ำล้างให้สะอาดตัดก้านออก ผ่าครึ่งดอก เอาเห็ดหูหนูแช่น้ำให้พองล้างน้ำให้สะอาดประมาณ 1 ถ้วยตวง ดอกไม้จีนแช่น้ำล้างให้สะอาด ประมาณ 1 ถ้วยตวง นำหน่อไม้มาหั่นหนาประมาณ 3 มิล ปอกขิงบุบ ปอกกระเทียม 5 กลีบ บุบให้แตก เอากะทะตั้งไฟเอาน้ำมันใส่ประมาณ 4 ช้อนโต๊ะ พอร้อนเอากระเทียมใส่ แล้วจึงใส่เห็ดหอม เห็ดหูหนู หน่อไม้ ผัดให้เข้ากัน ใส่น้ำซุปลงไปประมาณ 5 ถ้วยตวง ใส่เกลือ ผงชูรส ใสขิง พอเข้ากันดีใส่ไก่ปิดฝา อบให้ไก่เปื่อย น้ำแห้งตักขึ้นจากกะทะ จัดลงจานโดยตักเครื่องลงจาน นำไก่ไปสับเป็นชิ้น ๆ ใหญ่พอสมควร วางบนเครื่อง

น้ำลาดหน้า

นำกะทะมาตั้งไฟ เอาน้ำมันใส่ เอากระเทียม 5 กลีบ บุบใส่ลงไป ใช้น้ำซุบ 3 ถ้วยตวง ซีอิ๊วขาว เกลือ ผงชูรส ชิมดูรสตามชอบ เอาแป้งมันละลายน้ำใส่กะทะคนให้ข้น หั่นต้นหอมให้ยาวพอประมาณ นำน้ำลาดหน้าลาดลงบนไก่ แล้วจึงโรยต้นหอมบดพริกไทโรย

แกงเขียวหวานไก่

คุณ ลออ จงวัฒนา

เครื่องปรุง ไก่ 1 กิโล

1. หัวหอมประมาณ	16 หัว
2. กระเทียมประมาณ	$1\frac{1}{4}$ ของหอม
3. ผิวมะกรูด ประมาณ	1 ช้อนโต๊ะ
4. ข่า	$1\frac{1}{5}$ ช้อนโต๊ะ
5. ตะไคร้	$1\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ
6. รากผักชี	$\frac{1}{4}$ ช้อนชา
7. กะปิ	1 ช้อนโต๊ะ
8. ลูกผักชี	$2\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ
9. พริกไทย	1 ช้อนชา
10. พริกขี้หนู	1 กำมือ
11. มะพร้าว	1 กก.
12. ใบมะกรูด + โหระพา กะเพา	

วิธีทำ

1. คั้นกะทิแบ่งออกเป็นสามส่วน
   ก. ส่วนหัวกะทิประมาณ $2\frac{1}{2}$ ถ้วย
   ข. ส่วนกลางประมาณ 6 ถ้วย
   ค. ส่วนหางประมาณ 5 ถ้วย

2. หั่นไก่ที่ล้างสะอาดแล้วเป็นชิ้นพอคำ ใส่ลงในส่วนของข้อ ข. ที่กำลังเดือด ใส่เกลือตั้งไฟให้สุกไม่เหนียว

3. น้ำพริกแกง ให้ตำเครื่องปรุงดังนี้คือ
   ก. ลูกผักชีและพริกไทยตำให้ละเอียด แล้วเอาขึ้นพักไว้ก่อน
   ข. ตำพริก ข่า ตะไคร้ ผิวมะกรูด รากผักชี หอมกระเทียม ใส่เกลือนิดเหน่อยขณะที่ตำ
   ค. เมื่อเครื่องแกงละเอียดดีแล้วนำลูกผักชีและพริกไทยลงไปรวมโขลกให้ละเอียดผสมทั่วกัน
   ง. ใส่กะปิลงในเครื่องปรุงตามข้อ ค. แล้วโขลกผสมให้เข้ากัน

4. ก. นำเครื่องแกงในข้อ 3 ลงผัดกับหัวกะทิประมาณ 1 ถ้วย โดยให้หัวกะทิแตกมันก่อนจึงค่อยใสเครื่องแกง ใช้ไฟขนาดกลางค่อนข้างอ่อน และใส่ใบมะกรูดลงผัดด้วยประมาณ 2-3 นาที

   ข. ถ้าผัดเครื่องแกงแห้งไปให้เอาน้ำกะทิจากหม้อที่เคี่ยวไก่ผสมลงไปพอสมควร และผัดต่อไปจนเครื่องแกงหอม แล้วจึงใส่น้ำปลา น้ำตาล ลงในเครื่องแกง

   ค. นำไก่ลงผัดในเครื่องแกง โดยเอาแต่เฉพาะเนื้อผัดเคล้ากัน โดยใช้ไฟขนาดกลาง แล้วตักใส่คืนหม้อเดิม

   ง. ให้แกงเดือดแล้วชิมรสตามต้องการให้ออกเค็มขึ้นหน้า มีหวานตามแล้วใส่มะเขือในขณะที่แกงกำลังเดือด พอสุกชิมดูอีกครั้งหนึ่งให้มีรสตามต้องการ

   จ. ใส่หัวกะทิที่เหลือคะเนอย่าให้น้ำแกงข้นเกินไป แล้วยกลงใส่ โหระพา พริกชี้ฟ้า กะเพรา

แกงบอน

คุณ ทวีผล จงวัฒนา

เครื่องแกง

(1) หอม ปอกหั่นแล้วตวง	5 ช้อนโต๊ะ
กระเทียม ปอกหั่นแล้วตวง	3 ช้อนโต๊ะ
ตะไคร้ ปอกหั่นแล้วตวง	2 ช้อนชา
ข่า ปอกหั่นแล้วตวง	1 ช้อนชา
ผิวมะกรูด ปอกหั่นแล้วตวง	$\frac{1}{4}$ ช้อนชา
กะปิ	$\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ
กระชาย (ใช้แต่ราก)	1 ถ้วย
พริกแห้ง	10-15 เม็ด (เม็ดงามๆ)

เครื่องปรุง

(2) น้ำตาล น้ำปลา น้ำปลาร้า น้ำส้มมะขามเปียก ใบมะกรูดฉีก ลูกมะกรูดผ่าซีกแกะเม็ดออก 1 ผลตะไคร้ทุบทั้งต้นตัดท่อน 1 ต้น

ผัก

บอน 10-15 ก้าน

เนื้อสัตว์

ปลาช่อน 1 กิโล (ถ้าทำน้อยลดลงตามส่วน)

ขอดเกล็ดปลาล้างน้ำแล่ตัดเป็นท่อน ตักน้ำที่ต้มบอนใส่อีกหม้อหนึ่ง ต้มปลาสัก 2 ชิ้นเมื่อปลาสุกดีแล้วตักขึ้น นำปลาร้าลงต้มเคี่ยวเอาแต่น้ำพักไว้

โขลกเครื่องแกง (ตามข้อ 1) ให้ละเอียดแกะเนื้อปลาที่ต้มไว้โขลกรวมกับเครื่องแกงจนละเอียดเข้ากันดีแล้ว ตักใส่ในหม้อต้มบอนยกขึ้นตั้งไฟ คั้นส้มมะขามเปียกด้วยน้ำต้มบอนใส่ในหม้อแกง ใส่น้ำปลา น้ำตาล น้ำปลาร้า ตะไคร้ ใบมะกรูด ลูกมะกรูด (ที่เตรียมไว้ในข้อ 2) ชิมรส เปรี้ยว เค็มหวานตามชอบ ปล่อยให้เดือดสักครู่จึงใส่ปลาช่อนที่เตรียมไว้ ปิดฝาหม้อเร่งไฟให้แรงจนเดือดอีกครั้งหนึ่งยกลงรับประทานได้

วิธีทำ

ตัดบอนล้างน้ำให้สะอาดก่อนปอก (เมื่อปอกแล้วอย่านำไปล้างน้ำ เพราะจะทำให้คันเมื่อนำมาแกง) วิธีปอกบอนต้องลอกเปลือกบอนให้เกลี้ยงแล้วหั่นแฉลบใส่หม้อที่เตรียมไว้ ทำจนหมดบอนตามต้องการ ใส่น้ำให้ท่วมบอนตั้งไฟเคี่ยวจนบอนสุกดียกลงพักไว้ (ไม่ใช้น้ำอื่นที่ไม่ใช่น้ำต้มบอนผสมแกง)

ขาหมูต้มเค็ม

คุณ สนาน จงวัฒนา

เครื่องปรุง

1. ขาหมูขาหลัง 1 ขา
2. เห็ดหอม 3 ดอก
3. ผักกาดหอม ประมาณ $\frac{1}{2}$ ก.ก. (แล้วแต่จะชอบ)
4. น้ำตาลปีป 1 ถ้วยดวง
5. น้ำตาลประมาณ $\frac{1}{2}$ ถ้วยดวง

วิธีทำ

นำขาหมูมาลนไฟให้เกรียมจนขนหมด นำไปแช่น้ำสักครู่ใช้มีดโกนขูดขนออกให้หมด ล้างน้ำให้สะอาด สับเป็นชิ้น ๆ ประมาณ $1\frac{1}{2}$ นิ้ว เห็ดหอมนำแช่น้ำให้พองล้างให้สะอาดตัดก้านออกผ่าครึ่งดอก ผักดองล้างให้สะอาดตัดเป็นชิ้นพอคำ นำน้ำตาลลงผัดในไฟกลางให้ออกสีน้ำตาลแดง ระวังอย่าให้ไหม้ ใส่น้ำปลาลงในน้ำตาลที่กำลังเดือดอยู่ให้เข้ากัน เอาขาหมูใส่ลงคนให้เข้ากันพอสุกตักใส่ในหม้อที่กำลังเดือด เอาผักดอง เห็ดหอมใส่ลงเคี่ยวให้เปื่อย ชิมดูตามความต้องการ

น้ำพริกอ่อง

คุณ ฉวีวรรณ พิพัฒน์โภคา

เครื่องปรุง :

พริกแห้ง	7-8	เม็ด	หัวหอม	6	หัว
กระเทียม	7	กลีบ	มะเขือเทศผลใหญ่	3-4	ผล
กะปิ	2	ช้อนชา (หรือจะใช้ปลาร้าแทนก็ได้)			

รากผักชี, เนื้อหมู, และน้ำมันหมู

วิธีทำ

แกะเม็ดพริกแห้งออกแล้ว แช่น้ำสักครู่ บีบให้แห้ง เอาโขลกลงกับหัวหอม กระเทียม รากผักชี พอละเอียดดีแล้ว ใส่กะปิ เอาเนื้อหมูที่สับละเอียดและมะเขือเทศหั่นใส่โขลกให้เข้ากัน ยกกะทะขึ้นตั้งไฟ ใส่น้ำมันหมู แล้วเอาน้ำพริกที่โขลกละเอียดแล้วลงผัด ใส่น้ำปลา ชิมรสดูตามชอบ เวลารับประทานใช้รับประทานกับผักสด มี มะเขือกรอบ แดงกวา ผักกาดขาว ถั่วฝักยาว กะหล่ำปลี

หมูตั้วอิ้ว

คุณ ลออ จงวัฒนา

เครื่องปรุง

1. หมูสามชั้น	$\frac{1}{2}$ โล
2. หัวหอม	5 หัว
3. กระเทียม (ประมาณ $\frac{1}{2}$ ของหัวหอม)	4 กลีบ
4. ซีอิ๊วข้น	1 ช้อนโต๊ะ
5. น้ำตาลปีป	$1\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ
6. น้ำปลา	
7. เกลือ	1 ช้อนชา

วิธีทำ

ล้างหมูให้สะอาดหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ หนาประมาณ $\frac{1}{2}$ ซ.ม. หอม กระเทียมนำมาซอย นำหมูที่หั่นแล้วมาต้มน้ำและใส่เกลือ น้ำที่ใส่พอท่วม เคี่ยวไฟขนาดกลางจนน้ำแห้ง หมูค่อนข้างเปื่อย น้ำมันจากหมูจะเริ่มออกมา ใส่หอมกระเทียมลงผัดในหมู ผัดให้หอมกระเทียมสุก หรี่ไฟให้อ่อนใส่ซีอิ๊วดำ น้ำตาลคนให้เข้ากัน ชิมรสดู ให้มีหวานและเค็มตามรสที่ต้องการ ถ้าอ่อนหวานก็เติมน้ำตาลลงไป ถ้าอ่อนเค็มให้ใช้น้ำปลาใส่ลงไป ให้รสกลมกล่อมโดยมีหวานนำหน้า

ประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือเล่มนี้

ขออุทิศกุศลกรรมแด่....

คุณ ศุกรีย์ จงวัฒนา